

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Studijní program: N6208 Ekonomika a management

Studijní obor: Obchodní podnikání

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Platební a zúčtovací styk v oblasti obchodních vztahů v rámci
ČR a EU**

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Jiří Alina, Ph.D.

Autor:

Bc. Jitka Ďurišová

2012

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Jitka ĎURIŠOVÁ**
Osobní číslo: **E10447**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Obchodní podnikání**
Název tématu: **Platební a zúčtovací styk v oblasti obchodních vztahů
v rámci ČR a EU.**
Zadávací katedra: **Katedra ekonomiky**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Cílem práce je analýza platebních systémů používaných v ČR a v EU a jejich komparace. Dílčím cílem je zhodnocení a implementace platebních nástrojů na vybraném příkladu.

Metodický postup:

1. Zamyšlení a hledání vhodných publikací k danému tématu jsou primárním úkonem pro jejich následné studium.
2. Analýza současného platebního styku v České republice
3. Deskripce platebního styku v Evropské unii
4. Zhodnocení a implementace platebních nástrojů v praxi - konkrétní příklad
5. Využití sekundárních zdrojů informací, jako jsou internet, webové stránky, odborné články, apod.

Osnova:

1. Úvod
2. Literární rešerše
3. Analýza platebního styku v České republice, jeho organizace a platební systémy
4. Charakteristika platebního styku v Evropské unii - harmonizace české legislativy s Evropskou unií. Aktuální trendy v oblasti platebního styku, projekt SEPA
6. Závěr
7. Summary
- 8 Seznam literatury
9. Přílohy

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy: 40 - 50 stran
Forma zpracování diplomové práce: tištěná

Seznam odborné literatury:

- BARTOŠEK, K.; FELSBERGOVÁ, D.; JAROŠ, P.: Bankovníctví v České republice. 3. vydání. Praha, Bankovní institut, 1998.
DVOŘÁK, P.: Bankovníctví pro bankéře a klienty. 3. přeprac. a rozšíř. vyd. Praha, Linde, a. s., 2005.
MÁČE, M.: Platební styk - klasický a elektronický. 1. vydání, Praha, GRADA Publishing, 2006.
MARVANOVÁ, M.; JUŘÍK, P.; VÍTKOVSKÝ, K.: Platební styk. 1. vydání. Praha, Bankovní institut, 1996.
REVENDA, Z. a kol.: Peněžní ekonomie a bankovníctví. Praha, Management Press, 2000.
SCHLOSSBERGER, O.; PETRUŽELOVÁ, V.: Platební styk II. 1. vyd. Praha, Bankovní institut, 1997.

Vedoucí diplomové práce: Ing. Jiří ALINA
Katedra ekonomiky

Datum zadání diplomové práce: 18. února 2011
Termín odevzdání diplomové práce: 29. dubna 2012

doc. Ing. Ladislav Běláček, Ph.D.
děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentská 13 602
370 05 České Budějovice

doc. Ing. Ivana Faltová Leitmanová, CSc.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 10. března 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svoji diplomovou práci na téma Platební a zúčtovací styk v oblasti obchodních vztahů v rámci ČR a EU vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47 b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce.

Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích 15. 4. 2012

Jitka Ďurišová

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat panu Ing. Jiřímu Alinovi, PhD. za vedení a cenné rady při zpracování tématu. Dále bych ráda vyjádřila díky paní Ing. Aleně Kubešové a panu Ing. Vladimíru Jandíkovi za velmi přívětivý přístup a ochotu poskytnout pro práci nezbytné podklady.

OBSAH

1. Úvod	1
2. Cíl práce.....	3
3. Metodika a techniky použité v práci.....	4
4. Platební styk.....	5
4.1. Historie platebního styku v zahraničí.....	6
4.2. Historie platebního styku na našem území	8
4.3. Formy platebního styku	10
4.3.1. Bezhotovostní platební styk.....	12
4.3.2. Hotovostní platební styk	13
4.3.3. Realizace platebního styku – bankovní převod	14
4.4. Nástroje platebního styku.....	15
4.4.1. Nedokumentární instrumenty = hladké platy.....	15
4.4.2. Dokumentární instrumenty	23
4.5. Právní rámec platebního a zúčtovacího styku v České republice.....	27
4.6. Dílčí závěr – nástroje platebního styku	29
5. Organizace platebního styku.....	31
5.1. Platební systém, účastníci platebního styku	31
5.2. Clearingový platební systém.....	33
5.3. Systém korespondenčních bank.....	36
5.3.1. SWIFT	38
5.3.2. Bankovní spojení	39
5.4. Dílčí závěr – organizace platebního styku.....	41
6. Platební styk v Evropské unii	42
6.1. Právní rámec platebního styku v Evropské unii	43
6.2. Platební systémy v Evropské unii.....	44
6.2.1. Vývoj platebních systémů v EU	44
6.2.2. Platební systém TARGET	45
6.2.3. Platební systém TARGET2	46
6.3. Platební systémy ve vybraných zemí EU:	48
6.4. Platební styk ve vybraných zemí stojících mimo eurozónu	52
6.5. Dílčí závěr – platební styk v Evropské unii.....	56
7. Jednotná oblast pro platby v eurech - SEPA	57
7.1. Etapy zavádění SEPA.....	58

7.2. Nástroje SEPA	60
7.3. SEPA v ČR	65
7.4. Právní rámec SEPA	66
7.5. Dílčí závěr – SEPA	66
8. Zhodnocení a implementace vybraného platebního nástroje.....	70
8.1. Platby vyšlé = platby do zahraničí.....	75
8.1.1. Převody do zahraničí a v cizí měně do tuzemska.....	75
8.1.2. Převody do členských států EU/EHP v měnách členských států	79
EU/EHP	79
8.2. Platby došlé = platby ze zahraničí	79
8.2.1. Převody ze zahraničí a v cizí měně z tuzemska.....	79
8.2.2. Převody z členských států EU/EHP v měnách členských států.....	80
EU/EHP	80
8.3. Lhůty pro provádění nedokumentárního platebního styku	80
8.4. Dílčí závěr – vybraný platební nástroj.....	81
9. Zhodnocení	83
10. SUMMARY.....	89
Seznam grafů, obrázků, tabulek.....	91
Přehled použité literatury.....	93
Přílohy:	103

1. Úvod

Po roce 1990 byl v České republice zaznamenán prudký rozvoj bankovníctví ve všech jeho oblastech, platebního styku nevyjímaje. Díky vzrůstajícímu počtu nových firem a společností došlo i k nárůstu bankovních operací, a to jak ve formě hotovostních operací, tak i bezhotovostních. Toto vše vedlo k rozvoji nových platebních nástrojů, například různých druhů platebních karet, šeků, elektronického bankovníctví apod.

Velký pokrok zaznamenal i zahraniční platební styk, jehož vzrůstající poptávka byla posléze podpořena i vznikem nové euroměny (EUR).

Platební styk je nedílnou součástí života každého z nás. Není rozdíl, jestli se jedná o firmu nebo o jedince. Všichni uskutečňují hotovostní úhrady. V současnosti se většinou realizují platby za zboží a služby v největší míře prostřednictvím bezhotovostního platebního styku. Opět se zde nerozlišuje tuzemský či mezinárodní obchod ani přesun peněžních prostředků mezi jednotlivými subjekty – fyzickými i právními osobami.

Do role zprostředkovatele platebních transakcí vstupují banky. Ty mimo jiné poskytují poradenství v této oblasti, ale také vstupují do obchodních vztahů pomocí zajišťovacích instrumentů či poskytování dokumentárních nástrojů. Realizace bezhotovostních úhrad mezi subjekty a provádění platebního styku a zúčtování plateb vůbec se řadí mezi nejdůležitější činnosti obchodních bank.

Je nutné dodat, že se jedná o velmi dynamickou oblast. Proměny od roku 1990, nebývalý rozvoj organizace platebního styku a jeho právní úpravy, zejména v celoevropském měřítku, jsou nepatrným výčtem těchto dynamických změn.

S ohledem na skutečnost, že Česká republika vstoupila 1. 5. 2004 do Evropské unie, je nutností implementovat evropskou legislativu do vnitrostátního právního řádu. Tato implementace integruje evropský platební styk, jehož dosavadním znakem je fragmentovaná a různorodá infrastruktura, kde jednotlivé národní platební systémy jsou charakteristické odlišnými právními regulacemi.

Cestou k odstranění této diferencované struktury a k vytvoření jednotného evropského vnitřního trhu je existence projektu SEPA¹. Jeho obsahem je tvorba takového platebního

¹ SEPA = Single Euro Payment Area; Jednotná oblast plateb v eurech

systemu, ve kterém se budou uskutečňovat platební převody v rámci eurozóny z jednoho bankovního účtu snadno, bezpečně a za stejných podmínek jako v rámci současných národních platebních systémů.

Předpokladem pro vytvoření SEPA je přijetí právního rámce jednotných podmínek platebního prostoru, tzv. New Legal Framework (nazývaný Direktiva pro platební styk).

Bezproblémové fungování platebního styku je zabezpečeno různými platebními systémy v závislosti na dané zemi. V České republice je tímto platebním systémem CERTIS. V momentě přijetí eura je ovšem potřeba, aby systém CERTIS byl připraven na plnění požadavků SEPA. Tudiž lze očekávat nutné dopady při inovaci tuzemského platebního systému. Povinností bude migrace na transevropský expresní automatizovaný systém zúčtování plateb v reálném čase – TARGET2²

Z výše uvedeného je patrné, že otázku platebního styku a jeho zúčtování je nutné vnímat z celoevropského kontextu. Výzvou v modernizaci platebního styku je právě uvedený projekt SEPA, který je velmi diskutovanou otázkou mezi finančními odborníky.

² TARGET2 = eurový platební systém provozovaný centrálními bankami eurozóny

2. Cíl práce

Problematika a dynamičnost změn v organizaci a provádění platebního styku v ČR, ale i v EU, jsou hlavním motivem při volbě tématu této diplomové práce.

Tato práce vymezuje několik částí, resp. dílčích cílů:

Hlavní cíl - charakteristika platebních systémů používaných v ČR, následně je uvedena analýza současného platebního styku v České republice, organizace.

Parciální cíle:

- deskripce platebního styku v Evropské unii
- zhodnocení platebního nástroje v praxi
- akcent na aktuální trendy v této oblasti

Stanovení hypotéz:

Clearingové platební a zúčtovací systémy jsou vysoce efektivní, stejně tak i český mezibankovní systém platebního styku CERTIS.

Ve srovnání s ostatními státy Evropské unie je organizace platebního styku v ČR a jeho harmonizace s evropskou legislativou na vysoké úrovni.

3. Metodika a techniky použité v práci

Diplomová práce je rozdělena do čtyř klíčových částí.

Úvodní vstup do problematiky platebního styku je věnován základním pojmům, jeho formám a nástrojům a důležitým historickým událostem.

Další část se soustředí na organizaci platebního styku v České republice.

Problematika platebního styku a vůbec platebního systému v Evropské unii je analyzována ve třetí části této práce. Zde jsou také popsány platební systémy vybraných zemí EU.

Předmětem poslední části je zhodnocení platebního nástroje – zahraniční platby prostřednictvím elektronického bankovníctví – z pohledu praktického využívání ve vybrané bance.

Techniky, zdroje použité v práci:

Ve své práci vycházím zejména ze studia odborné literatury a vhodných publikací k danému tématu. K dispozici je rozsáhlá paleta pramenů, které jsou velmi vhodným základem pro sepsání této problematiky. Velmi nápomocné jsou i webové stránky, jak národních, tak i mezinárodních institucí a centrálních bank jednotlivých států. Nezbytným předpokladem jsou právní předpisy českých i evropských zemí vztahující se k dané problematice.

Metodami použitými v práci jsou analyticko deskriptivní, historická a komparativní metoda.

4. Platební styk

Úvodem je nezbytně nutné vymezit a objasnit klíčové pojmy této práce. Budou jím pojmy platební styk, zúčtování a vypořádání.

Banky se mohou zařadit mezi nejvýznamnější finanční zprostředkovatele v každé tržní ekonomice, jejichž cíl se opírá o zabezpečení finančních operací mezi ekonomickými subjekty. Jak uvádí Revenda a kol. ve své knize Peněžní ekonomie a bankovníctví (2008, s. 117), tak je tento cíl posuzován z *funkčního hlediska*, o kterém lze jen těžko konstatovat, kdy je daná instituce považována za bankovní. S ohledem na tu skutečnost, že bankovní operace mohou být prováděny i prostřednictvím jiných finančních institucí než je banka (družstevní záložny, podílové fondy, pojišťovny...), je bezpodmínečně nutné, abychom vymezili banku z *právního hlediska*.

V souladu s platnou českou právní legislativou jsou obchodní banky definovány jako právnické osoby se sídlem v České republice založené jako akciové společnosti, které přijímají vklady od veřejnosti a poskytují úvěry, a které k výkonu bankovní činnosti mají bankovní licenci. Vyjma těchto činností může banka vykonávat, jsou-li povoleny v udělené licenci, mimo jiné i platební styk a zúčtování (Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách).

Úloha bank v tržním ekonomickém systému je velmi různorodá a v mnohém nezastupitelná. Mezi standardní základní funkce banky jsou považovány finanční zprostředkování, emise bezhotovostních peněz, provádění platebního styku a zprostředkování finančního investování na peněžním a kapitálovém trhu.

Obchodní banky vyvíjejí a nabízejí velmi diferencovanou strukturu aktivit, produktů a služeb, mezi nimiž primární místo zaujímá provádění tuzemského i zahraničního platebního styku.

Platební styk je možné definovat dle Poloučka (2006, s. 141) jako vztah mezi plátcem a příjemcem platby, při kterém dochází k uskutečnění platby, tedy k převodu peněžních aktiv mezi plátcem a příjemcem. Platební styk je realizován buď přímo mezi nimi bez prostředníka, nebo mezi nimi existuje zprostředkovatel, jím bývá zpravidla finanční instituce – nejčastěji banka.

V literatuře Platební styk uvádí Schlossberger a Soldánová (2008, s. 13) pojem platební styk ve významu hotovostních a bezhotovostních přesunů peněžních prostředků mezi jednotlivými subjekty hospodářského života – fyzickými i právnickými osobami, a to jak v rámci jednoho státu, tak i ve vztahu k zahraničí.

S termínem platební styk jsou dle Evropské centrální banky na jejich webových stránkách spojeny ještě 2 významy. Jedním z nich je odkaz na soubor nástrojů, bankovních postupů a mezibankovní platební systém, který usnadňuje peněžní oběh v zemi. Druhým z nich a to ve většině případů je tento pojem používán jako synonymum pro převod peněžních prostředků (ECB. *The Payment system*, [online]).

Zúčtování platebních instrumentů v mezibankovním platebním styku je nedílnou součástí podstaty platebního styku. Zúčtování je možné specifikovat jako proces přenosu, přiřazení a potvrzení platebních příkazů a vytvoření konečné pozice pro vypořádání (buď na základě jednotlivých transakcí nebo jejich souboru), jak uvádí Evropská centrální banka v informatoriu projektu SEPA (ECB. *Jednotná oblast pro platby v Eurozóně (SEPA)*, [online]).

Taktéž je v něm uveden pojem vypořádání, jehož specifikace tkví v převodu peněžních prostředků mezi plátcem a příjemcem (a mezi bankou plátce a bankou příjemce).

4.1. Historie platebního styku v zahraničí

Základy bankovních operací, resp. platebního styku lze bez větších problémů nalézt již v dávné historii. Za prvopočátky „bankovních operací“ lze považovat 1. tisíciletí př. n. l. v Babylonii. Rovněž v oblasti celé východní části Středomoří (Řecko, Egypt) lze vysledovat první „bankovní obchody“. Jak uvádí Šenkýřová (1999, s. 13), tak rozvoj peněžnictví a finančnictví dosáhl v antice takového stupně, že v mnohém položil základy bankovních operací. V antickém Řecku lze definovat, na svoji dobu poměrně rozvinuté formy platebního styku. Řecké osady ve východním, ale i postupně v západním Středomoří se stávaly od 7. století př. n. l. centry přímého obchodování a směnárenské činnosti. Realizovaly „hotovostní platby“ ve svém regionu na základě pověření či žádosti obchodníků z jiné osady, se kterými je spojovaly obchodní kontakty.

Podstatně větší rozšíření „platebního styku“ nastalo i v Římě a to zejména od 2. století př. n. l. Římské osady začínaly v důsledku porážky Kartága přebírat kartaginský dálkový obchod a rozvinul se i „bezhotovostní“ platební styk. S rozvojem dálkového obchodu došlo k rozvoji prvotního platebního styku.

8. až 10. století je mezníkem rozkvětu obchodní činnosti i v severozápadních oblastech Evropy. Na významu nabývají tradiční obchodní centra Itálie, Francie a Španělsko.

Zejména pak dominantní úlohu v obchodním postavení severoitalských měst zaujímaly Benátky, v nichž se soustředil obchod s východními zeměmi – tj. s arabským světem, poté s Indií, s Čínou.

Vlivem rozkvětu obchodu v severoitalských městech ve 12. až 14. Století došlo k vytvoření určitého svérázného typu „obchodních společností“. Vzhledem k tomu, že velké obchodní transakce vyžadovaly soustředění velkého množství kapitálu, docházelo k postupnému sdružování obchodníků z jedné rodiny s existujícími velmi úzkými příbuzenskými vztahy, později se sdružovali osoby bez příbuzenského vztahu. Toto sdružování členů rodiny vedlo ke vzniku obchodních společností, z nichž největší přenesly své těžiště právě do bankovní činnosti, kde začaly poskytovat své služby a zkušenosti z oblasti platebního styku i jiným obchodníkům, či dalším obchodním společnostem. Řada z těchto společností ale neměla dlouhou existenci, skončila úpadkem.

K hlavním úkolům finančních domů patřily směnářská činnost, poukazování peněz na dálku a poskytování úvěru. S rozvojem dálkového obchodu s jinými evropskými zeměmi a s tím spojené poukazování peněz na dálku bylo často zapotřebí uhradit nemalou částku na místě. Převážení hotovosti bylo zdlouhavé a nebezpečné, proto docházelo k ustanovování zástupců v určitém místě, velké bankéřské domy měly tyto své zástupce v řadě evropských měst.

Ve snaze zjednodušit nepohodlný postup hotovostních plateb vznikl ve 13. století v Janově a v Benátkách v souvislosti se zámořským obchodem žirový platební styk, který zahrnoval jednostranné příkazy k výplatě peněz, ale i čisté převody na účet. Byl zatížen depozitní účet platícího klienta a byla připsána částka na účet příjemce platby. Základem tohoto žirového platebního styku byly fiktivní účetní měny tehdejších bank. Přítomnost obou účastníků platebního styku byla ovšem velkou nevýhodou až do konce 18. století. Výjimkou byla janovská Banco di Rialto, kdy už koncem 16. století nebyla zapotřebí přítomnost dlužníka. Banky v Janově již od 15. století realizovaly platební zúčtovací styk. Za počátek moderního bankovníctví se dá považovat 16. a 17. století. V roce 1609 byla založena banka v Amsterodamu, v nejrozvinutějším obchodním středisku evropského severozápadu. Na podobném principu byla založena o 10 let později i Hamburská banka (Hamburger Bank). Platební styk byl uskutečňován prostřednictvím předaného formuláře, který byl potvrzený podpisy majitele účtu (tzv. asignační formulář).

Přelom 18. a 19. století přinesl impulzy pro jinou dimenzi v platebním styku. Díky rychlému a prudkému rozvoji průmyslového podnikání byl zdůrazňován tlak na zintenzivnění obchodní činnosti. Nové produkující průmyslové výrobky vytvářely předpoklady růstu objemu obchodních transakcí. Vlivem růstu zakládajících

průmyslových podniků byly požadovány vyšší obchodní úvěry. Na druhé straně byly akcentovány požadavky na spolehlivost a „rychlost“ platebního styku.

4.2. Historie platebního styku na našem území

Vývoj platebního styku v našich zemích je nezbytné vnímat více méně shodně s evropským, tedy v kontextu výše uvedeného celosvětového vývoje.

Alespoň okrajově je nutné se zmínit o prvotním rozvoji platebního styku na našem území, ke kterému došlo v 11. a 12. století. V této době se objevovaly první formy obchodních společností zaměřující se na zahraniční obchod. Tehdy se jednalo zejména o obchodní transakce cizinců v souvislosti s dálkovým obchodem. V 16. a 17. století plnily úlohu bankovních domů především obchodní firmy. Tyto zárodky bankovníctví byly pouze doplňkem obchodní činnosti. V 17. a 18. století se tato situace začala měnit. Díky rozmachu podnikání se postupně z doplňku obchodní činnosti stávaly bankovní aktivity samostatným předmětem podnikatelského rozvoje.

Nástroje platebního styku zaznamenaly v průběhu staletí dlouhý vývoj. Např. za zmínku stojí jmenovat, že v Čechách a na Moravě byly směnky používány již od 15. století. Jejich prosazení ale bránila skutečnost, že tu nepůsobily žádné velké mezinárodně uznávané trhy. Opakem bylo Slezsko, kde se používání směnek prosadilo již na sklonku 16. století, v roce 1763 byl vydán první směnečný řád pro české a rakouské země.

Dá se říci, že celé 19. století bylo významným mezníkem v rozmachu nových bankovních domů. S tím souvisejí i zavádění platebních nástrojů a systémů.

Vznik Československé republiky přinesl pochopitelně velké změny v oblasti bankovníctví. Od listopadu 1918 vedla clearingové účty pro zahraniční obchod Zemská banka, která plnila funkci centrální banky. Dnem 1. 4. 1926 zahájila činnost Národní banka československá, jejíž název se v období protektorátu změnil na Národní banku Čech a Moravy. Přes vcelku pozitivní rozvoj bankovníctví v této době došlo k úpadku řady komerčních bank. Vyjma obchodních bank působily v tehdejší Československu peněžní ústavy ve formě veřejnoprávních institucí bez akciového kapitálu. Byla to Zemská banka a Česká hypoteční banka. Zemská banka obdržela právo provádět širší bankovní obchody, stala se významným depozitním a reeskontním centrem v peněžnictví, účastnila se na státních úvěrových operacích a ve 30. letech byla pověřena i vedením clearingových účtů pro zahraniční obchod.

V roce 1950 byla provedena centralizace bankovníctví, eskalovala zásadní reforma bankovní soustavy. Dnem 1. 7. 1950 zahájila činnost Státní banka československá jako banka centrální, poskytující provozní úvěry a plnící funkci ústředí veškerého zúčtovacího styku. Kromě této banky existovaly do roku 1958 Investiční banka a Živnobanka, která se omezila na zajišťování směnárenského, platebního a zúčtovacího styku soukromé klientely s cizinou. V roce 1958 se náplň centrální banky rozšířila o financování a úvěrování investic (o činnost Investiční banky) a o běžné činnosti obchodních bank, tedy o tuzemský platební styk.

Bankovní soustava se zvětšila v roce 1965 o Československou obchodní banku, jejíž specializace byla koncentrována na realizaci peněžních vztahů se zahraničím.

„V direktivním způsobu řízení (do poloviny 60. let) byl přes všechny deformace peněžních vztahů v bezhotovostním platebním styku dosažen bezesporu vysoký stupeň rozvoje, spolehlivosti a efektivnosti, avšak na bázi inkasních příkazů a jejich ručního zpracování. Oba tyto znaky hodlala reforma konce 60. let překonat, a to změnou systému platebního styku jako odrazu aktivnější role podniků v ekonomice a využitím „samočinných počítačů“ (Vencovský, 1999, s. 442). Reformní snahy byly opřeny zejména o nahrazení tehdy nejvíce preferované formy inkasního placení klasickým převodním příkazem (bankovním převodem). Díky tlaku dodavatelů se ovšem tyto snahy o reformu nezdařily.

Od šedesátých let 20. století byl připravován systém ABO – automatizované bankovní operace. Vzhledem k problémům jeho zavedení, byl tento proces dokončen až v roce 1980. Jak uvádí Schlossberger (2007): *„Hlavním cílem systému ABO bylo zefektivnění provádění platebních operací s cílem potlačit předávání tzv. prvotních dokladů bankám (zejména faktur apod.) a vytvořit tzv. bezdokladový systém platebního styku“.* Zavádění systému zahrnovalo 3 etapy. Zahájení etapy v roce 1976 přineslo ověřování předávání a přejímání vstupních a výstupních dat mezi bankou a jejími klienty – podniky a organizacemi. Druhá etapa v roce 1978 transformovala zúčtovací systém bank do ABO, jejíž podstatou bylo přidělení nových čísel klientům v nové jednodušší struktuře. Třetí etapa obsahovala implementaci systému ABO, tj. využívání nových čísel účtů všemi klienty bank a předávání zpráv o zúčtování na nových tiskopisech banky.

Ke konečnému zavedení systému ABO došlo 1. 7. 1980 a to do celé sítě bank. Lze konstatovat, že systém platebního a zúčtovacího styku prostřednictvím automatizovaných bankovních operací fungoval úspěšně i v porovnání s ostatními systémy, uplatňovanými v bývalých zemích střední a východní Evropy. Avšak po roce 1989 se systém ABO potýkal s prvními problémy. Díky velkému počtu nových bankovních institucí, působil ABO jako „brzda“ a to ve smyslu neschopnosti přímého rozlišení nových peněžních

ústavů. Silně byla pocíťována i absence zúčtovacího centra pro mezibankovní zúčtování všech bezhotovostních operací. Státní banka československá se velmi intenzivně připravovala na zřízení zúčtovacího centra, které měla ve svoji gesci. Jeho fungování bylo zahájeno 8. 3. 1992. Vyhláškou č. 51/1992 Sb., o platebním styku a zúčtování mezi bankami byla dána obecně povinnost přístupu všech bank do platebního a zúčtovacího systému Státní banky československé.

Zúčtovací centrum provádělo platební styk a zúčtování pro obě republiky tehdejší Československé federativní republiky. Vlastníkem a provozovatelem systému zúčtovacího centra v naší zemi je Česká národní banka. Začátkem roku 1999 byl uveden do provozu nový informační systém (CERTIS-IS), jehož charakteristika bude provedena níže.

4.3. Formy platebního styku

Prostřednictvím uskutečnění některých z forem platebního styku se zajišťuje efektivní dodržení platebních podmínek dohodnutých v uzavřené smlouvě o dodávce zboží či služeb. Platební styk se historicky vyvíjí, stejně tak i vztah mezi plátcí, příjemci a převádějícími institucemi. Během této doby se změnila spolehlivost, pružnost a bezpečnost. Platební styk se tedy může členit z různých hledisek a kritérií:

Tabulka 4- 1: Formy platebního styku

Kritérium	Formy platebního styku		
	hotovostní	bezhotovostní	
způsob placení	hotovostní	bezhotovostní	
teritorium transakce	tuzemský	zahraniční	přeshraniční
náležitosti průvodních dokumentů	hladké platby	dokumentární platby	
počet bank v transakci	vnitrobankovní	mezibankovní	
smluvní postavení banky	bezzávazkový	závazkový	
rychlost platby	standardní	expresní	
předmět platebního závazku	obchodní	neobchodní	

Zdroj: vlastní tvorba, údaje použité z literatury (Polouček, S., Schlossberger, O.)

Základním kritériem je hledisko **způsobu placení**. Rozeznávají se:

- Hotovostní platební styk: mezi plátcem a příjemcem dochází k hotovostnímu přesunu peněžních prostředků

- Bezhotovostní platební styk: mezi plátcem a příjemcem dochází pouze k bezhotovostním převodům, tj. přesun peněz ve formě záznamů na účtech plátce a příjemce. Zvláštní kategorií by se dal jmenovat moderní elektronický platební styk.

Teritorium transakce:

- Tuzemský platební styk: dochází k němu mezi subjekty v rámci jednoho státu, většinou v měně daného státu
- Zahraniční platební styk: probíhá mezi tuzemskými a zahraničními subjekty včetně plateb mezi tuzemskými subjekty přes hranice
- Přeshraniční platební styk: elektronicky zpracovaná platební transakce z podnětu plátce nebo příjemce nebo prostřednictvím příjemce, pokud se poskytovatel platebních služeb plátce a poskytovatel platebních služeb příjemce nacházejí v různých členských státech.³

Náležitosti průvodních dokumentů:

- Hladké platby: platba nemá vazbu na průvodní dokumenty, nejrozšířenější forma
- Dokumentární platby: mají bezprostřední vazbu na průvodní dokument, mohou obsahovat bankovní závazky

Počet bank v transakci:

- Vnitrobankovní pl. styk: platba probíhá mezi klienty téže banky
- Mezibankovní pl. styk: platba probíhá prostřednictvím mezibankovního platebního systému s využitím dvou a více bank

Smluvní postavení banky:

- Bezzávazkový: banka při realizaci platebního příkazu nevstupuje do platby jinak než jako její prostředník
- Závazkový: banka vystupuje za předem stanovených podmínek a na základě uzavřené dohody mezi ní a plátcem jako ručitel provedení platby

Rychlost platby:

- Standardní: platební operace je provedena za předem dohodnutých podmínek
- Expresní: přednostní platba, která zajišťuje urychlené odepsání peněžních prostředků z účtu klienta a rychlé připsání na účet příjemce, zpravidla za mimořádný poplatek

Předmět platebního závazku:

- Obchodní: platba zajišťuje zaplacení obchodního, zbožového závazku
- Neobchodní: platba představuje vyrovnání finančních závazků nepodložených obchodním případem

³ V souladu s Nařízením EP a Rady (ES) č. 924/2009, čl. 2

4.3.1. Bezhotovostní platební styk

Jádrem bezhotovostního platebního styku je převod peněz od jednoho subjektu ke druhému, jehož realizace je uskutečněna prostřednictvím běžných nebo jiných účtů, vedených u zprostředkujících institucí. Z toho plyne, že základní podmínkou pro realizaci těchto plateb je existence klientského účtu pro platební styk založeného na základě Smlouvy o jeho zřízení.

Existuje více forem klientských účtů, které se rozlišují dle účelu, k němuž byly zřízeny:

Tabulka 4- 2: Formy klientských účtů

Forma účtu	Použití účtu
Běžný účet	vklady + výplaty hotovostí
Vkladový účet	uložení volných finan.prostředků klienta
Kontokorentní účet	možnost automatického čerpání finan. prostředků do výše sjednaného debetního rámce dle smluvených podmínek
Úvěrový účet	čerpání úvěru, jeho evidence a splácení
Depotní účet	evidence cenných papírů v úschově nebo ve správě banky

Zdroj: vlastní tvorba, údaje použité z literatury (Polouček, S.)

Běžný účet:

Nejběžnější formou účtu platebního styku je běžný účet sloužící k úhradě klientových pohledávek a závazků jak ve formě hotovostní, tak i bezhotovostní.

Banky vedou účty tuzemským i zahraničním fyzickým a právnickým osobám a jejich organizačním složkám⁴, a to v měně CZK nebo v jakékoliv cizí měně, kterou nabízí příslušné obchodní banky.

Podkladem pro vedení běžného účtu je uzavření dohody mezi bankou a klientem a to prostřednictvím Smlouvy o zřízení a vedení běžného účtu⁵. Účelem tohoto účtu je především zajištění tuzemského, zahraničního nebo přeshraničního platebního styku, zúčtování všech operací dle dispozic majitele účtu nebo osoby jím zmocněné.

Tato Smlouva obsahuje náležitosti:

⁴ V souladu se zákonem proti praní špinavých peněz nelze zřizovat anonymní účty. Anonymní účty jsou v rozporu s právem Evropské unie

⁵ Definice Smlouvy o běžném účtu je obsažena v §708 – 715a obchodního zákoníku

- Určení smluvních stran
- Určení měny, ve kterém bude účet veden
- Platnost smlouvy – stanovení data zřízení účtu
- Podpisové vzory
- Název účtu
- Bankovní spojení (tj. číslo účtu a kód banky)

Jak uvádí Polouček, tak bance vyplývá povinnost „*připisovat na účet došlé prostředky, zajišťovat platby na základě příkazu klienta, poskytovat dohodnutým způsobem a v dohodnutých termínech klientovi informace o obratech na účtu a o jeho zůstatku a účtovat bez chyb (v případě chybného účtování je toto banka povinna bez zbytečného odkladu opravit)*“ (Polouček, 2006, s. 144).

4.3.2. Hotovostní platební styk

Pohyb bankovek a mincí v jejich fyzické podobě se dá nazvat hotovostním platebním stykem. Jedná se tedy o převod peněz od jednoho subjektu k druhému, provedený prostřednictvím hotovostních peněz.

„Je charakterizován jako všechny hotovostní platby, které jsou uskutečňovány bankami, jinými právníckými a fyzickými osobami jak pro svoji potřebu, tak pro potřebu klientů“. (Máče, 2006, s. 34)

Jak uvádí Schlossberger, tak hotovostní platební styk je „*jednou z forem platebního styku. Je charakterizován jako všechny hotovostní platby, které jsou uskutečňovány bankami, jinými právníckými osobami či fyzickými osobami jak pro svou potřebu, tak pro potřebu klientů*“ (Schlossberger, 2007, s. 205).

Hotovostní platby mívají ale celou řadu dalších podob a to bez ohledu na to, zda jde o platbu mezi obyvatelstvem, mezi obyvatelstvem a podnikatelskou sférou či mezi podnikatelskými subjekty.

- Přímý platební styk mezi jeho subjekty ve formě osobního předání peněžní částky ve prospěch účtu příjemce
- Přímý platební styk mezi jeho subjekty ve formě výběru hotovosti (opět nejčastěji na přepážce banky)
- Poukaz k výplatě v hotovosti z účtu vedeného v jiné bance
- Šek k výplatě (výplata je provedena okamžitě, pokud je šek krytý a ověřena jeho pravost; v opačném případě je šek přijat k inkasu a výplata je uskutečněna později)

- Výběr platební kartou prostřednictvím bankomatu nebo pokladny banky

S hotovostními operacemi existují však určitá rizika jako jsou nelegální operace s hotovými penězi. Z tohoto důvodu jsou v právních řádech většiny zemí světa zakotveny opatření, jimiž je možno omezit nelegální operace (např. realizace ekonomických aktivit v šedé ekonomice, případy přímého praní špinavých peněz). Mezi tato opatření se řadí např. zabránění vedení anonymních účtů v bankách, anonymní ukládání peněz na účty (povinnost legitimovat se při vkladech nadlimitních částek hotovosti) apod.⁶

4.3.3. Realizace platebního styku – bankovní převod

Tuzemské i zahraniční platby se realizují prostřednictvím základního nástroje platebního styku – bankovním převodem, taktéž označovaný jako hladká platba.

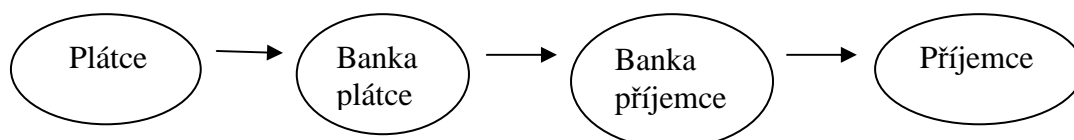
Převodem se rozumí operace prováděná na základě příkazu podaném příkazcem své převádějící bance za účelem převedení peněžních prostředků ve prospěch příjemce.

Bankovní převod je dle Poloučka definován „jako příkaz klienta jeho bance, aby na vrub jeho účtu provedla v určitém okamžiku určitou platbu ve prospěch jiného účtu, nebo příkaz klienta, aby na vrub účtu jiné osoby banka převedla v určitém čase určitou platbu ve prospěch jeho účtu“ (Polouček, 2006, s. 145).

Každý bankovní převod má dvě složky, které mohou procházet stejnými informačními kanály:

- Přenos informace o platbě – účastníci bankovního převodu jsou informováni o platbě
- Zúčtování platby – probíhá vlastní účetní převod peněžních prostředků

Obrázek 4- 1: Obecné schéma platby bankovním převodem

Zdroj: Vlastní zpracování

⁶ V oblasti hotovostního platebního styku byl schválen zákon o omezení plateb v hotovosti – Zákon č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti

Pokud banka plátce i banka příjemce mají vzájemně otevřeny účty pro zúčtování plateb, jedná se o účastníky téhož platebního systému. V opačném případě je nutné použít služeb zprostředkujících bank, přes které se platba zúčtovává. Této problematice bude věnována jiná část této práce – organizace platebního styku.

4.4. Nástroje platebního styku

Nástroje platebního styku lze charakterizovat jako určitý druh instrumentu, jehož prostřednictvím banky a jiné peněžní instituce provádějí platební operace.

4.4.1. Nedokumentární instrumenty = hladké platy

Jak je uvedeno výše, tak tato platba nemá vazbu na průvodní dokumenty, je to nejrozšířenější forma.

Mezi současné nástroje bezhotovostního platebního styku v tuzemsku náležejí:

- Příkaz k úhradě (jednorázový, hromadný)
- Příkaz k inkasu (jednorázový, hromadný)
- Platební příkazy pro zahraniční (přeshraniční) platební styk
- Šek (šek k zúčtování, bankovní, cestovní,...)
- Platební karta

Způsob provádění platebního styku mezi bankami, zúčtování na účtech bank, náležitosti příkazů, technické postupy bank a poboček zahraničních bank při oprávněném zúčtování aj. jsou zakotveny v platných právních normách pro platební styk, uvedené v samostatné části této práce.

Příkaz k úhradě:

Úhradou se rozumí operace uskutečněná na základě příkazu, který dal příkazce své bance za účelem převedení peněžních prostředků ve prospěch příjemce. Konkrétně za platební transakci označuje Zákon č. 284/2009 Sb. § 2 odst. 1a) vložení peněžních prostředků na platební účet, výběr peněžních prostředků z platebního účtu nebo převod peněžních prostředků.

Je to velmi jednoduchý a rychle zpracovatelný platební instrument. Nejčastěji se používá jako základní forma placení za zboží a služby. Významnou roli hraje i v uskutečnění plateb finanční povahy (např. zálohy na daně, daně, clo, atd.). Jako výhodu se

v obchodním styku mezi odběratelem a dodavatelem tomuto platebnímu instrumentu přisuzuje přednost v tom, že posiluje pozici odběratele.

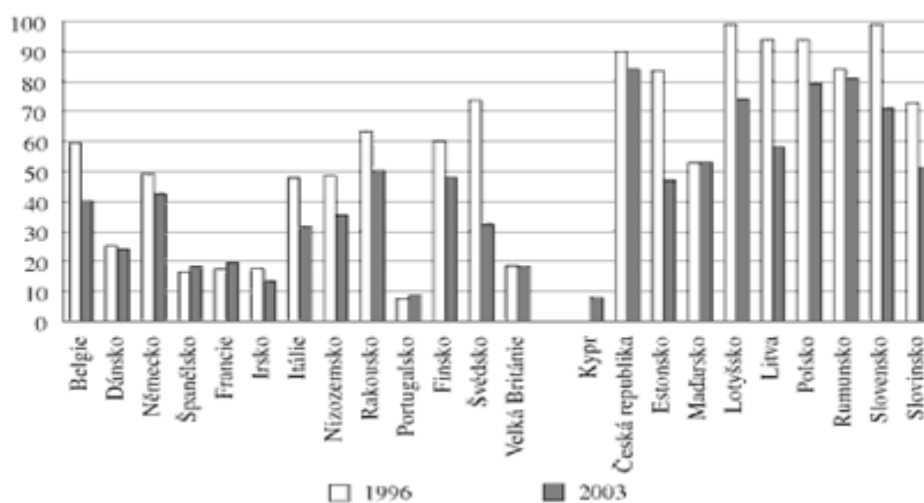
Příkaz k úhradě musí obsahovat určité náležitosti (tzv. obligatorní náležitosti):

- Označení, že se jedná o příkaz k úhradě
- Bankovní spojení plátce
- Bankovní spojení příjemce
- Částku v české měně
- Podpis, elektronický podpis

Za povinný údaj se považuje uvedení konstantního symbolu a to pouze v případě, že to stanoví zvláštní právní předpis nebo se jedná o platbu, která je příjmem státního rozpočtu nebo výdajem státního rozpočtu⁷.

Ostatní náležitosti příkazu k úhradě (datum splatnosti, variabilní a specifický symbol, textová zpráva, datum vystavení příkazu k úhradě) nejsou obligatorní položkou.

Obrázek 4- 2: Podíl příkazů k platbě na celkovém počtu bezhotovostních plateb v zemích EU (v %, 1996 – 2003)

Zdroj: Polouček, S. (2006)

Příkaz k inkasu:

Také se řadí mezi jednoduché platební instrumenty tuzemského platebního styku. Na rozdíl od příkazu k úhradě nevychází z podnětu plátce, ale z podnětu příjemce platby.

⁷ Tyto symboly stanoví MF ČR a zveřejňuje je ve Finančním zpravodaji

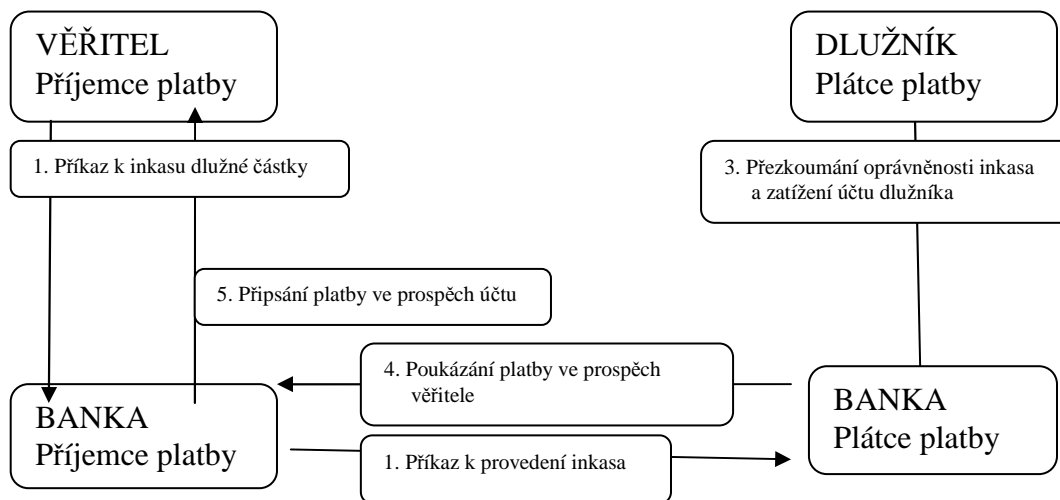
Náležitosti příkazu k inkasu jsou totožné jako u příkazu k úhradě.

Inkasní forma placení lze využívat jen v taxativně vymezených případech, kdy:

- Je tento způsob úhrady stanoven právními předpisy
- Je tento způsob dohodnutý mezi plátcem, příjemcem platby a bankou plátce
- Je k tomu banka vedoucí účet oprávněna na základě Smlouvy o zřízení a vedení účtu (platba debetních úroků, poplatků za bankovní služby apod.)

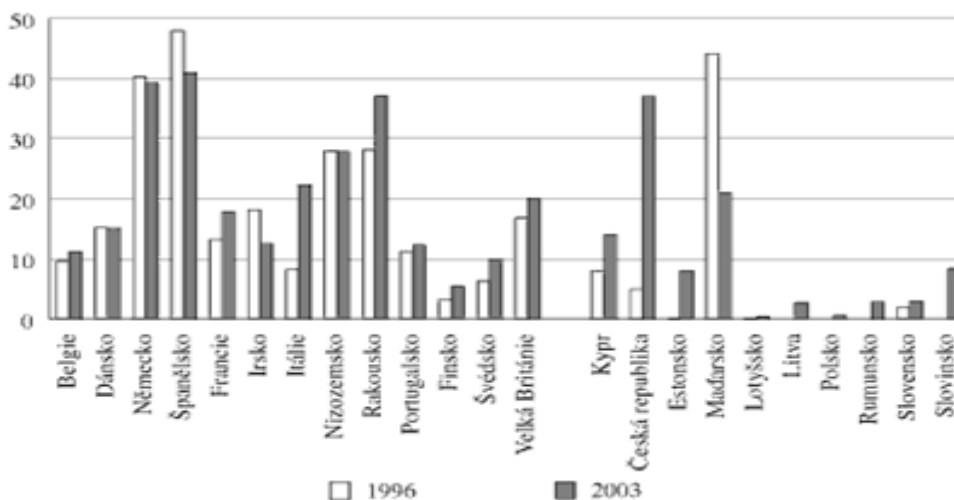
Princip využití příkazu k inkasu:

Obrázek 4- 3: Princip příkazu k inkasu

Zdroj: Dvořák, P. (1999)

Obrázek 4- 4: Podíl inkas na celkovém počtu bezhotovostních plateb v zemích EU (v %, 1996 – 2003)

Zdroj: Polouček, S. (2006)

Šek:

Šek je dlužný cenný papír, kterým výstavce (majitel účtu) bezpodmínečně přikazuje šekovníkovi (bance), aby k tíži jeho účtu zaplatil majiteli šeku uvedenou peněžitou částku. Jiná definice obsahuje, že šek je v podstatě platební příkaz, která vydává příkazce (majitel účtu) šekovníkovi (bance), aby k tíži jeho účtu zaplatil určitou částku ve prospěch osoby uvedené na šeku.

Šek byl v minulosti velmi využíván. Po roce 1948 se jeho užívání omezilo, po roce 1990 byly šeky nahrazeny v podstatě platebními kartami.

Šek je převoditelný cenný papír, jehož náležitosti a používání jsou v ČR upraveny zákonem č. 191/1950 Sb., směnečným a šekovým, který je založen na ustanoveních Ženevské dohody.

Stejně jako u směnek i zde se rozlišují dvě oblasti šekového práva:

- Ženevská konvence (vychází se z Ženevské dohody z roku 1930)
- Anglosaská konvence (vychází ze zákona The Bill of Exchange Act z roku 1882, je aplikován zejména ve Velké Británii, Kanadě a Severním Irsku; v USA platí zákon Uniform Commercial Code z roku 1962)

Šek musí obsahovat povinné náležitosti:

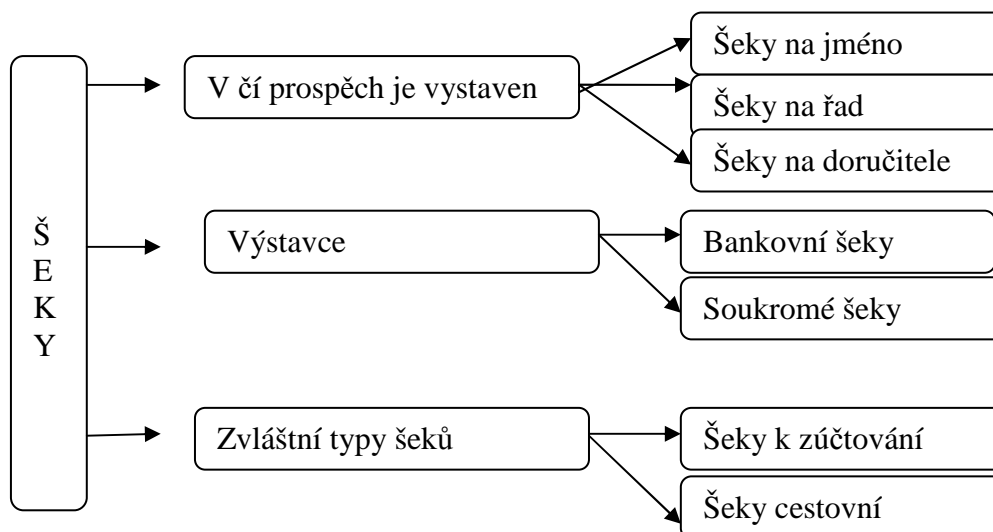
- Označení, že jde o šek a to v textu listiny, vyjádřené v jazyku, ve kterém je tato listina sepsána.
- Bezpodmínečný příkaz zaplatit určitou peněžitou sumu (číslice + slovem)⁸
- Jméno toho, kdo má platit (šekovník)
- Místo, kde má být placeno
- Datum a místo vystavení šeku
- Podpis výstavce

Pokud chybí některá z výše uvedených náležitostí, listina nemůže být považována za šek.

Šeky se člení dle různých kritérií, jsou ze zákona převoditelné indosamentem.

⁸ Ze zákona č. 191/1950 Sb., směnečným a šekovým, platí, liší-li se tyto dva údaje, je rozhodující částka uvedená slovy.

Obrázek 4- 5: Členění šeků

Zdroj: vlastní tvorba, data použita z Schlossberger, Polouček (2006)

Šek slouží jako platební instrument zejména tehdy, kdy není známo bankovní spojení příjemce pro placení bezhotovostním převodem, dále když není dostatečně schůdné propojení bankovního spojení na straně plátce s bankovním spojením na straně příjemce. Šek je také využíván v momentě, kdy je nutné provést platbu diskrétní povahy.

Platební příkazy pro zahraniční platební styk: (Payment Order)

Je to nejrozšířenější platební instrument v zahraničním platebním styku. Jeho realizací je tzv. hladká platba do a ze zahraničí. Pomocí tohoto příkazu lze uskutečňovat platby obchodního i neobchodního rázu.

Obchodními platbami lze identifikovat platby za zboží, za poskytované služby, za dopravu, za leasingové splátky atd. Vyplývají tedy z přímého uskutečňování obchodních transakcí.

Mezi neobchodní platby lze zařadit úhrady darů, penzí, alimentů, stipendií, cestovní a turistické výlohy, výnosy z cenných papírů, soudní a arbitrážní výlohy ze sporů atd. nevyplývají tedy z přímé realizace obchodních transakcí.

Podmínky pro provádění hladkých plateb v mezinárodním měřítku jsou dány ustanoveními devizového zákona⁹. V rámci Evropské unie byla s platností k 1. lednu 1997

⁹ Zákon č. 219/1996 Sb., devizový zákon

přijata Směrnice č. 97/5 ES Evropského parlamentu a Rady, o přeshraničních převodech promítnutá dnes do zákona č. 284/2009, o platebním styku.

Hladké platby lze členit dle základních hledisek:

Tabulka 4- 3: Členění hladkých plateb

Hledisko třídění	Druhy hladkých plateb
Z pohledu banky provádějící hladkou platbu	došlé hladké platby (úhrada ze zahraničí)
	vyšlé hladké platby (úhrada do zahraničí)
Z pohledu klienta banky	došlé hladké platby (platby za vývoz)
	vyšlé hladké platby (platby za dovoz)
Okamžik doručení zboží zákazníkovi	platby předem -. Akontace
	platby po dodání zboží

Zdroj: Schlossberger O. (2007)

Náležitosti zahraničního platebního příkazu:

- Název příkazce a číslo jeho účtu
- Částka, která má být placena v cizí měně
- Název cizí měny v kódu ISO – mezinárodní standard¹⁰

- Příjemce úhrady (název a adresa), číslo jeho účtu
- Název a adresa banky příjemce
- Informace o tom, kdo hradí bankovní výlohy (poplatky)
- Účel úhrady – platební titul
- Podpisy klienta

Důvod, který vede k používání hladkých plateb, je zcela jasný. Jsou zde nízké náklady platebního instrumentu a vcelku rychlá doba připsání peněžní částky.

Platební karty:

Platební karty jsou prostředkem vzdáleného přístupu k účtu klienta. První platební karty se objevily v USA na začátku 20. století. Tehdy to byly ale karty bez jakýchkoliv prvků

¹⁰ např. CZK – česká koruna, USD – americký dolar, CHF – švýcarský frank

automatizace. V současné době představují platební karty nejčastěji používaný platební prostředek.

Kritéria členění karet:

Tabulka 4- 4: Kritéria členění platebních karet

Kritérium	Druhy karet			
vydavatel	bankovní	obchodních organizací		
způsob zúčtování	charge	debetní	kreditní	elektronická peněženka
funkce	šeková záruční	elektronická	univerzální	
teritorium použití	lokální	vnitrostátní	mezinárodní	
uživatel	osobní	služební		
rozsah služeb	základní	specializované	prestižní	výběrové
technika záznamu	magnetické	čipové	elektronické peněženky	

Zdroj: Polouček S. (2006)

Charge card – nejstarší druh platebních karet, k placení dochází na základě čerpání měsíčního limitu bankovním převodem nebo šekem. Není potřeba mít k této kartě účet v bance. Evidence výběrů je vedená na samostatném evidenčním účtě společnosti vydávající platební karty.

Credit card – úvěrová karta, je v podstatě charge card s možností odkladu splacení, také tato karta nemusí mít vedený účet v bance

Debit card – představuje minimální riziko, účtování probíhá ihned poté, co banka obdrží zprávu o transakci, Tyto karty vyžadují existenci účtu, ke kterému jsou vydávány. Pomocí těchto karet se čerpá pouze do povoleného zůstatku účtu.

Elektronická peněženka – předplatní karta (pre-payd card) – její transakce se ověřují na úrovni čipová karta – platební terminál. Nabíjí se proti zatížení účtu klienta u provozovatele systému.

Podle kritéria funkce se člení karty na šekové záruční, elektronické a univerzální.

Šeková záruční karta – neslouží k placení, ale zaručuje předložený šek

Elektronická – výběr hotovosti je možný v bankomatech, k placení se používá v obchodních místech, která jsou vybavena elektronickými terminály.

Univerzální – dá se použít i na místech vybavených sprintery (mechanické zařízení na pořízení otisku karty). Autorizace probíhá podpisem, nad autorizační limit je nutno platbu ověřit v autorizačním centru. Karta je vybavena embossingem (reliéfní písmo).

Lokální karty – používané v minulosti, dnes jsou již na ústupu

Vnitrostátní – karty jsou platné pouze na území, ve kterém byly vydány, např. karty vydané v ČR byly označeny Valid only in the Czech Republic. Dnes jsou také na ústupu

Mezinárodní – platné i v zahraničí

Podle rozsahu služeb:

Základní (Mass Card)– jsou nabízeny všem klientům bez rozdílu délky trvání vzájemných vztahů a zůstatku na účtě

Specializované (Business Card) – základní standard firemních karet

Prestížní (Silver Card, Gold Card) – nabízejí širší rozsah služeb, pro jejich vlastnictví je vyžadován vyšší zůstatek (nebo obrát) na účtě.

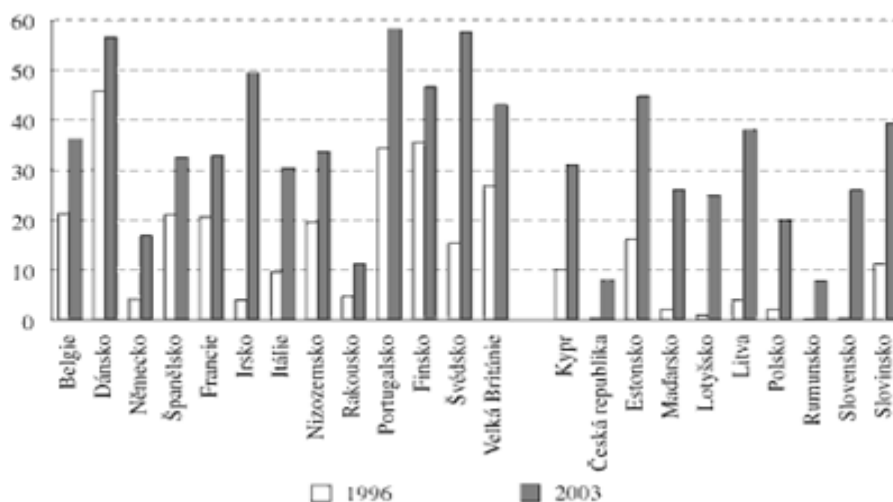
Výběrové – jejich držitelé patří mezi nejváženější klienty bank

Dle techniky záznamu, tj. forma, v jaké jsou na kartě uložena data potřebná k operaci s ní:

Magnetický proužek – klasický způsob záznamu. Jeho problémem je riziko poškození a malá kapacita informací, dále pak snadné zneužití karty, kdy dochází ke zfalšování podpisu

Čipové karty – výhodou je větší objem informací použitelných k identifikaci klienta, ale i k zabezpečení operací s kartou. Použití těchto karet vyžaduje zadání PIN kódu, který je přiřazen ke každé kartě.

Obrázek 4- 6: Podíl operací s platebními kartami na celkovém počtu bezhotovostních plateb v zemích EU

Zdroj: Polouček S. (2006)

4.4.2. Dokumentární instrumenty

Rizika v mezinárodním obchodě jsou mnohem větší než v obchodě tuzemském. Nejčastější příčinou obchodní nejistoty pro obě smluvní strany plynou z toho, že:

- Smluvní strany se neznají (často i komunikační bariéra – jazyk)
- Vznikají pochybnosti o schopnosti kupujícího platit
- Vznikají pochybnosti o ochotě prodejce dodat sjednané zboží
- Politická či ekonomická situace v zemi obchodního partnera není stabilní

Důsledkem těchto rizik je snaha obou stran najít způsob garance, jehož výsledkem bude včasná úhrada za zboží, služby a dále dovozce získá a zaplatí právě takové zboží, které si objednal. Právě pomocí dokumentárních plateb lze riziko nezaplacení odběratelem eliminovat. Vzhledem k různému členění dokumentárních plateb, bude nyní pozornost věnována na jednoho zástupce bezzávazkového nástroje platebního styku (dokumentární inkaso) a jednoho ze závazkových nástrojů platebního styku (dokumentární akreditiv). Dokumentární akreditiv i dokumentární inkaso představují postup, který prodávajícímu umožňuje zachovat si kontrolu nad zbožím až do okamžiku jeho zaplacení.

Dokumentární akreditiv (Letter of Credit – L/C):

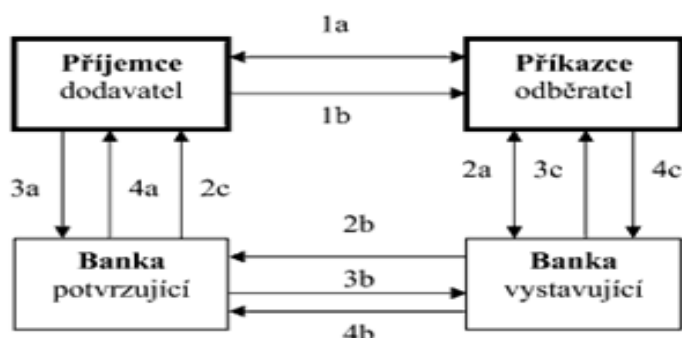
Představuje dokumentární závazkový platební instrument. Dokumentární akreditiv zajišťuje dodavateli, že při splnění všech akreditivních podmínek obdrží akreditivní částku bez ohledu na platební schopnost odběratele.

Je to písemný závazek banky odběratele, že poskytne třetí osobě úhradu za dodané zboží resp. služby a to pouze při splnění všech akreditivních podmínek. Banka nekontroluje a neodpovídá za splnění podmínek kontraktu.

Prodávající je povinen předložit stanovené dokumenty, aby obdržel platbu z akreditivu otevřeného na účet kupujícího.

V ČR se dokumentární akreditivy řídí zákonem č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník¹¹. Úprava v obchodním zákoníku je v souladu s mezinárodními pravidly pro dokumentární akreditivy – UCP (Uniform Customs and Practice for Documentary Credits), publikace MOK č. 500, kde jsou velmi podrobně upraveny podmínky pro sjednávání akreditivů.

Obrázek 4- 7: Průběh použití dokumentárního akreditivu

Legenda:

- 1a uzavření kontraktu mezi dodavatelem a odběratelem
- 2a žádost o otevření dokumentárního akreditivu a podpis smlouvy o jeho otevření, včetně zajištění pohledávky ze strany vystavující banky, oznámení o otevření akreditivu
- 2b otevření akreditivu s instrukcí avizovat nebo potvrdit
- 2c avizování akreditivu nebo jeho potvrzení a následné oznámení příjemci
- 4a platba – odkup budoucí pohledávky nebo pozdější odkup akreditivních dokumentů
- 1b dodávka zboží
- 3a předání akreditivních dokumentů bance příjemce
- 4a platba – odkup akreditivních dokumentů nebo předchozí odkup budoucí pohledávky
- 3b kontrola akreditivních dokumentů a jejich zaslání bance příkazce
- 4b platba, resp. její krytí prostřednictvím nostro/loro účtů
- 3c kontrola akreditivních dokumentů a jejich předání příkazci
- 4c zatížení účtu příkazce

Zdroj: Máče M. [online]. 2011.

¹¹ ustanovení §§ 682 - 691

Druhy dokumentárních akreditivů:

Andrle (2003) uvádí tyto druhy:

- 1) **Odvolatelný** – vystavující bankou může být kdykoliv odvolán nebo změněn, a to i bez souhlasu beneficianta či příkazce a po předložení dokumentů. Tento druh se ale v praxi příliš nepoužívá, protože neposkytuje beneficiantovi dostatečnou záruku
- 2) **Neodvolatelný** – jedná se o neodvolatelný závazek otevírající banky poskytnout plnění, pokud beneficiant splní ve stanovené lhůtě sjednané podmínky. Úprava nebo jeho zrušení lze pouze při souhlasu všech zúčastněných stran.

Podle Dvořáka (2005) se akreditivy rozdělují podle toho, zda otevírající banka musí u korespondenční banky uložit peněžní prostředky ve výši vystavenému akreditivu již při jeho otevření nebo až v době použití:

- 1) **Krytý** – jeho plné krytí požaduje korespondenční banka již v době jeho otevření (potvrzení)
- 2) **Nekrytý** – ke krytí (úhradě) dochází až při jeho použití

Posouzení akreditivu:

Využití akreditivu nese s sebou přednosti i nevýhody pro obě zúčastněné strany.
Přednosti:

Příjemce (oprávněný) z akreditivu (prodávající) disponuje neodvolatelným závazkem banky zaplatit. Má vysokou jistotu zaplacení své dodávky, pokud jsou splněny akreditivní podmínky. Stejně tak nemůže kupující zdržet nebo jinak ovlivnit placení bankou. Odprodejem své pohledávky získá finanční prostředky, má možnost získat od své banky úvěr na základě kvalitního dokumentárního akreditivu.

Příkazce akreditivu (kupující) může získat výhodnější cenové podmínky díky kvalitnímu platebnímu zajištění. Existuje určitý tlak na prodávajícího, aby přesně splnil všechny sjednané podmínky kupní smlouvy. Blokace jeho finančních prostředků k zajištění závazku banky může být *nevýhodou*. Kupující platí bez možnosti předchozího fyzického prověření kvality dodávky.

Dokumentární akreditiv je poměrně finančně, ale i administrativně náročný.

Dokumentární inkaso:

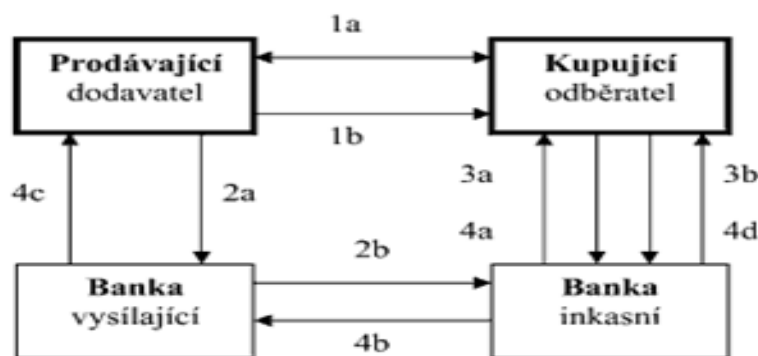
Představuje dokumentární bezzávazkový platební instrument. Vyjadřuje závazek odběratele na rozdíl od dokumentárního akreditivu, který vyjadřuje závazek banky. Ve srovnání s akreditivem neposkytuje jistotu zaplacení, je méně riskantní než hladká platba.

Dokumentární inkaso představuje příkaz klienta (příkazce = prodávající) bance, aby pro něj vyinkasovala u kupujícího určité plnění proti předání stanovených dokumentů.

Kupující musí učinit určitý platební úkon (akceptovat směnku, zaplatit), aby získal dokumenty a tím i vlastnické právo ke zboží. Dokumenty uveden ve Smlouvě je banka povinna převzít a opatrovat s péčí.

V ustanovení § 692 – 699 obchodního zákoníku je upraveno inkaso a bankovní dokumentární inkaso. Opět i zde došlo k souladu se zásadami soustředěnými v příslušném materiálu Mezinárodní obchodní komory. Jedná se o Jednotná pravidla pro inkasa (Uniform Rules for Collections), MOK publikace č. 522, platná od 1. 1. 1996.

Obrázek 4- 8: Průběh dokumentárního inkasa

Legenda:

- 1a uzavření kupní smlouvy mezi dodavatelem a odběratelem
- 1b dodávka zboží na adresu obchodního zástupce, speditéra nebo odběratele
- 2a smlouva o obstarání **dokumentárního**, resp. směnečného inkasa a předložení dokumentů
- 4c převod plnění ve prospěch prodávajícího
- 2b příkaz k inkasu a zaslání dokumentů bankou dodavatele
- 3a avizování dokumentů bankou odběratele, výzva ke splnění všech podmínek
- 4a splnění inkasních podmínek
- 3b vydání inkasních dokumentů bankou odběratele
- 4b převod plnění
- 4d zaplacení inkasní částky odběratelem nebo akceptace směnky (případně jiný inkasní úkon)

Zdroj: Máče M. [online]. 2011.

Posouzení inkasa:

I zde je dokumentární inkaso spojeno s určitými přednostmi a nevýhodami.

Z hlediska míry rizika je relativně výhodnější pro kupujícího, kterému umožňuje platit až při převzetí dokumentů (obvykle po doručení zboží). Je levnější než akreditiv.

Pro prodávajícího je výhoda v tom, že pokud kupující zboží nezaplatí, má prodávající nad zbožím stále kontrolu.

Nevýhody:

Nevýhoda prodávajícího spočívá ve skutečnosti, že plnění se odvíjí od platební schopnosti a ochoty kupujícího. V případě odmítnutí dodávky kupujícím nese prodávající následky (další náklady a rizika spojené se skladovacími náklady, náklady na zpětnou přepravu, se zkažením zboží apod.).

Nevýhoda kupujícího spočívá v nemožnosti si ověřit kvalitu zboží, které již dávno zaplatil.

4.5. Právní rámec platebního a zúčtovacího styku v České republice

Cílem této části práce je upozornit na hlavní zákonné normy, které v českém právním řádu regulují tuzemský platební styk.

Úvodem je nutné uvést, že přístup ČR k Evropské unii zapříčinil v této oblasti to, že platební styk je v současné době na úrovni zcela odpovídající požadavkům kladeným na tuto činnost v členské zemi Evropské unie.

V nejobecnější rovině je bezhotovostní platební styk upraven obchodním, příp. občanským zákoníkem a zákonem č. 6/1993 Sb., o ČNB.

Úkolem centrální banky je zajišťovat jednotný platební styk a zúčtování v ČR¹².

V souvislosti s širokým záběrem v oblasti platebního styku, není možné upravit jeho právní rámec jedinou právní normou.

- 1) *Obchodní zákoník* (Zákon č. 513/1991 Sb.) – upravuje obecně používání základních nástrojů platebního styku:
 - a) § 682 – 691 – Smlouva o otevření akreditivu
 - b) § 692 – 699 – Smlouva o inkasu
 - c) § 700 – 707 - Smlouva o bankovním uložení věci
 - d) § 708 – 715 – Smlouva o běžném účtu
 - e) § 716 – 719a) – Smlouva o vkladovém účtu
 - f) § 720 – 724 – Cestovní šek

¹² § 2 zákona č. 6/1993 Sb., o ČNB

- 2) *Občanský zákoník* (Zákona č. 40/1964 Sb.) - upravuje oblast vkladů, vkladních knížek, vkladních listů a dalších forem vkladů (§ 778 – 787)
- 3) *Zákon o bankách* (Zákon č. 21/1992 Sb.) – dotýká se platebního styku ve čtyřech paragrafech, tj. definuje pojem banka, činnosti, jež banka smí na základě licence vykonávat, tj. platební styk a zúčtování, vydávání a správa platebních prostředků, otvírání akreditivů apod.. Dále je řešena problematika elektronických peněžních

prostředků a jejich vydávání, problematika provozování platebních systémů pro vnitrostátní styk.

- 4) *Zákon o ČNB* (Zákon č. 6/1993 Sb.) – platebního styku se dotýká v celé řadě paragrafů
- 5) *Zákon o platebním styku č. 284/2009 Sb.* s účinností od 1. 11. 2009 – vznikl v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2007/64/ES ze dne 13. 11. 2007 o platebních službách na vnitřním trhu. Tento zákon byl platný do 26. 5. 2011. Zákon komplexně věnuje pozornost poskytování platebních služeb, provozování platebních systémů a orientuje se i na úpravu vydávání elektronických peněz. *Zákonem č. 156/2010 Sb.* se upravují a doplňují některé paragrafy zde vyjmenovaných zákonů i dalších souvisejících předpisů zde nezmiňovaných.
- 6) *Zákon č. 191/1950 Sb.* – Zákon směnečný a šekový

Dalšími zákony dotýkající se platebního styku, jsou:

- 7) *Zákon č. 253/2008 Sb.*, o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu – stanoví omezení, která mají zamezit legalizaci výnosů z nezákonné činnosti (např. finanční instituce mají oznamovací povinnost podezřelých obchodů)
- 8) *Devizový zákon* (Zákon č. 219/1995 Sb.) – několik málo ustanovení zákona se vztahují k zahraničnímu platebnímu styku nebo směnárenské činnosti
- 9) *Zákon o omezení plateb v hotovosti* (Zákon č. 254/2004 Sb.) – patří mezi nejnovější zákony, cílem je zabránit daňovým únikům z plateb v šedé ekonomice. Je stanovena povinnost provést platbu bezhotovostně, jejíž výše překračuje částku 350 000,- Kč.

Většina zákonů umožňuje vydání prováděcích podzákonných norem – nejčastěji v podobě vyhlášek:

- 1) Všeobecné obchodní podmínky – stanoví zásady vedení účtů klientů u bank a provádění platebního styku a zúčtování na těchto účtech – jedná se o doporučenou formu

- 2) Vyhláška č. 169/2011 Sb. – upravuje pravidla tvorby čísla účtu v souladu s pravidly mezinárodní standardizace (IBAN)
- 3) Vyhláška č. 140/2011 Sb. o platebních systémech s neodvolatelností zúčtování – upravuje obsah, formu, lhůty a způsob poskytování informací provozovatelem platebního systému ČNB
- 4) Vyhláška č. 141/2011 Sb. o výkonu činnosti platebních institucí, institucí elektron. Peněz, poskytovatelů platebních služeb malého rozsahu a vydavatelů elektronických peněz malého rozsahu.
- 5) Vyhláška č. 142/2011 Sb. o předkládání informací platebními institucemi, institucemi elektronických peněz,.. ČNB

4.6. Dílčí závěr – nástroje platebního styku

Kořeny institutu platebního styku sahají do velmi vzdálené minulosti. Dá se mluvit o 3. tisíciletí. Na našem území se začal projevovat později, až v 11. a 12. století. Od té doby platební styk nabývá na významu, stále se rozvíjí. Jeho vývoj je patrný nebyvalou dynamikou.

Platební styk lze rozdělit podle různých kritérií do řady forem. V této části práce je akcentována diferenciaci na bezhotovostní a hotovostní platební styk. Důraz je kladen na nástroje platebního styku, zejména pak na nedokumentární platby, které jsou základním pilířem v oblasti tuzemského platebního styku. Z popisu jednotlivých nástrojů platebního styku plyne, že nejjednodušší formou jsou převodní příkazy. Z grafu také vyplývá, že se podíl příkazů k inkasu i k úhradě proti době minulé výrazně zvýšil, podíl příkazů k inkasu dominuje. Co se týče rozvoje platebních karet a jejich využívání, tak zde není o čem mluvit. Velmi dynamický nárůst jejich užívání lze vyčíst z výše uvedeného grafu. Důvodem může být větší pohodlí, snížení rizika krádeže hotovosti, bezprostředně s tím související zlepšování technologií a principů fungování jednotlivých typů karet. Jediným nástrojem platebního styku, který se v ČR moc neuchytil, jsou šeky, na rozdíl od USA, kde je jejich používání zcela běžné.

V rámci zahraniční oblasti se jednotlivé obchodní i neobchodní operace zprostředkovávají pomocí zahraničního platebního styku, který zaznamenal taktéž nárůst.

S tím souvisí i nutnost harmonizace právního řádu ČR s legislativou Evropské unie. Na poli právním je tedy velmi významnou událostí novelizace zákona o platebním styku

v roce 2009, Zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku. Do tehdejšího znění Zákona o platebním styku byla implementována řada právních směrnic EU, z nichž nejpodstatnější je Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/110/ES ze dne 16. září 2009, s tím související i Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 924/2009 ze dne 16. září 2009 o přeshraničních platbách ve Společenství.

5. Organizace platebního styku

Tato část práce je zaměřena na specifické části platebního styku, kterou je jeho organizace a otázka platebních systémů. Nejprve bude vysvětlen samotný pojem platební systém a jeho principy a účastníky tak, jak jsou zakotveny v zákoně o platebním styku.

5.1. Platební systém, účastníci platebního styku

V českém právním řádu¹³ je pojem platební systém definován jako systém s jednotnými pravidly, který slouží k provádění, zúčtování nebo vypořádání platebních transakcí.

Za platební systém s neodvolatelností zúčtování se považuje systém zabezpečující převod peněžních prostředků, jestliže¹⁴:

- a) Má alespoň 3 účastníky kromě účastníků uvedených v § 63 odst. 2. písm. a) až c) – v určitých případech zákon požaduje pouze dva účastníky, o kterých stanovuje zákon
- b) Je-li provozován na základě písemné smlouvy uzavřené mezi všemi účastníky systému nebo na základě písemných smluv uzavřených mezi provozovatelem systému a ostatními účastníky systému
- c) Provozovatel systému má uděleno povolení k provozování platebního systému s neodvolatelností zúčtování
- d) Provádí převody peněžních prostředků podle pravidel stanovených tímto zákonem
- e) Existenci systému a jeho název oznámila Česká národní banka Komisi Evropských společenství

Za účastníky systému se považují:

- a) Banky
- b) Spořitelní a úvěrní družstva
- c) Osoby oprávněné poskytovat investiční služby podle zákona upravujícího podnikání na kapitálovém trhu
- d) Osoby veřejného práva a osoby s jejich zárukou

¹³ § 2 zákona o platebním styku (Zákon č. 284/2009 Sb.)

¹⁴ § 62 zákona o platebním styku (Zákon č. 284/2009 Sb.)

- e) Zahraniční osoby, jejichž předmět činnosti odpovídá předmětu činnosti osob uvedených v písmenech a) až c), které při své účasti v systému s neodvolatelností zúčtování odpovídají za splnění finančních závazků vyplývajících z jejich příkazů přijatých tímto systémem¹⁵.

Nutností je také definovat pojem příkaz, jehož význam v zákoně je uvedený jako pokyn účastníka systému, aby jeho prostřednictvím byly převedeny peněžní prostředky ve prospěch jejich příjemce a aby byly zaúčtovány v souladu s pravidly systému.

Neodvolatelnost příkazu znamená, že účastník ani žádná třetí osoba nemůže platně odvolat příkaz přijatý systémem počínaje okamžikem přijetí příkazu, který stanoví pravidla systému.

V kapitole Formy platebního styku byla zmínka o rozdělení platebního styku dle počtu bank zúčastněných v transakci:

- Platební systémy vnitrobankovní, kde platby probíhají v rámci jedné banky. Příjemce a plátce jsou jejími klienty, tudíž k zúčtování dochází v zúčtovacím centru této banky.
- Platební systémy mezibankovní, kdy oba subjekty pocházejí z různých bank. Dochází tedy k přenosu informací o dané platbě, při níž je využívána informační síť SWIFT, a dále k zúčtování platby, kdy je zatížen účet plátce a příslušná částka je připsána na účet příjemce. U nás se zúčtování provádí prostřednictvím clearingového centra ČNB.

Mezibankovní platební systémy je možné členit dle systému:

- Clearingového (Polouček nazývá systém s pevně organizovanou vnitřní strukturou) nebo
- Systému korespondenčních bank (Polouček nazývá s volnou organizační strukturou)

V následujících kapitolách budou blíže specifikovány oba výše uvedené platební systémy.

¹⁵ další účastníci systému jsou jmenovány v § 63 odst. 2, 3, 4 Zákona č. 284/2009 Sb.

5.2. Clearingový platební systém

Smyslem tohoto platebního systému je to, že jedna banka je zúčtovacím místem pro obchodní banky, které evidují u tohoto zúčtovacího místa (banky) své účty platebního styku. Právě tuzemský mezibankovní styk je na tomto principu založen.

Za clearing lze považovat vzájemné zúčtování pohledávek a závazků zúčastněných bank pomocí zúčtovacího centra.

Obrázek 5- 1: Schéma platby přes zúčtovací centrum

Zdroj: Polouček S. [online]. 2006.

CERTIS

Jediným systémem mezibankovního platebního styku v ČR zpracovávající mezibankovní platby v českých korunách, je systém CERTIS (Czech Express Real Time Interbank Gross Settlement systém).

Po listopadu 1989 se československé bankovníctví nacházelo v nevyhovujícím stavu pro další rozvoj bankovního sektoru. Zúčtovací systém byl tehdy v bývalé Státní bance československé pod názvem ABO (automatizované bankovní operace). Vlivem expanze nových bankovních domů nebyl tento systém ABO dostačující a to díky neschopnosti přímého rozlišení nových peněžních ústavů (bylo možné rozlišit pouze devět bankovních

domů). Státní banka československá se připravovala na zřízení zúčtovacího centra, které zahájilo činnost 8. března 1992. Od tohoto data je stále zúčtovací centrum v ČNB.

Platná právní úprava zakotvuje povinný přístup všech bank do tohoto systému CERTIS. Každý účastník systému CERTIS je jednoznačně identifikován kódem banky, jež je součástí každé bankovní transakce. Vznik a provozování systému CERTIS, práva a povinnosti účastníků, stejně tak obecné zásady jeho fungování jsou dány zákonem o platebním styku. Účty pro mezibankovní platební styk jsou vedeny v ČNB na základě smluv o účtech uzavřených s účastníky podle Obchodního zákoníku.

Principy systému CERTIS, na základě kterých pracuje:

- Brutto princip vypořádání v reálném čase = tj. každá operace se v zúčtovacím centru provádí v reálném čase;
- Vypořádání mezibankovních plateb v českých korunách bez ohledu na částku i bez ohledu na to, zda tyto platby byly iniciovány přímo příkazem klienta bance nebo nepřímo jako výsledek karetních operací, případně operací na burze;
- Vypořádání v penězích centrální banky probíhá na účtech mezibankovního platebního styku vedených v ČNB (které slouží zároveň jako účty povinných minimálních rezerv);
- Přímá účast bank a úvěrních a spořitelních družstev;
- Přímé bilaterální vztahy mezi centrálou dané banky/úvěrního a spořitelního družstva a CERTIS;
- Neodvolatelnost položek akceptovaných systémem;
- Zpracování různých typů transakcí;
- Nekryté platby nejsou ani realizovány ani odmítnuty, ale drženy ve frontě (se dvěma stupni priority);
- Na účtech mezibankovního platebního styku není povoleno debetní saldo;
- ČNB poskytuje bankám, které jsou klienty SKD, bezúročný plně kolateralizovaný vnitrodenní úvěr formou zastavených cenných papírů v SKD s cílem zajistit dostatečnou likviditu (vnitrodenní úvěr závisí na aktivitě banky, lze jej navyšovat a snižovat libovolně v době od zahájení účetního dne SKD v 8.30 hod. do ukončení účetního dne systému CERTIS v 16.00 hod);
- ČNB poskytuje bankám plně kolateralizovaný úvěr přes noc (pokud není vnitrodenní úvěr splacen bankami do konce účetního dne systému CERTIS, cenné

papíry sloužící jako zástava pro vnitrodenní úvěr jsou přesunuty na účet ČNB a poté slouží jako zástava pro úvěr přes noc - overnight úvěru).¹⁶

CERTIS zpracovává úhrady, inkasa, opravné zúčtování (storna úhrad), transakce přidružených systémů, informační a kontrolní položky.

CERTIS rozlišuje transakce s nízkou prioritou a s vysokou prioritou (bankovní prioritní transakce a klientské prioritní transakce). Klientské prioritní transakce nesou s sebou závazek přípisu finančních prostředků na účet příjemce týž den, kdy byl debetován účet plátce.

ČNB vede každému přímému účastníkovi účet v českých korunách (účet mezibankovního platebního styku). Na základě instrukcí účastníků poté ČNB provádí příkazy k převedení finančních prostředků z tohoto účtu mezibankovního platebního styku.

Provoz účetního dne začíná přibližně v 17.00 hod. předchozího pracovního dne (D-1) a končí v 16.00 hod. následujícího pracovního dne (D). Doba mezi 15.30 hod. – 16.00 hod. je využita pro „dolaďování“ zůstatků na účtech mezibankovního platebního styku.

V průběhu dne předávají účastníci do CERTIS data v elektronické podobě. CERTIS přijme platební příkaz poté, co kontrolními systémy jsou ověřena data splňující kvalitativní požadavky. Následuje vypořádání, během kterého se kontrolují dostatečné zůstatky peněžních prostředků na účtu plátce. V kladném případě je účet banky plátce debetován a účet banky příjemce kreditován. V opačném případě je platba umístěna do tzv. „zadržené fronty“ a banka je o této skutečnosti informována. Pokud se bance nepodaří získat prostředky do konce účetního dne, je příkaz k platbě v „zadržené frontě“ systémem odmítnut a vrácen zpět bance.

Využívání systému CERTIS bankami je zpoplatněno a to dle skutečných nákladů operací CERTIS. Cílem systému je, aby účastníci předávali svá data co nejdříve, aby závěr účetního dne nebyl přesycen. Z tohoto důvodu je poplatek za zpracování jedné položky na začátku účetního dne velmi nízký (Kč 0,15). Na konci účetního dne je cena za položku výrazně vyšší (až Kč 100,-).

Aktuální ceník ČNB je součástí příloh této práce.

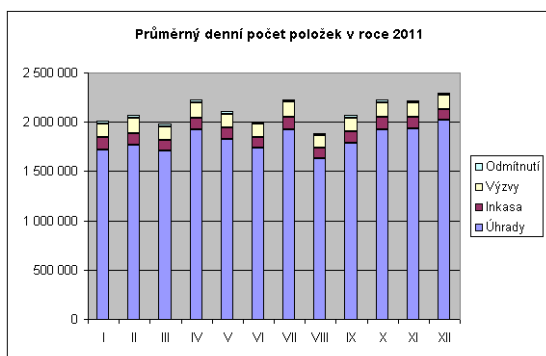
¹⁶ Zdroj: www.cnb.cz, cit. 10. 10. 2011 (http://www.cnb.cz/cs/platebni_styk/certis/certis_popis.html#bod02)

Statistika:

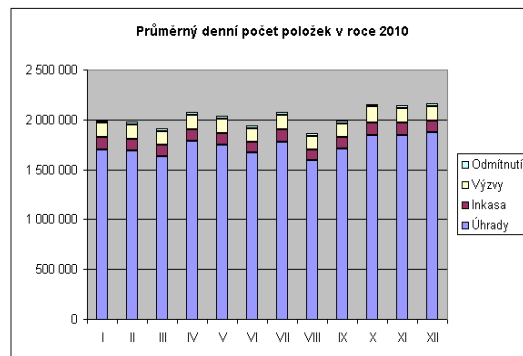
V roce 2010 zpracovalo zúčtovací centrum ČNB celkem 468,9 mil. položek v celkové hodnotě 132 882 mld. Kč. Průměr činil 1,85 mil. položek denně. Průměrná denní hodnota položek byla 525,2 mld. Kč.

V roce 2011 zpracovalo zúčtovací centrum ČNB celkem 490,2 mil. položek v celkové hodnotě 134 909 mld. Kč. Průměr činil 1,94 mil. položek denně. Průměrná denní hodnota položek byla 533,2 mld. Kč.

Graf 5- 1: Průměrný denní počet položek v r. 2011

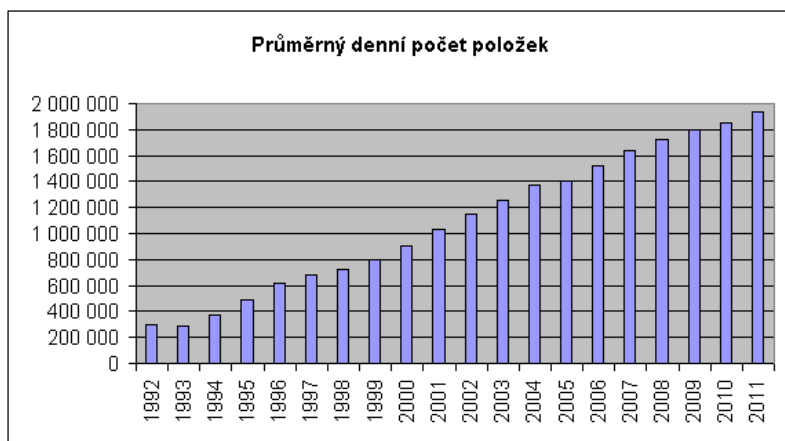

Graf 5- 2: Průměrný denní počet položek v r. 2010

Zdroj: ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Statistické údaje*. [online]. 2012.

Graf 5- 3: Průměrný denní počet položek v letech 1992 - 2011

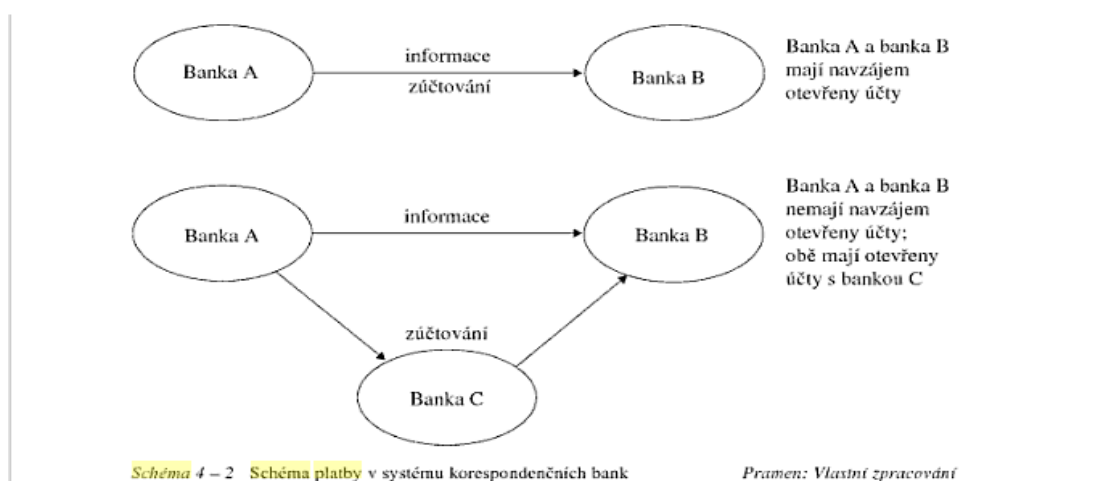
Zdroj: ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Statistické údaje*. [online]. 2012.

5.3. Systém korespondenčních bank

Tento systém je založen na vedení korespondenčních účtů, kdy platby probíhají mezi těmito účty vedenými v jednotlivých bankách navzájem. Užití tohoto systému je typické

pro zahraniční platební styk. Z důvodu nereálnosti otevřených účtů mezi všemi bankami v celosvětovém měřítku, realizují se platby z jedné banky do druhé přes banky specializující se na zahraniční platební styk (tzv. korespondenční banky). Tyto banky si evidují navzájem velmi rozvinutou síť korespondenčních účtů, které jsou k dispozici ostatním bankám.

Obrázek 5- 2: Schéma platby v systému korespondenčních bank

Zdroj: Polouček S. [online]. 2006.

Přímé spojení bank je doprovázeno díky otevření **nostro** a **loro** účtů platebního styku.

Nostro účet definuje otevřený účet u jiné banky (z pohledu výchozí – tuzemské banky je to účet vedený pro tuzemskou banku v partnerské bance zahraniční) a naopak loro účet je korespondenčním účtem pro jinou banku (je to účet vedený v tuzemské bance pro zahraničního smluvního partnera).

Banky si musejí vytvořit ve svém účetnictví zrcadlové účty k příslušnému nostro účtu vedenému v zahraniční bance a to z důvodu správného zaúčtování zahraničních operací v tuzemsku v souladu s účetnictvím dané země.

Dle mezinárodních zvyklostí nejsou vklady na korespondentských účtech zpravidla úročeny.

Zúčtování vyšlých plateb (plateb do zahraničí) prostřednictvím nostro účtu trvá obvykle 2 až 4 dny, podle druhu platby a způsobu zpracování.

Došlá úhrada (platba ze zahraničí) je povětšinou převedena na účet klienta maximálně 1 až 2 dny po valutě zúčtování ve prospěch nostro účtu.

U přeshraničních převodů jsou lhůty dány zákonem.

Uskutečnění zahraničních plateb probíhá pomocí velmi rychlého, standardizovaného a zabezpečeného přenosu informací označovaného systémem SWIFT¹⁷.

5.3.1. SWIFT

Pod touto zkratkou vystupuje Společnost pro celosvětovou mezibankovní finanční telekomunikaci, provozující mezinárodní, počítači řízenou telekomunikační síť. Členem této mezinárodní organizace se může stát banka, či jiná finanční instituce a to na základě kladně vyřízené žádosti o členství, zaplacení členského poplatku, napojení na síť. Vlastní ji členské banky a vytvořený zisk je použit na investici do údržby a rozvoje počítačové sítě. SWIFT své služby zpoplatňuje.

SWIFT provozuje celosvětovou mezibankovní finanční komunikaci s dvěma základními vzájemně propojenými operačními středisky v Evropě a USA, na které jsou napojeni národní zpracovatelé pro jednotlivé členské země nebo regiony.

Cíle SWIFTu jsou – bezodkladové zpracování platebního styku; zrychlení komunikace mezi bankami prostřednictvím výměny zpráv; snížení nákladů na přenos dat; minimalizace rizik, které existují v konvenčních postupech (ztráty, falšování); přímý přístup k finančním institucím na celém světě (uvádí Kalabis, 2005, s. 51).

Swiftová zpráva:

Přenos dat a informací realizovaný pomocí swiftové sítě je prováděn formou tzv. **swiftových zpráv**. Ty jsou zakódovány a chráněny klíčem, aby nemohlo dojít ke zneužití swiftových zpráv.

Každá swiftová zpráva se označuje písmeny MT a třemi numerickými znaky: MT xyz, kde x je kategorie zprávy, y značí skupinu zprávy a z je typ zprávy. Kategorie označuje účel nebo předmět obchodu, kterého se týká; skupina zprávy popisuje funkci zprávy uvnitř určité kategorie; typ zprávy značí již specifické detaily určité funkce.

Obsah každé zprávy je uspořádán do pěti bloků, z nichž první je povinný pro všechny zprávy, ostatní jsou nepovinné a závisejí na druhu zprávy a jejím použití. Zpráva se skládá

¹⁷ SWIFT – Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication = družstevní organizace se sídlem v Belgii, založená v roce 1973, funguje efektivně od roku 1977. Zprávy zasílané přes SWIFT mohou mít různé formáty (běžné platební příkazy, dokumentární inkasa a akreditivy...) V současné době je funkční vylepšený systém SWIFT II.

ze záhlaví (první tři bloky), samotného textu zprávy (čtvrtý blok) a z tzv. traileru (pátý blok).

K identifikaci stran platebního styku existuje BIC (The Bank Identifier Code), nebo-li swiftový kód, který je unikátní adresou finančních institucí se standardní kódovou strukturou. Je součástí mezinárodního bankovního spojení.

Swiftová adresa konkrétní banky je osmi nebo jedenáctimístná a skládá se z kódů:

- Kódu banky, který identifikuje banku pomocí čtyř abecedních znaků
- Kódu země, identifikujícího zemi nebo geografické území, na němž je umístěno sídlo banky nebo jiného konkrétního uživatele
- Kódu místa, který pomocí dvoumístného alfanumerického znaku identifikuje region nebo město, v němž je umístěno sídlo uživatele
- Příp. kódu pobočky skládající se ze tří alfanumerických znaků a který je volitelnou součástí swiftové adresy

5.3.2. Bankovní spojení

Tuzemský platební styk:

Pod pojmem bankovní spojení se skrývá v tuzemském platebním styku číslo účtu a identifikační kód banky (aktuální číselník účastníků platebního styku je uveden v přílohách). Identifikační kód je číselný čtyřmístný údaj, který jednoznačně identifikuje účastníka platebního styku (např. banku). Tento kód užívají účastníci platebního styku zejména k předávání dat platebního styku v rámci systému CERTIS.

Bankovní spojení lze tedy zapsat obecně:

AAAAAKMMMMMMMMKM/XXXX

- Prvních šest čísel znaku A zleva tvoří tzv. předčíslí vč. kontrolního čísla K, kde K je kontrolní číslice na modulo 11
- Základní část čísla účtu je tvořena celkem deseti pozicemi znaku M včetně K
- Čtyři znaky X vytvářejí kód banky

Mezinárodní platební styk:

V mezinárodním platebním styku je identifikováno bankovní spojení ve formátu IBAN (International Bank Account Number). Je definován mezinárodní normou ISO 13616, která byla aktualizována v roce 2007 a uvedena v souladu se standardem EBS204.

IBAN může obsahovat až 34 znaků a má standardní formát čísla účtu:

- 2 znaky – značí kód země (CZ pro ČR)
- 2 znaky – kontrolní číslice – ochrana proti chybně zadanému číslu účtu
- Max. 30 znaků – kód banky a číslo účtu v rámci banky

Každá země si stanovuje vlastní strukturu s tím, že musí být pevně stanovena pozice kódu banky a čísla účtu.

Podpořit automatizované zpracování přeshraničních příkazů, urychlení, zjednodušení a zlevnění přeshraničního platebního styku je důvodem pro zavedení IBAN.

Na základě diskuzí mezi ČNB a Českou bankovní asociací bylo v roce 2003 stanoveno, že pro transakce v Kč na území ČR se bude nadále používat domácí formát čísla účtu.

V ČR tedy není IBAN zatím používán. Při mezibankovních platbách předávaných prostřednictvím CERTIS je povinnost použít domácí formát čísla účtu.

Podle Nařízení Evropského parlamentu a Rady ES č. 924/2009 ze dne 16. září 2009 o přeshraničních platbách v eurech ve Společenství je kladen velký důraz na standardizaci platebního styku. S tím souvisejí povinnosti ve smyslu:

- pro banky uvádět na výpisu z účtu číslo účtu ve formátu IBAN a kód banky ve tvaru BIC
- pro majitele účtů informovat stávající i potenciální plátce o bankovním spojení svého účtu ve formátu IBAN a BIC na dokumentech používaných v přeshraničním platebním styku
- pro plátce používat na příkazech správný IBAN a BIC

Správné číslo účtu ve formátu IBAN poskytuje pouze banka, která tento účet vede.

Tabulka 5- 1: Příklad čísla účtu pro ČR

Příklad čísla účtu v různých formátech pro Českou republiku

tuzemské bankovní spojení	IBAN - elektronická forma	IBAN - písemná forma
19-2000145399/0800	CZ6508000000192000145399	CZ65 0800 0000 1920 0014 5399
178124-4159/0710	CZ6907101781240000004159	CZ69 0710 1781 2400 0000 4159

Zdroj: ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. IBAN – mezinárodní číslo účtu [online]. 2011

5.4. Dílčí závěr – organizace platebního styku

V této části práce byla kapitola Organizace platebního styku zanalyzována z pohledu České republiky. Základním členěním platebního styku je rozdělení na systémy vnitrobankovní a mezibankovní. Mezibankovní systém se dále štěpí na systém korespondenční a clearingový. Clearingový platební systém se zdá být efektivnější pro realizaci platebního styku a to z důvodu rychlejšího zpracování plateb, menšího množství zapojených bank.

Jako základní stavební kámen pro uskutečnění převodu finančních částek slouží bankovní spojení, jehož struktura se rozlišuje v rámci plateb v ČR (bankovní spojení je klasickým formátem čísla účtu) a v zahraničí (tj. mezibankovní spojení ve formátu IBAN). Při komunikaci a předávání zpráv mezi bankami slouží síť SWIFT. Tato oblast zaznamenala vývoj vpřed a to v souvislosti s integrací platebního styku na evropské úrovni. Jedná se o projekt SEPA, o kterém bude pojednáno v další kapitole.

V ČR je platný systém CERTIS, který je jediným mezibankovním platebním systémem na rozdíl od ostatních států EU (neexistují separátní systémy pro retailové a velkoobjemové platby). Tato skutečnost může vycházet z doby 80. let minulého století, kdy v ČR vznikl platební systém, který předčil tehdejší platební systémy v okolních zemích. Také určitý vliv má i naše absence při účasti v systému TARGET2. V případě zavedení eura by byla účast v tomto systému TARGET2 povinná. Tudíž budoucnost systému CERTIS je zcela otevřená a určitě bude eskalovat další směr k jeho rozvoji. Po přijetí eura mohou být účty bank vedené jak v systému TARGET a tak v systému CERTIS (nejdéle však čtyři roky po připojení k TARGET). Není ale zcela jasné, jestli po přijetí eura CERTIS zanikne nebo přejde na nějakou panevropskou strukturu, nebo bude nadále provozován pro retailové platby¹⁸.

¹⁸ Opravilová, R. Aktuální výzvy v oblasti finanční infrastruktury. *Bankovníctví*, 2006, roč. 15, č. 10, s. 22 – 23. ISSN 1212-4273

6. Platební styk v Evropské unii

Tato část práce se bude zabývat otázkou platebních systémů a organizace platebního styku v Evropské unii. Pro účely této práce bude nejprve krátká zmínka o Evropské unii a eurozóně.

Evropská unie (dále EU) má k datu sepsání této práce 27 členů¹⁹, z nichž 17 zemí²⁰ používá měnu euro a nazývají se zeměmi eurozóny. Územní působnost evropských norem a platebních systémů zahrnuje i Norsko, Island, Lichtenštejnsko a Švýcarsko.

Vývoj platebního styku v Evropské unii je za potřebí vnímat v kontextu vývoje EU, kdy před více než padesáti lety vznikla myšlenka o evropské hospodářské a měnové unii. V roce 1968 byla díky Smlouvě o Evropském hospodářském společenství (dále EHS) vytvořena celní unie, tj. došlo k odstranění vnitřních cel a zavedení stejného celního tarifu vůči nečlenským zemím (jako mezistupeň ke společnému trhu). Počátkem sedmdesátých let přišla měnová krize v podobě rozpadu Brettonwoodského měnového systému. Ve druhé polovině 80. let minulého století byla uskutečněna dřívější myšlenka o vytvoření hospodářské a měnové unie, a to Jednotným evropským aktem (v platnost vstoupil v roce 1987). Jeho cílem bylo dokončení jednotného vnitřního trhu, nicméně bylo jasné, že jeho výhod lze využít pouze ve státech s jednotnou měnou.

Od roku 1990 začala postupně vznikat Evropská hospodářská a měnová unie, a to ve třech etapách. První etapa (1990 – 1993) byla typická pro dokončení liberalizace při volném pohybu kapitálu, osob, zboží a služeb v EU. Byly odstraněny zejména veškeré překážky vzájemného pohybu zboží, služeb, kapitálu a osob. Cílem druhé etapy (1994 – 1998) bylo přijmout opatření vedoucí k nezávislosti centrálních bank. Byl založen Evropský měnový institut (EMI, zárodek Evropské centrální banky) a připravovalo se zavedení jednotné evropské měny. Pro třetí etapu bylo velmi významné zavedení nové měny euro, která se stala jedinou společnou měnou v členských zemích eurozóny. Se zahájením této etapy začal fungovat nový platební systém TARGET, který byl v gesci Evropské centrální banky a centrálních bank členských států. Postupně docházelo k velkému vývoji platebních systémů společných pro EU.

¹⁹ Členové EU: Rakousko, Belgie, Bulharsko, Kypr, ČR, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Německo, Řecko, Maďarsko, Itálie, Irsko, Lotyšsko, Litva, Lucembursko, Malta, Nizozemsko, Polsko, Portugalsko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko, Švédsko, Spojené království

²⁰ Země Eurozóny: Belgie, Estonsko, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Kypr, Lucembursko, Malta, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko

6.1. Právní rámec platebního styku v Evropské unii

Trendem v oblasti platebního styku je vytvoření jednotného trhu plateb v EU. Je to způsobeno zejména díky různorodým právním předpisům v jednotlivých členských zemích EU, cenovým rozdílům a zejména pak odlišné požadavky členských zemí na poskytovatele platebních služeb. Tyto negativní projevy jednotného trhu na provádění platebního styku na národní a evropské úrovni si vynutily úpravy v rámci legislativy. Tudíž Evropská komise vypracovala odpovídající legislativní rámec, jehož cílem bylo akcentovat spolehlivost, rychlost a jednotnost cen přeshraničních převodů.

Nejdůležitější směrnicí naplňující cíle Evropské komise je Směrnice o platebních službách na vnitřním trhu (Směrnice č. 2007/64/ES ze dne 13. listopadu 2007. Směrnice stanovuje pravidla pro přeshraniční platby ve Společenství a vymezuje oblast působnosti tohoto Nařízení. Územní platnost směrnice se vztahuje na státy EHS, tzn. na členské státy EU a další země – Norsko, Island, Lichtenštejnsko. Tato směrnice stanoví podmínky, za kterých banky případně další subjekty členských zemí mohou zajišťovat přeshraniční převody. Směrnice dále upravuje transparentnost podmínek přeshraničního převodu při provedení platby; lhůty provedení plateb; nárok klienta na refundaci v případě neprovedení jeho příkazu a povinnost poskytnutí kompenzace při nedodržení lhůty zpracování u plateb; zamezení dvojímu zpoplatnění; použití kurzů apod. Obecně směrnice vymezuje informace, které musí být sděleny klientům před i po uskutečnění převodu; dále určuje dobu potřebnou k realizaci převodu a dobu potřebnou k převodu připsaných peněžních prostředků z účtu banky příjemce ve prospěch příjemce. Zde se setkáváme pouze s platbami nízkých objemů denominovaných v euru do výše 50 000 EUR, realizované buď fyzickými nebo právníckými osobami (s výjimkou úvěrových či jiných finančních institucí).

Tato Směrnice je právním základem Jednotného eurového platebního prostoru SEPA. Cílem SEPA není vybudovat jednotnou platební infrastrukturu a jeden platební systém, ale vypracovat společné pro banky závazné standardy.

Tato Směrnice musela být transponována do národních právních řádů jednotlivých států do 1. 11. 2009.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 924/2009 ze dne 16. září 2009 o přeshraničních platbách ve Společenství.

Toto nařízení definuje pravidla pro uskutečňování přeshraničních plateb ve Společenství a zajišťuje, aby poplatky za tyto platby ve Společenství byly stejné jako poplatky za platby

v téže měně uvnitř členského státu. Nařízení se vztahuje na platby denominované v eurech nebo v národních měnách členských států do výše 50 000,- EUR.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1781/2006 o informacích o plátcích doprovázejících převody peněžních prostředků. Toto Nařízení stanovuje pravidla pro informace o plátcích doprovázející převody peněžních prostředků za účelem předcházení, vyšetřování a odhalování praní peněz a financování terorismu. Toto Nařízení bylo přijato zejména z důvodu ochrany vnitřního trhu, stability a pověsti finančního sektoru, který by mohl být díky existenci volného pohybu kapitálu a toku špinavých peněz prostřednictvím převodu peněžních prostředků ohrožen. Jako účinný a cenný nástroj pro předcházení, vyšetřování a odhalování praní peněz nebo financování terorismu se jeví právě úplná dohledatelnost převodů peněžních prostředků. To je důvodem pro zavedení systému, který ukládá poskytovatelům platebních služeb povinnost doprovázet převody peněžních prostředků přesnými a smysluplnými informacemi o plátcích.

6.2. Platební systémy v Evropské unii

V této části práce bude pojednáno o platebních systémech v Evropské unii. Přes krátký historický přehled vývoje systémů bude následovat jejich deskripce.

6.2.1. Vývoj platebních systémů v EU

V jednotlivých zemích EU byly platební systémy vytvářeny dle požadavků na ně kladené, tudíž byly v každé zemi různorodé a nevyhovovaly jednotnému základu v měnové oblasti. Platební systémy byly konsolidovány a harmonizovány a to zejména díky zavedení eura. Bylo zapotřebí zabezpečit platební styk v reálném čase v zóně eura, což znamenalo přizpůsobit dosavadní clearingové systémy potřebám nově měny a vytvořit zcela nový systém (TARGET) a upravit mezinárodní systém SWIFT. Evropská měnová unie byla oblastí s jednotnou měnou, jednotným trhem a měnovou politikou, kterou řídila Evropská centrální banka, ale také oblast s různou právní úpravou. Stále výrazněji se projevovala potřeba na vytvoření integrovaného evropského platebního prostředí.

V souvislosti se zavedením eura byly uvedeny do provozu platební systémy TARGET (1999)²¹ a **TARGET2**. TARGET je provozovaný Evropskou centrální bankou (ECB). Jde o systém vzájemně propojujících národní clearingové systémy centrálních bank členských zemí EU s platebním systémem ECB. Systém je určený pro platby velkých objemů a cílem je zajistit bezpečné a spolehlivé zúčtování a zvýšit efektivnost plateb v rámci EU. V rámci TARGET mají centrální banky nových členských zemí stejná práva a povinnosti jako centrální banky zemí EU, které se nepřipojily k eurozóně.

V roce 2002 se objevila zmínka o vytvoření modernějšího platebního systému TARGET2. Další ze zúčtovacích systémů je tzv. Evropský clearingový systém (ECS), jehož organizace a provoz je v gesci Evropské bankovní asociace (EBA), Clearing Company SA. Tento systém **ECS – EURO1** je soukromě vlastněný systém členských bank pro zúčtování operací v EUR, pracuje na netto principu na rozdíl od systému TARGET (pracuje v reálném čase na principu brutto zúčtování). Tento systém EURO1 se od systému TARGET odlišuje kromě způsobu zúčtování (netto X brutto princip) a systému organizace (soukromý sektor X nadnárodní organizace) zejména ve způsobu, jakým jsou do platebního a zúčtovacího systému zapojeny obchodní banky. U ECS – EURO1 se přímo obchodní banky napojují do zúčtovacího centra, kdežto u systému TARGET je prostředníkem Evropská centrální banka (ECB).

Z dalších systému pro vypořádání transakcí o velkých objemech je nutné jmenovat **CLS** (Continuous Linked Settlement), což je vícesměnový systém pro zúčtování devizových operací na základě PVP (Payment versus Payment) pracující v reálném čase.

Jakoby se zdálo, že ECB se soustředí pouze na velkoobjemové platby. V oblasti retailových a maloobchodních plateb došlo k vývoji platebních systémů. Vůdčí místo zaujal v roce 2000 platební systém **STEP1** a o tři roky později **STEP2**.

STEP1 je tedy retailový přeshraniční platební systém, jehož cílem je zkrácení doby převodu, podpora používání bankovních standardů s cílem posílit používání STP mezi bankami.

6.2.2. Platební systém TARGET

Tento platební systém je považován za jeden z nejdůležitějších systému v EU i mimo unii.

²¹ TARGET = Trans-European Automated Real-Time Gross-Settlement Express Transfer System), nebo-li Transevropský expresní automatizovaný systém zúčtování plateb v reálném čase

TARGET byl eurový platební systém provozovaný centrálními bankami eurozóny, byl uveden do provozu 1. ledna 1999. Jedná se o jeden velký integrovaný celek, jehož složkami jsou národní platební systémy zemí EU a ECB. Pomocí něho se provádějí platby mezi bankami jak uvnitř eurozóny, tak i mezi zbylými členskými zeměmi EU (pokud se do projektu zapojily). Účast v systému TARGET je pro centrální banky povinná ode dne vstupu země do eurozóny. Komerční banky se mohou tohoto platebního systému zúčastnit dobrovolně. Tento systém lze považovat za velmi spolehlivý, velkokapacitní, rychlý a nízkorizikový přeshraniční clearingový systém. TARGET měl v roce 2003 1 550 přímých a 2 328 nepřímých členů; měl 87 % podíl na celkové hodnotě zpracované všemi velkými platebními systémy v eurech.

6.2.3. Platební systém TARGET2

K nahrazení systému TARGET došlo dne 19. 11. 2007, a to systémem TARGET2. Jeho hlavním znakem je jednotná technická platforma s názvem Jednotná sdílená platforma (Single Shared Platform – SSP). Třemi centrálními bankami eurozóny (německá Bundesbank, francouzská Banque de France a italská Banca d'Italia) byl v prosinci 2004 schválen návrh na vybudování a provozování jednotné technické platformy.

První skupinu států, které zavedly TARGET2 tvořily v období od 19. 11. 2007 do 15. 2. 2008 Německo, Rakousko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Malta a Slovinsko. (Malta, Kypr, Litva, Lotyšsko se neúčastnily na předchozím systému TARGET). Ve druhé vlně (18. 2. 2008 – 16. 5. 2008) se připojily k TARGET2 Belgie, Finsko, Francie, Irsko, Nizozemí, Portugalsko a Španělsko. V květnu 2008 se kompletně TARGET nahradil systémem TARGET2, v této době se připojily další země Dánsko, Estonsko, Řecko, Itálie a Polsko a i ECB.

Vytvoření TARGET2 bylo nezbytné pro plnění některých základních úkolů ekosystému, tj. k provádění měnové politiky Evropských společenství a podpoře plynulého fungování platebních systémů. Jeho prostřednictvím dochází k zúčtování jednotlivých plateb v euru v reálném čase s vypořádáním v penězích centrální banky. TARGET2 je vytvořen a funguje na základě SSP, jejímž prostřednictvím se shodným technickým způsobem zadávají a zpracovávají všechny platební příkazy, i přijímají platby²².

²² Bod (1) čl. 1 odst. 1 Obecné zásady ECB/2007/2.

TARGET2 je právně strukturován jako soubor platebních systémů (RTGS). Každá centrální banka zúčastněné země provozuje svůj vlastní systém, který je součástí TARGET2. V souladu s Obecnými zásadami ECB tvoří název systému příslušné země způsobem: slovo „TARGET“ a název (zkratka) příslušné centrální banky.

Nezúčastněným členským státem je členský stát, který nepřijal euro. Příímým účastníkem je subjekt, který má u centrální banky Eurosystemu alespoň jeden účet PM (je účet, který má účastník TARGET2 v platebním modulu u centrální banky Eurosystemu a je nezbytný pro zadávání platebních příkazů a přijímání plateb pomocí TARGET2).

Hlavním právním nástrojem, kterým se TARGET2 řídí, jsou obecné zásady ECB/2007/2 ze dne 26. 4. 2007 o transevropském expresním automatizovaném systému zúčtování plateb v reálném čase (TARGET2).

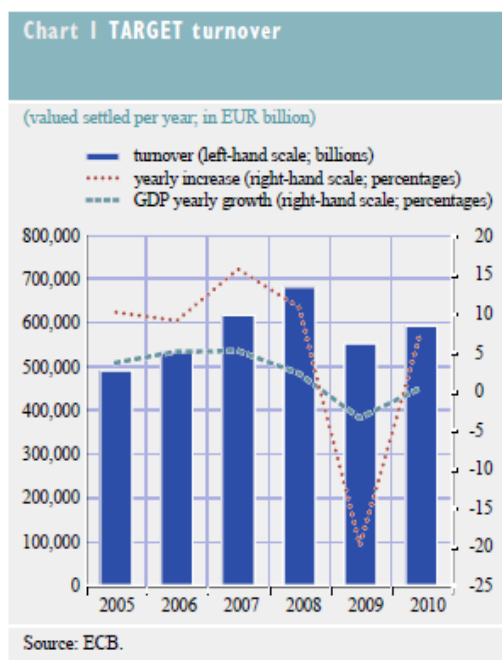
Současný systém TARGET2 funguje od 7.00 hod. do 19.30 hod. vyjma víkendů a svátků.

Statistika:

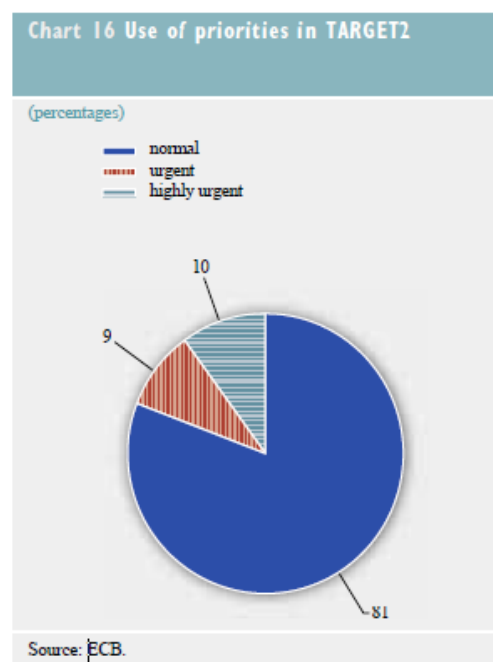
V roce 2010 měl systém TARGET2 866 přímých účastníků, cca 16 500 nepřímých účastníků. Systém zpracoval denně v průměru 343 380 plateb, průměrná hodnota transakce TARGET2 byla 6,7 mil. EUR. Dvě třetiny plateb (tj. 65 %) mělo hodnotu nižší než 50 000 EUR každý, 11 % plateb mělo hodnotu více než 1 mil. EUR.

Na obrázku 6-2 je znázorněný přehled užití prioritních plateb. Jak je patrné, tak 81 % tvoří platby s normální dobou zpracování, urgentní zpracování je tvořeno 9 % a vysokou prioritu zaujímá zhruba 10 %.

Obrázek 6-1: Obrat v systému TARGET2

Obrázek 6-2: Užití prioritních plateb v systému TARGET2

Zdroj: TARGET ANNUAL REPORT. *Financial stability review European Central Bank* [online]. 2010

6.3. Platební systémy ve vybraných zemích EU:

Německo:

Centrální banka, Deutsche Bundesbank, se opírá ve svých aktivitách o 3 základní pilíře – „politika“ platebních systémů, dohled nad nimi a provozování vlastních platebních systémů. Bundesbank je součástí Evropského systému centrálních bank (ESCB).

Díky zavedení eura v roce 1999 vedlo Bundesbanku k vytvoření a zavedení platebního systému RTGS^{plus} (Real Time Gross Settlement System of the Deutsche Bundesbank with liquidity saving elements), a to v roce 2001. Tento systém byl součástí platebního systému TARGET. Týkalo se to systému pro vypořádání individuálních plateb v eurech v reálném čase. Později Bundesbanka migrovala na nový platební systém TARGET2, 19. 11. 2007.

Pro retailové platby je veden platební systém centrální banky EMZ (angl. zkratka RPS = Retail Payment System; EMZ = Elektronischer Massenzahlungverkehr). Je zaměřen zejména na nákladově efektivní masové neurgentní platby (úhrady a přímá inkasa).

Pro příhraniční evropské platby používá systém RPS. Všechny německé banky mají přístup přes RPS.

Německá Bundesbank provádí přeshraniční platby v euru a v cizích měnách pro veřejné instituce prostřednictvím platebního systému MASSE. Jedná se zejména o pravidelně se opakující platby (např. důchodové zabezpečení, platby pojistného, přídavky na dítě...). Bundesbank využívá pro vypořádání těchto plateb přístup do korespondenčních bankovních vztahů se zahraničními komerčními a centrálními bankami. V současné době se řeší pomocí systému MASSE cca 300 000 plateb měsíčně.

V Německu se bezhotovostní platby provádějí především prostřednictvím převodů a inkas. Převody tvoří 42,2 % z celkového počtu bezhotovostních plateb a inkasa tvoří 41,9 %. Dále velkého významu tvoří platební karty – cca 15 %.

Prostřednictvím hotovostních plateb je uskutečněno cca 63,6 % z hodnoty všech maloobchodních transakcí.

Francie:

Dohled nad platebními systémy v zemi vykonává francouzská centrální banka, Banque de France.

Do 15. 2. 2008 se francouzský platební systém skládal ze dvou systémů pro velkoobjemové platby: TBF (Transfer Banque de France) – byl součástí francouzské složky systému TARGET a dále z hybridního systému PNS (Paris Net Settlement). V tento den byly oba systémy nahrazeny TARGET2 – Banque de France. Dříve fungoval platební systém pro retailové platby (malé objemy) SIT (Système Interbancaire de Telecompensation).

V současné době jsou ve Francii využívány 2 platební systémy, TARGET2 pro velkoobjemové platby a druhý pro retailové platby – CORE. Tento systém je provozován společností STET (Systemes Technologiques d'Echange et de Traitement), v roce 2008 bylo tímto systémem zpracováno 12,5 miliardy transakcí v celkové výši 5,261 miliard EUR, což potvrzuje, že se jedná o největší evropský maloobchodní platební systém.

Platební nástroje realizované retailovým sektorem:

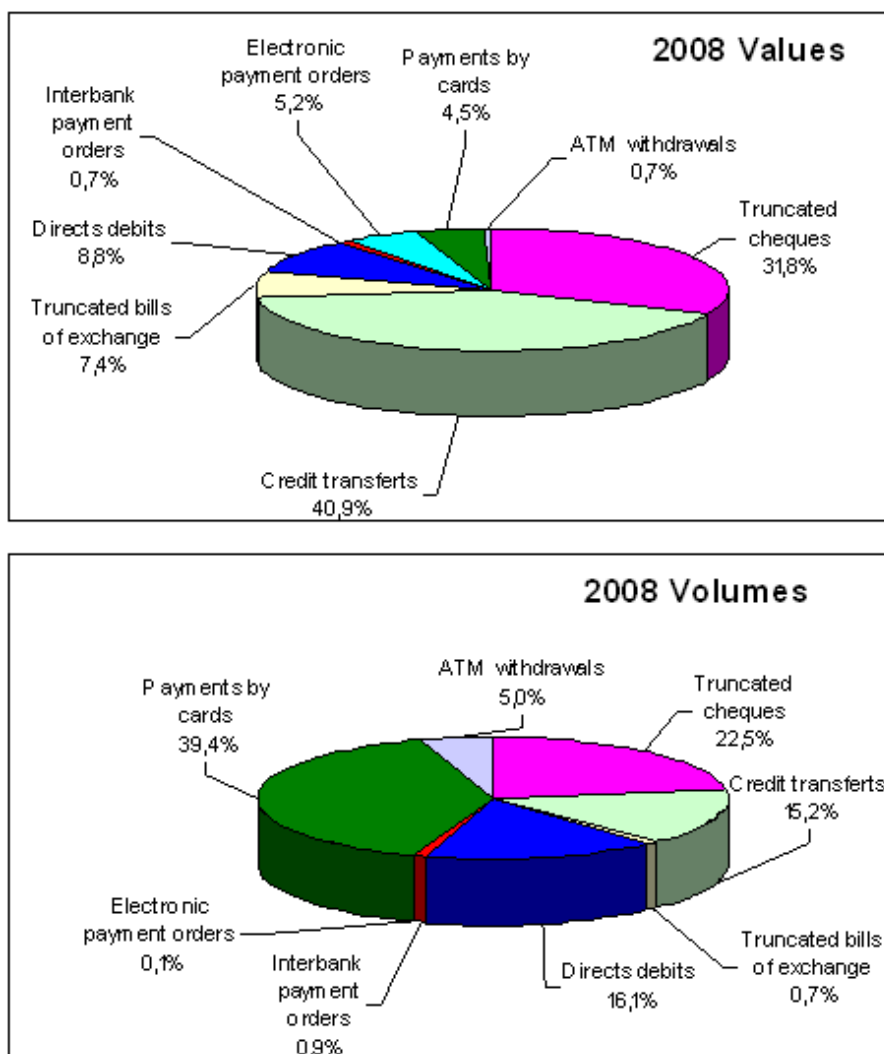
Hodnoty (values) r. 2008:

Převody – 40,9 %, šeky – 31,8 %, inkasa – 8,8 %, karty – 4,5 %

Objemy (volumes) r. 2008:

Převody – 15,2 %, šeky – 22,5 %, inkasa – 16,1 %, karty – 39,4 %

Obrázek 6- 3: Platební nástroje realizované retailem – hodnoty, objemy

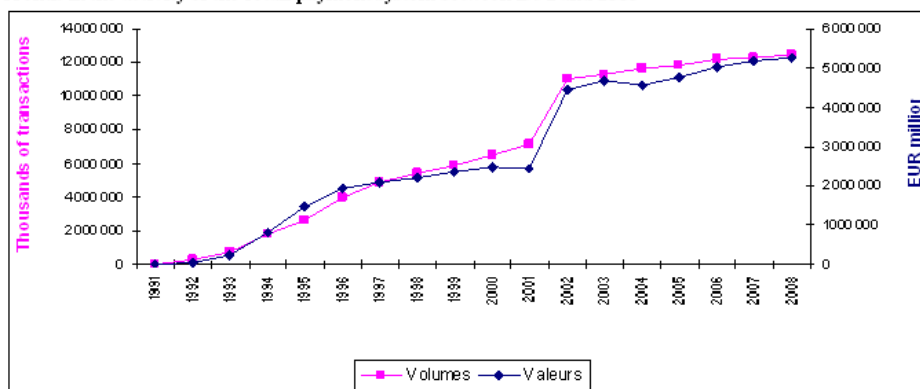

Zdroj : BANQUE DE FRANCE. *Retail payment system* [online]. 2011

V roce 2008 se platby kartou staly číslem jedna v mezibankovních platebních nástrojích. Jejich podíl tvořil 39,4% z hlediska objemu všech transakcí zpracovaných systémem v roce 2008. Šeky jsou druhým největším platebním nástrojem v oblasti maloobchodního systému, což představuje 22,5% z hlediska objemu. Převody se podílí 15,2 % z hlediska objemu a inkasa 16,1 %.

Obrázek 6- 4: Trendy v činnosti maloobchodního platebního systému v letech 1991 - 2008

Trends in the activity of the retail payment system between 1991 and 2008

Sources: GSIT, STET, Banque de France.

Zdroj : BANQUE DE FRANCE. *Retail payment system* [online]. 2011

Slovensko:

Národní banka Slovenska dohlíží nad platebními systémy v zemi. Od 1. 1. 2003 byl na Slovensku aktivní platební systém EURO SIPS (Slovak Interbank Payment System). Zavedení měny euro (1. 1. 2009) si vyžádalo změnu v koncepci mezibankovního systému na Slovensku. Do této doby byl právě tento systém SIPS určený pro zpracování a zúčtování tuzemských plateb. Zavedením měny euro se SIPS stal retailovým systémem pro zpracování klientských plateb. Mezibankovní platby byly přeměřovány do systému TARGET2. Systém EURO SIPS je přidruženým systémem systému TARGET2. Zúčtování pak probíhá v platebním systému TARGET2-SK.

V současné době na Slovensku fungují platební systémy – retailový platební systém EURO SIPS a komponent evropského platebního systému TARGET2 – TARGET2-SK. Zavedení měny euro a následné používání společného platidla bylo základním impulsem k vytvoření společného prostoru plateb i v bezhotovostním platebním styku, tím byl projekt SEPA. SEPA úhrady byly spuštěny již 28. 1. 2008 a počátkem roku 2010 dosahoval jejich podíl 6,5 %.

6.4. Platební styk ve vybraných zemích stojících mimo eurozónu:

Dánsko:

Důležitou roli při zajišťování hladkého fungování platebních systémů v zemi hraje Dánská centrální banka (Danmarks Nationalbank). V Dánsku existují tři platební systémy, z nichž každý se soustředí na jiné typy plateb. Obecně se rozlišuje mezi velkými a malými platbami.

Využívá se platební systém KRONOS, který poskytuje vybavení pro vypořádání pro soukromě vlastněné a provozované systémy. Je využíván zejména pro vypořádání plateb velkých objemů, jejich počet je oproti tzv. čistého vypořádacího systému malý. Do provozu byl spuštěn v listopadu 2001, kdy nahradil tehdejší DN Inquiry and Transfer System and DEBES. Existují tzv. hrubé (brutto) a čisté (netto) vypořádací systémy. Typicky hrubé vypořádací systémy se používají pro přenos velkého množství plateb mezi bankami. V čistých vypořádacích systémech se pak konkrétně rozlišují vzájemné pohledávky a závazky vůči bankám, tj. platby se konkrétně přiřazují vlastníkům účtů. Zde se pak diferencují platby do platebních systémů: Sumclearing, VP systém, FUTOP.

Sumclearing systém je určen pro retailové platby (např. Dankrot – debetní karty, přímé inkaso, šeky), a jednou denně zde dochází k zaslání čistých pozic centrální bance, která je poté zpracuje a přiřadí k jednotlivým účtům u ní držené.

VP systém řeší obchody s cennými papíry, konkrétně akcie a dluhopisy.

FUTOP systém zpracovává platby týkající se obchodování s futures a opcí.

Od 19. 5. 2008 se začalo Dánsko účastnit na platebním systému TARGET2, ve kterém se zpracovávají platby v eurech jak v Dánsku, tak do jiných bank v EU.

Polsko:

Centrální bankou Polska je Národní banka Polska, (The National Bank of Poland), vykonávající dohled nad platebními systémy. V květnu 1993 Národní banka Polska zavedla systém hrubého vypořádání v reálném čase pro mezibankovní operace o velkých objemech – SORB. Nová verze tohoto RTGS systému, SORBNET, byla zahájena v roce 1996. V rámci přistoupení Polska k EU a následného zapojení polského platebního systému k evropskému, byl spuštěn 7. 3. 2005 nový systém SORBNET – EURO umožňující bankám vypořádat domácí a přeshraniční platby v eurech s bankami v EU bez použití korespondenčních bank.

Pro fungování platebních a vypořádacích systémů je nejdůležitějším orgánem centrální banka a Národní Clearing House (KIR), který zodpovídá za transakce o malých objemech. KIR provozuje dva různé systémy –ELIXIR a EuroELIXIR.

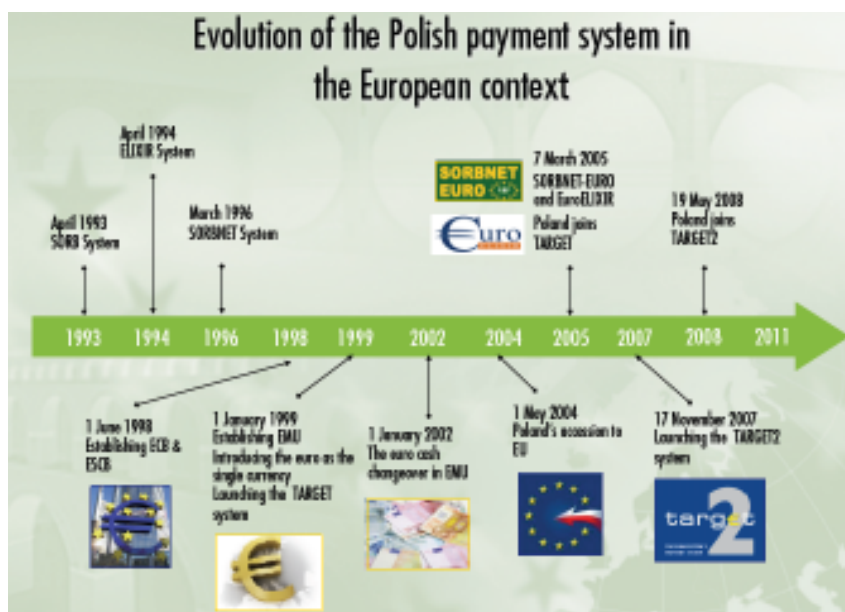
ELIXIR – od roku 2004 to je jediný mezibankovní clearingový systém v retailové oblasti, určený pro platby v národní měně (Zlotý).

EuroELIXIR – tento systém se zavedl zejména z důvodu přípravy na zavedení projektu SEPA. Polská národní banka se připojila k přeshraničním systémům EURO1 a STEP2 a to znamenalo zapojení se do přeshraničních transakcí v eurech.

Pro zpracování mezibankovních plateb velkých objemů jsou využívány dva RTGS systémy, a to systém SORBNET pro platby ve zlotých a systém SORBNET – EURO pro platby v eurech.

Rozvoj polských platebních systémů nezahálí a ve svých aktivitách se podílí i na rozšíření členů uplatňujících systém TARGET2, a to od 19. 5. 2008. Stejně tak se zavedl projekt SEPA.

Obrázek 6- 5: Vývoj polského platebního systému v evropském kontextu:

Zdroj: NATIONAL BANK OF POLAND. *Polish payment systém integrated with Europa*. [online]. 2011.

Velká Británie:

V centru finančního systému ve Velké Británii stojí Bank of England, jejímž úkolem je měnová a finanční stabilita a dohled nad tamějšími platebními systémy.

Fungují zde tři hlavní platební systémy. RTGS systém poskytuje v reálném čase zaúčtování debetních a kreditním položek na účty klientů. Obsahuje mezibankovní zúčtovací systém CHAPS²³ a platební systém CREST.

Systém CHAPS byl uveden do provozu 9. 2. 1984 jako systém brutto vypořádání v reálném čase pro velkoobjemové platby²⁴. V lednu 1999 byl spuštěn platební systém CHAPS Euro pro platby denominované v eurech, napojený na TARGET. V srpnu 2001 se objevil systém CHAPS Sterling, který ve své podstatě nahradil původní CHAPS Euro. Ten zanikl v květnu 2008 těsně před tím, než všichni členové migrovali do TARGET2. Důvodem bylo to, že Bank of England neprojevila zájem zúčastnit se přímo tohoto systému TARGET2.

Zúčtovací systém CREST je provozovaný skupinou Euroclear Velká Británie a Irsko a poskytuje nízkonákladové a přímé zpracování plateb (STP) pro širokou škálu vládních a firemních cenných papírů obchodovatelných na londýnské a irské burze.

V zúčtovacím systému RTGS se rozlišují čisté mezibankovní závazky vzniklé v systémech: BACS (automatizované zpracování přímých inkas a úhrad), Faster Payments Service (vypořádání plateb ve stejný den - trvalé příkazy a platby zadané prostřednictvím internetového a telefonního bankovníctví), LINK (britská síť bankomatů).

²³ Zkratka znamená Clearing House Automated Payment System

²⁴ V současné době hranice plateb neexistují.

Tabulka 6- 1: Platební systémy ve vybraných zemích EU²⁵

	retailové platební systémy	velkoobjemové platební systémy	ostatní platební systémy
<i>Země eurozóny</i>			
Belgie	CEC	TARGET2	RECOUR
Estonsko	ESTA	TARGET2-Eesti	
Finsko	PMJ	TARGET2-Suomen Pankki	
Francie	CORE	TARGET2	
Irsko	IRECC, IPCC	TARGET2	
Itálie	BI-COMP	TARGET2	
Kypr	Cyprus Clearing House	TARGET2-CY	
Německo	RPS (EMZ)	TARGET2	
Nizozemí	EQUENS SE	TARGET2-NL	
Portugalsko	SICOI		
Rakousko	STEP.AT	TARGET2	
Řecko	DIAS SA, Athens Clearing Office	TARGET2	
Slovensko	EURO SIPS	TARGET2-SK	
Španělsko	SNCE	TARGET2	
<i>Země mimo eurozónu</i>			
Bulharsko	BISERA	BISERA	BORICA
ČR		CERTIS	
Dánsko	Sumclearing	KRONOS	
Litva	Lity-RLS, Lity, MMS	TARGET2-Lietuvos	KUBAS
Maďarsko			
Polsko	ELIXIR, EURO-ELIXIR	SORBNET, SORBNET - EURO, TARGET2	
Rumunsko	SENT	REGIS, TARGET2	SAFIR
Švédsko	Bankgirocentralen, BGC	RIX	EUROCLEAR , CLS
Velká Británie	KREST, BACS	CHAPS	Faster Paymentst Service

²⁵CEC - The Centre for Exchange and Clearing, IRECC - elektronické platby, IPCC (irský Paper Company Limited Clearing) - papírové položky, EMZ - Elektronischer Massenzahlungverkehr, SNCE - The National Electronic Clearing System , BORICA - platby kartami, KUBAS - platební operace družstevních záložen, REGIS - platby velkoobjemové v národní měně LEI, TARGET2 - platby velkoobjemové v EUR, SAFIR - vypořádání cenných papírů, EUROCLEAR - cenné papíry, CLS - devizové trhy

Zdroj: vlastní tvorba, vypracováno na základě webových stránek centrálních bank

6.5. Dílčí závěr – platební styk v Evropské unii

Tato kapitola byla věnována platebním systémům v rámci EU. Je nutné si uvědomit, že vývoj v EU ovlivní a má zásadní dopad na její členské státy včetně České republiky. Je nutné se zaměřit na nutnou implementaci evropských směrnic do české právní úpravy.

Úvod této části byl zaměřen na právní rámec této oblasti. Ukázalo se, že Směrnice o platebních službách na vnitřním trhu (Směrnice č. 2007/64/ES) je základem pro realizaci platebního styku v EU a je právním základem Jednotného eurového platebního prostoru SEPA. Obecně směrnice vymezuje informace, které musí být sděleny klientům před i po uskutečnění převodu; dále určuje dobu potřebnou k realizaci převodu a dobu potřebnou k převodu připsaných peněžních prostředků z účtu banky příjemce ve prospěch příjemce. V roce 2000 bylo vypracováno Nařízení 2560/2001/ES. Prioritou tohoto Nařízení bylo smazání rozdílů mezi různými poplatky účtovanými při platebním styku v rámci jedné členské země a mezi dvěma členskými zeměmi. Toto Nařízení bylo upraveno a následně přepracováno novým Nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 924/2009 ze dne 16. září 2009 o přeshraničních platbách ve Společenství. Z výše uvedeného je patrný vývoj v právní oblasti týkající se platebního styku, stejně tak, jaké byly a stále jsou existující změny v oblasti platebního styku – přeshraničních převodů.

Dále bylo možné se zmínit o změnách v jednotlivých platebních systémech. Zde byl také zaregistrován jejich vývoj. V rámci EU je fungující platební systém TARGET2, jehož předchůdci byly TARGET, STEP1, STEP2, EURO1 a CLS. Do budoucna se dá očekávat rozšíření okruhu jeho účastníků a to dle přistoupení států k euru. Česká republika se řadí mezi čekající účastníky, i když v současné době je velmi diskutabilní její vstup do eurozóny, neboť se přijetí eura stále odkládá.

7. Jednotná oblast pro platby v eurech - SEPA

Důvodem pro vznik Jednotné oblasti pro platby v eurech – SEPA je to, aby mohli spotřebitelé v celé eurozóně provádět za stejných podmínek bezhotovostní platby. Metou pro vznik SEPA je, aby se přestalo rozlišovat mezi vnitrostátními a přeshraničními platbami a aby veškeré platby v eurech byly považovány za tuzemské.

Projekt SEPA byl na jaře 2002 iniciován Evropskou radou pro platební styk (EPC), která formulovala nezbytnost vytvoření integrovaného platebního prostoru do roku 2010. EPC vymezuje pravidla a postupy pro platební styk v eurech. Do projektu SEPA jsou zainteresovány členské země eurozóny, ale i další země EU – Island, Lichtenštejnsko, Norsko a Švýcarsko.

Projekt SEPA lze definovat jako „*oblast, v níž spotřebitelé, podniky a další hospodářské subjekty budou moci provádět a přijímat platby v eurech uvnitř jednotlivých zemí i mezi nimi, a to za stejných základních podmínek, práv a povinností bez ohledu na svou zeměpisnou polohu.*“ (http://www.ecb.int/pub/pdf/other/sepa_brochure_2009cs.pdf)

Jak uvádí Jedlička, J. (2007) tak na poskytovatele platebních služeb jsou v každém členském státu kladeny odlišné právní požadavky, což tvoří bariéru vstupu novým hráčům z jiných členských zemí na trh a snižuje to konkurenci. To je důvod, proč Evropská komise tlačila na sjednocení platebního styku v celé unii. Tyto diference se SEPA snaží odstranit a tedy jednotnou oblast plateb v eurech.

Cílem SEPA je posílení evropské integrace vytvořením jednotné oblasti trhu služeb platebního styku pro malé platby, který bude v budoucnu plně automatizován. Touto existencí jednotného trhu přispěje k posílení konkurence a inovace tak přinese lepší služby zákazníkům.

Je důležité nejprve vymezit základní prvky SEPA:

- Jednotná měna
- Jednotný soubor nástrojů pro platby v eurech – bezhotovostní převody, přímé inkaso a platby uskutečňované prostřednictvím platebních karet
- Efektivní infrastruktura pro zpracování plateb v eurech
- Jednotné technické normy
- Jednotné provozní postupy
- Harmonizovaný právní základ
- Průběžný rozvoj nových služeb pro zákazníky²⁶

²⁶ Zdroj: ECB. [cit. 16. 10. 2011]. http://www.ecb.int/pub/pdf/other/sepa_brochure_2009cs.pdf

7.1. Etapy zavádění SEPA

Tvorba projektu SEPA byla zahájena v roce 2002. Je patrné, že z hlediska širokého záběru do mnoha zemí, je záležitost zavádění na několik let. Níže na obrázku 7-1 je znázorněn harmonogram celého procesu zavedení SEPA.

Obrázek 7- 1: Harmonogram EPC

Zdroj: EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. Jednotná oblast pro platby v Eurech (SEPA): INTEGROVANÝ TRH SLUŽEB PLATEBNÍHO STYKU PRO MALÉ PLATBY [online].

Proces tvorby SEPA je v rukou Evropské rady pro platební styk, která stanovila následující program:

- Plánovací etapa – zahájena v roce 2004, výstupem jsou soubory pravidel pro bezhotovostní převody – úhrady a přímá inkasa, rámce pro platební karty a byly vyvinuty nezbytné normy a specifikace bezpečnostních požadavků
- Prováděcí etapa – zahájena v polovině roku 2006 a končila na konci roku 2007. V této etapě bylo soustředění na rozšíření nových nástrojů, norem a infrastruktur SEPA. V této době proběhl zkušební provoz.
- Přejchodová etapa – dochází k souběhu nového systému SEPA s vnitrostátními systémy platebního styku; zákazníci si mohou zvolit nástroje nové – SEPA nebo „staré“ vnitrostátní nástroje. Cílem této etapy je dokončit celý proces v zavedení

SEPA a aby do konce roku 2010 přešlo na tento nový systém rozhodné množství transakcí.

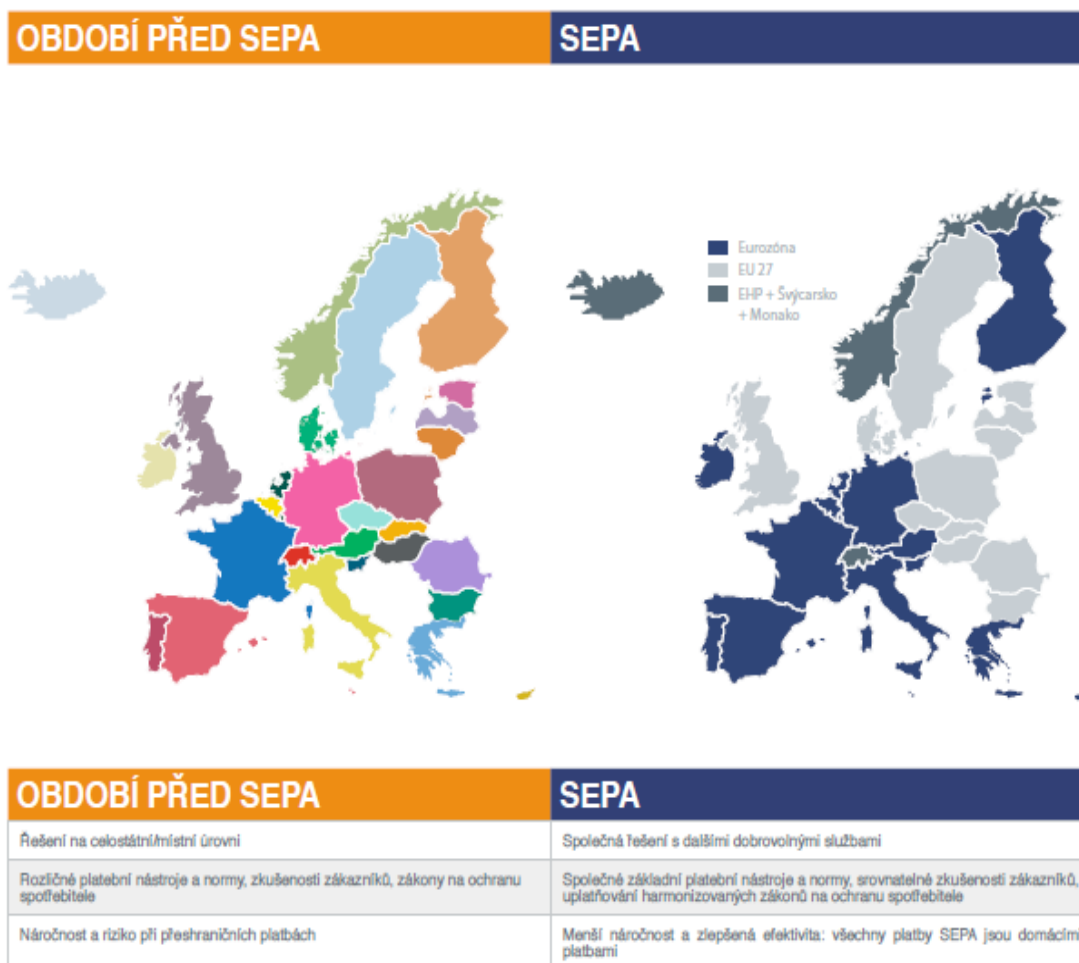
EPC stanovila počátek fungování SEPA na leden 2008, tzn. že již musely být k dispozici první SEPA produkty. K tomuto projektu přistupovali jednotliví poskytovatelé platebních služeb postupně na základě rozhodnutí a prostřednictvím smluv, jimiž se zavázaly dodržovat Soubor pravidel systému SEPA.²⁷

V září 2009 byl Evropskou komisí vydán nový dokument obsahující další vývoje a řízení implementace SEPA, a to „Sdělení Komise – Dotvoření jednotné oblasti pro platby v eurech (SEPA): plán na období 2009 – 2012.,,

Na obrázku níže je znázorněna vize projektu SEPA – období před jeho zavedením a po jeho implementaci.

²⁷ Dle průzkumu společnosti Logica CMG byl k počátku roku 2008 nejvíce na SEPA připraveny banky v severní Evropě, nejméně pak na jihu Evropy (Řecko, Itálie, Španělsko, Portugalsko). Z výzkumu společnosti Capgemini vyšlo, že ke konci roku 2007 plných 42 % platebního styku mělo ke splnění podmínek SEPA daleko. Zdroj: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/83390-sepa-zjednodusi-a-zlevni-platebni-styk-v-eu/>

Obrázek 7- 2: Vize SEPA

Zdroj: EVROPSKÁ RADA PRO PLATEBNÍ STYK (EPC). *Proč nečekat se zaváděním systému SEPA: Informace pro VEŘEJNÝ SEKTOR* [online]. 2009

7.2. Nástroje SEPA

EPC definovala pravidla pro bezhotovostní úhrady SEPA, pravidla pro přímá inkasa SEPA a rámec SEPA pro platební karty.

- 1) **Pravidla pro bezhotovostní převody SEPA (SCT, SEPA CREDIT TRANSFER SCHEME)** tvoří soubor pravidel a postupů pro bezhotovostní převody v EUR. Stanovují jednotnou úroveň služeb a časový plán, ve kterém jsou zúčastněné finanční instituce povinny provádět bezhotovostní převody SEPA. Systém byl uveden do provozu 1. ledna 2008.

Charakteristickými znaky SCT jsou:

- Dostupnost v celém systému SEPA
- Na účet příjemce je připsána celá částka a její výše není omezena
- Maximální doba vypořádání je tři pracovní dny²⁸
- Systém je oddělen od infrastruktury pro zpracování
- Jako identifikátory se používají čísla a kódy IBAN a BIC
- Odmítání a vrácení plateb je upraveno komplexním souborem pravidel

Zdroj: ECB. [cit. 2011-09-17].. Dostupné z www:

http://www.ecb.int/pub/pdf/other/sepa_brochure_2009cs.pdf

V praxi bude mít zavedení SEPA standardů dopad na jejich zpracování. Budou zavedeny tzv. strukturované hromadné bezhotovostní úhrady. Z toho plyne, že účet plátce se debetuje jednou částkou, ale následně je jedna velká platba rozdělena na několik menších plateb pro více příjemců. Dalším dopadem je zavedení XML formátu swiftových zpráv, což vede ke změně platebních procesů, tak aby odpovídaly SEPA standardům.

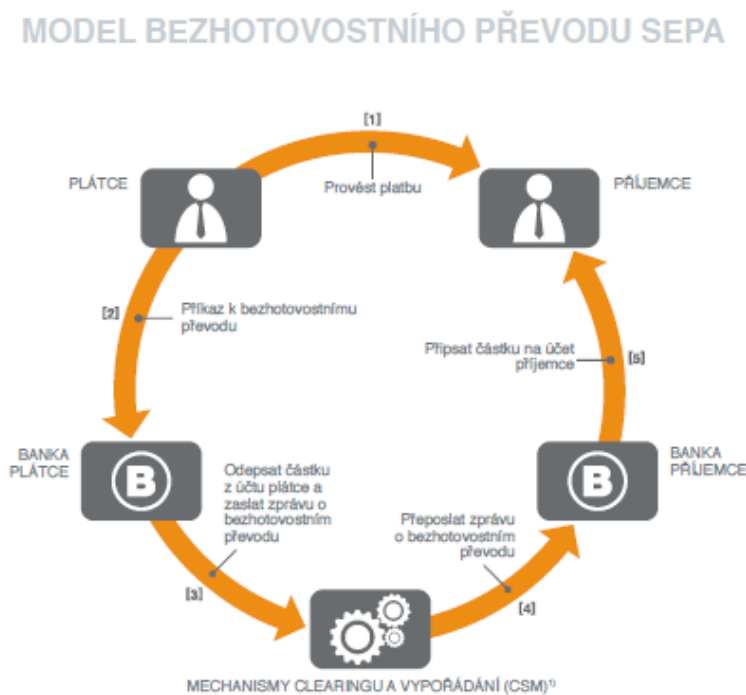
²⁸ Podle Směrnice o platebních službách, která vstoupí v platnost 1. listopadu 2009, bude maximální doba vypořádání činit do 1. ledna 2012 tři pracovní dny a od tohoto data pak jeden pracovní den.

Zdroj: EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Jednotná oblast pro platby v Eurech (SEPA): INTEGROVANÝ TRH SLUŽEB PLATEBNÍHO STYKU PRO MALÉ PLATBY* [online]. [cit. 2011-09-17]. Dostupné z:

http://www.ecb.int/pub/pdf/other/sepa_brochure_2009cs.pdf

http://www.ecb.int/pub/pdf/other/sepa_brochure_2009cs.pdf

Obrázek 7- 3: Model bezhotovostního převodu SEPA

Zdroj: EVROPSKÁ RADA PRO PLATEBNÍ STYK (EPC). *Proč nečekat se zaváděním systému SEPA: Informace pro VEŘEJNÝ SEKTOR* [online]. 2009

2) **Pravidla pro přímá inkasa SEPA (SDD, SEPA DIRECT DEBIT SCHEME)**

Tvoří soubor pravidel a postupů pro přímé inkaso v eurech. Stanovují jednotnou úroveň služeb a časový plán, ve kterém jsou zúčastněné finanční instituce povinny provádět jednotlivá přímá inkasa SEPA. Systém byl uveden do provozu 1. listopadu 2009.

V tomto novém systému vydá dlužník souhlas s inkasem přímo věřiteli.

Charakteristickými znaky SDD jsou:

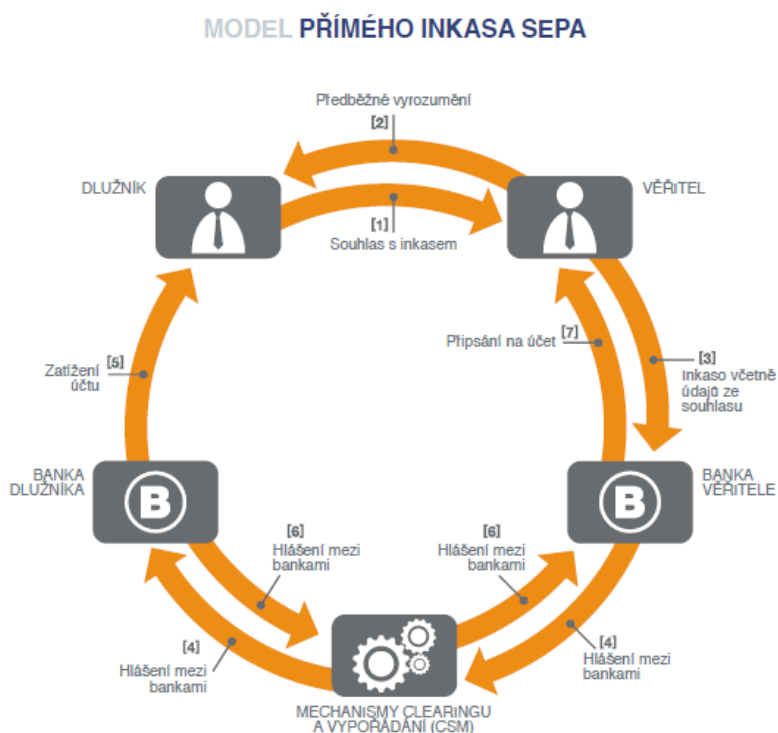
- Nabízí plnou dostupnost v rámci SEPA – přímé inkaso lze provést ve prospěch libovolného příjemce. Vztahuje se na opakované i jednorázové platby v eurech.
- Maximální doba pro vypořádání je pět pracovních dní pro jednorázovou platbu nebo první v řadě opakovaných plateb a dva pracovní dny pro následující opakované platby.
- Systém je oddělen od infrastruktury pro zpracování.
- Jako identifikátory se používají čísla a kódy IBAN a BIC.
- Odmítání a vracení plateb je upraveno komplexním souborem pravidel.

Zdroj: ECB. [cit. 16. 10. 2011]. Dostupné z [www](http://www.ecb.int/pub/pdf/other/sepa_brochure_2009cs.pdf):

http://www.ecb.int/pub/pdf/other/sepa_brochure_2009cs.pdf

Kolem přímého inkasa se vedly stále diskuze. Zástupci několika zemí (Francie, Německo, Itálie) se dohodli na odlišném způsobu provádění platebního styku pomocí přímých inkas, později došlo k jeho rozšíření do více oblastí včetně ČR. Základem byl princip, kdy banka plátce nezkontroluje konkrétní oprávněnost k inkasu a plátce má právo na bezodkladné vrácení peněz do šesti týdnů ode dne odepsání peněžních prostředků z účtu. V roce 2006 došlo k odsouhlasení Pravidel pro provádění přímých inkas, kde se vyskytla možnost provádět inkasa oběma způsoby, tj. inkaso označené zkratkou DMF (přímé inkaso založené na mandátu z iniciativy plátce) a CMF (přímé inkaso založené na mandátu z iniciativy příjemce).

Obrázek 7- 4: Model přímého inkasa SEPA

Zdroj: EVROPSKÁ RADA PRO PLATEBNÍ STYK (EPC). *Proč nečekat se zaváděním systému SEPA: Informace pro VEŘEJNÝ SEKTOR* [online]. 2009

- 3) **Platby SEPA uskutečňované prostřednictvím platebních karet (SCF)** budou probíhat dle souboru zásad, kterým se vydavatelé, příjemci, kartové systémy a provozovatelé budou muset přizpůsobit.

Charakteristika plateb SEPA prostřednictvím platebních karet:

- Držitelé mohou provádět úhrady jednou kartou v celé eurozóně (omezení platí pouze na karty, které obchodníci nepřijímají)
- Držitelé karet a obchodníci budou moci prostřednictvím platební karty jednotným způsobem provádět a přijímat platby v celé eurozóně
- Zpracovatelé platebních karet si budou moci konkurovat a nabízet služby v celé eurozóně. Díky tomu bude na trhu zpracování platebních karet silnější konkurence a služby budou spolehlivější a levnější.

Zdroj: ECB. [cit. 16. 10. 2011]. Dostupné z www:

http://www.ecb.int/pub/pdf/other/sepa_brochure_2009cs.pdf

Cílem zavádění SEPA v oblasti platebních karet je sjednotit jejich podmínky. Klient by měl být zatížen srovnatelným poplatkem za vydání karty, za jejich transakce, které by měly být zúčtovány všude stejně rychle a karty by měly být akceptovány na každém terminálu., u každého obchodníka v rámci celé EU, resp. SEPA. Od 1. ledna 2008 karty obsahují PIN a čip. Dalším přínosem měla být větší ochrana při její ztrátě a zneužití.

V ČR bylo před lednem 2008 SEPA kompatibilní 98 % bankomatové sítě, 87 % terminálů a 45 % debetních a 33 % kreditních karet. V této době všechny banky v ČR realizovaly nebo byly v konečných fázích její přípravy na čipovou migraci (Chuchvalcová, 2007).

S budováním jednotné SEPA platební oblasti souvisí také tzv. **SECA - Jednotná oblast pro hotovostní služby v eurech**, zahrnující pravidla a požadavky na subjekty zpracovávající hotovost.

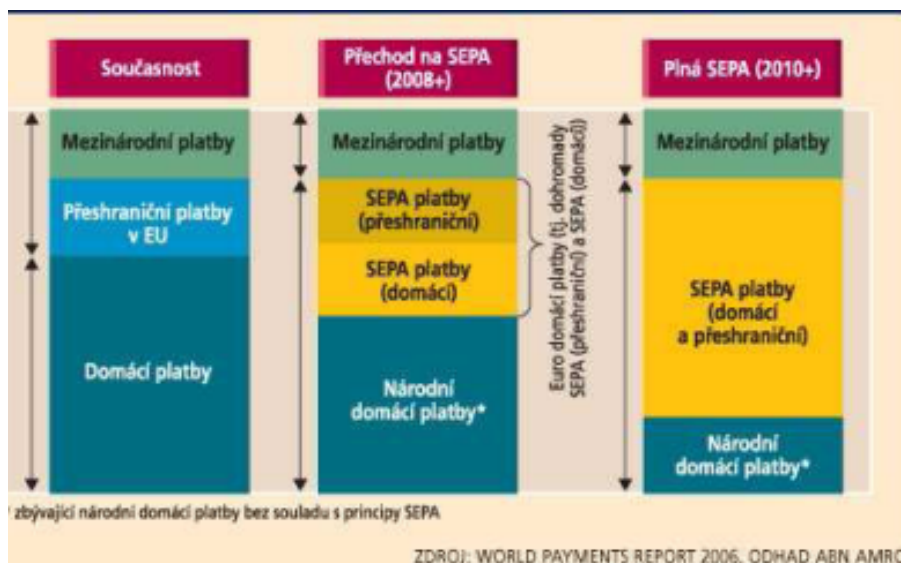
EPC vydala pro jednotlivé SEPA nástroje Soubory pravidel (Rulebooks), ve kterých jsou popsány závazky a povinnosti každého účastníka systému SEPA. Tento Soubor není jediným dokumentem specifikující pravidla v účasti projektu SEPA. Z dalších je možné jmenovat pravidla pro datový model na základě UNIFI (ISO200022) pravidla o XML standardech, implementační pravidla atd.

7. 3. SEPA v ČR

V ČR má na starosti projekt SEPA Česká bankovní asociace ve spolupráci s Ministerstvem financí, konkrétně Národní koordinační výbor SEPA. Tento projekt je plně podporován, ačkoliv se aktuálním stane až po zavedení eura. Dle názorů z řad odborníků trh donutí přijmout principy SEPA i v zemích stojící mimo eurozónu, tedy i Českou republiku.

Význam projektu se v ČR tak neprojeví jako v zemích eurozóny a to z důvodu že většina plateb probíhá v domácí měně. Přechod na SEPA zaznamenají ve velké míře převážně zahraniční banky působící na našem území. V okamžiku přijetí EUR v ČR jako domácí měnu musí být již sekce platebního styku připravena na fungování všech zavedených SEPA nástrojů. Poté se stane povinností užívání i mezinárodního formátu čísla účtu (IBAN), což může způsobit nemalé a náročné administrativní změny u konečných spotřebitelů.

Obrázek 7- 5: Očekávaná změna struktury plateb po vzniku SEPA

Zdroj: JEDLIČKA, J. (2007)

7.4. Právní rámec SEPA

Nezbytným právním rámcem pro platby SEPA, který se vztahuje i na vnitrostátní platební nástroje je Směrnice o službách platebního styku (PSD). Ta byla schválena Evropským parlamentem a Radou EU v roce 2007 (č. 2007/64/ES).

Cílem této směrnice je odstranit rozdíly mezi národními a přeshraničními platbami, zvýšení konkurence a ochrana spotřebitele. Směrnice bude uplatňována ve třiceti zemích Evropského hospodářského prostoru (i ve Švýcarsku). Směrnice je platná ve všech zemích EU pro všechny druhy platebních služeb, ať se jedná o platbu v eurech nebo v národní měně. PSD je povinná a nemá samoregulační povahu. Na rozdíl od SEPA, který představuje samoregulační rámec evropských bank, nemá právní závaznost a není právně vymahatelný.

Platební styk upravující SEPA zahrnuje platby v eurech v 27 zemích EU a v dalších 3 zemích EHP a Švýcarska.

Směrnice obsahuje 3 základní prvky:

- Právo poskytovat služby platebního styku veřejnosti = cílem je harmonizovat požadavky, které se týkají přístupu na trh pro nebankovní poskytovatele služeb platebního styku
- Transparentnost a požadavky na informace = má za úkol zlepšit transparentnost pro zákazníky a plně harmonizovat vnitrostátní pravidla. Směrnice poskytne jasné a stručné soubor harmonizovaných požadavků na informace.
- Práva a povinnosti uživatelů a poskytovatelů služeb platebního styku = zajistí jednoznačnost a jistotu v základních právech a povinnostech uživatelů a poskytovatelů služeb platebního styku.

Zdroj: ECB. http://www.ecb.int/pub/pdf/other/sepa_brochure_2009cs.pdf

7.5. Dílčí závěr – SEPA

Nejvýznamnějším trendem v oblasti platebního styku je projekt SEPA. Realizace projektu byla spojena s jednotlivými etapami, které se ale nepodařilo plně dodržet. Nejprve se očekávalo, že všechny tři platební nástroje SEPA budou připraveny k 1. 1. 2008.

Bezhotovostní úhrady SEPA fungovaly až 28. 1. 2008²⁹. Ohledně přímých inkas byla dlouho sáhlá diskuze, která odložila jejich zpřístupnění pro klienty.

Platební nástroj přímého inkasa se podařilo zavést až s účinností PSD – 1. 11. 2009.

Rozdíl mezi klasickým inkasem a SEPA inkasem vychází z určitého principu. Plátce – odběratel služby předá souhlas k inkasu prostřednictvím banky plátce (tzv. Debit Mandate Flow – DMF). Systém SEPA inkas pro eurové platby vychází z toho, že plátce – odběratel předá souhlas k inkasu přímo příjemci platby – dodavateli (tzv.

Credit Mandate Flow – CMF). Tento princip musí být založený na důvěře plátce a příjemce.

Současná implementace SEPA v ČR je ovlivněna zejména specifickou strukturou bank, kde je ve velké míře zastoupen zahraniční kapitál. Mateřské instituce bank tuto implementaci řídí a koordinují. V současné době v ČR aktivně nabízí SEPA převody 6 bank (ČSOB, Česká spořitelna, Komerční banka, UniCredit, Citibank a J&T). SEPA inkasa nabízí zatím jen UniCredit.

V ČR činil podíl bezhotovostních úhrad SEPA k bezhotovostním převodům v eurozóně k 30. 6. 2008 pouze 1,1 %, z toho na přeshraniční převody připadalo 77 % a na domácí zbylých 33 %. Takže je patrný nesoulad ve zpracování domácích a přeshraničních převodů. Veřejná správa zatím k SEPA převodům neinklinuje.

Do iniciativa SEPA je zapojeno přes 4 500 bank. Za 2 roky po spuštění představují SEPA platby přes 5 % všech eurových plateb. První místo zaujímá Lucembursko s 86 %, následuje Kypr s 60 % a Slovinsko s 25 %. SEPA inkas se využívá méně, zhruba 2 600 bank. Důvodem je přizpůsobení bank i firem, které finanční prostředky od zákazníků inkasují, novým standardům informačních systémů.³⁰

V rámci EPC se vedou diskuze o dalším vývoji SEPA po roce 2010. Mluví se o nových standardech pro korporátní klientelu, zjednodušení IBAN, vytvoření evropského karetního systému či přenositelnosti účtu. Co se týká jednotného evropského karetního systému, tak Evropská komise a ECB vyžadují, aby se ECP zavázala, že její členské subjekty po roce

²⁹ V ČR začaly poskytovat ČSOB, Česká spořitelna, Komerční banka a UniCredit Bank, od 5. 12. 2011 spustila SEPA platby mBank

³⁰ Zdroj: Finance.cz: Gregová Jaroslava. *SEPA – další meta v jednotném evropském platebním styku*. [online]. 29. 1. 2010[cit. 2012-03-06]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/250315-sepa-dalsi-meta-v-jednotnem-evropskem-platebnim-styku/>

2010 začnou vyvíjet nový evropský karetní systém. Důvodem by bylo posílení konkurenčního prostředí na evropském karetním trhu. Stál by vlastně vedle současných evropských karetních asociací.

Koncepce úplného přechodu účastnických zemí na produkty SEPA je plánována na léta 2012 – 2016.

Klíčovou otázkou bezesporu je velikost úspor díky zavedení SEPA, v proti pólu stojí také náklady, které díky zavádění SEPA nastaly. Na začátku roku 2008 byla vydána studie, která zhodnotila čtyři možné scénáře dopadů zavedení SEPA – viz. obr. 7 – 6. Banky byly nuceny díky implementaci investovat nemalé finanční prostředky. Zvětšení trhu (díky rozšíření eurozóny) a postupná harmonizace podmínek plateb v národních státech povede k úsporám z rozsahu a tím ke snížení nákladů na realizaci jedné platební transakce.

Obrázek 7- 6: Čtyři scénáře možných zisků a ztrát při zavádění SEPA

Zdroj: JK, (2008)

Významným milníkem v historii projektu se staly platební nástroje SEPA a to konkrétně přímá inkasa SEPA a SEPA platby. Je nutné ale také specifikovat některá omezení, která stojí v cestě rychlé a komplexní migrace z národních instrumentů na nástroje SEPA. Jedná se zejména o absenci konečného data, ke kterému státy eurozóny musí tyto platební nástroje implementovat. Dalším brzdícím bodem byla hospodářská krize v roce 2008, která integraci také zpomalila. Pro finanční instituce bylo a je velmi obtížné ať po stránce technické či finanční, tento projekt integrovat do svých národních podmínek. Vznikaly duplicitní náklady na současné vedení a provoz platebních nástrojů původních a nových

SEPA. Další a neméně závažnou překážkou se zdá být malá informovanost spotřebitelů o tomto projektu. Je nezbytné co nejvíce zkrátit období migrace a zvýšit informovanost obecné veřejnosti, neboť pomalé tempo migrace by způsobilo minimální přínosy SEPA a nedosáhlo by se sledovaného cíle.

Zásadní postavení vůči projektu SEPA nesou finanční instituce. Celkový úspěch projektu v podstatě záleží na nich. Banky mohou profitovat ze zkvalitnění služeb, které poskytují svým klientům. Zejména u větších bank se integrace projektu SEPA vyplatí, protože provozují zahraniční platební styk ve velkých objemech. Malé banky mohou zaznamenat úbytek klientů nebo zvýšené náklady v podobě poplatků jiným bankám, přes které se SEPA transakce provádí.

8. Zhodnocení a implementace vybraného platebního nástroje

V této části bude popsán nástroj platebního styku a bude zhodnocen po stránce výhod i nevýhod z pohledu klienta. Vzhledem ke zvolenému nástroji bude jeho použití implementováno do jednoho ze současných trendů v bankovníctví a to do formy elektronického bankovníctví. Tento platební nástroj je využíván jak fyzickými osobami, tak i právníckými osobami, tj. i v obchodní činnosti. Způsob jeho provedení pomocí elektronického bankovníctví je totožný u obou segmentů. Jedná se o zahraniční platební příkaz a bude aplikován v podmínkách ČSOB.

Elektronické bankovníctví lze charakterizovat jako poskytování standardizovaných produktů a služeb klientele prostřednictvím elektronických cest. Klienti - fyzické osoby a malé firmy využívají standardně nabízených služeb umožňující vzdálený samoobslužný přístup k účtu v plném rozsahu. Nejčastější formou je Internetbanking³¹. Na rozdíl od nich velké a korporátní firmy zase využívají některé formy elektronického bankovníctví pro platební styk ve formě banka – klient – banka. Nejpoužívanější strukturou ve spolupráci banky a velkého klienta je propojení informačních a účetních systémů banky a klienta, které jsou zajištěné dokonalými formami elektronických systémů zabezpečení ochrany dat – např. forma homebankingu, BusinessBanking³².

Československá obchodní banka, a.s. (dále ČSOB)

Profil ČSOB: Den zápisu ČSOB do obchodního rejstříku je datován na 21. 12. 1964, vznikla jako banka poskytující služby v oblasti financování zahraničního obchodu a volnoměnových operací. V roce 1999 byla privatizována, majoritním vlastníkem se stala belgická KBC Bank. Rok 2000 byl pro Investiční a Poštovní banku rokem fúze s ČSOB.

³¹ Internetbanking = aplikace nevyžadující speciální hardware, komunikace je prováděna přes Internet – klient se připojí na aplikaci na webových stránkách banky pomocí přístupových kódů generovaných přímo klientovi. Existují aplikace vázané na konkrétní PC nebo aplikace přenosné, které se mohou aktivovat z jakéhokoliv PC.

³² BusinessBanking = propojení počítačového systému klienta s informačním systémem příslušné banky po stanovených datových linkách

Do 31. 12. 2007 působila tato banka i na Slovensku. Od data 1. 1. 2008 funguje ČSOB na Slovensku jako samostatně fungující právnický subjekt s bankovní licenci.

Z obchodního hlediska ČSOB zaměřuje svoje aktivity na segmenty fyzických osob (retailová klientela), malé a střední podniky, korporátní klientelu a nebankovní finanční instituce, finanční trhy a privátní bankovníctví.

Skupina ČSOB se řadí mezi „trojku“ velkých bank v ČR. „*Kombinuje sílu svých značek ČSOB (bankovníctví, pojištění, správa aktiv, penzijní fondy, leasing a factoring), Poštovní spořitelna, Hypotéční banka (hypotéky) a ČMSS (financování bydlení). Služby spojené s obchodováním na finančních trzích poskytuje Patria, sesterská společnost ČSOB*“. (ČSOB. Výroční zpráva 2008).

Profil skupiny KBC: KBC je skupina bankopojišťovacích, zaměřuje se zejména na klientelu v oblasti retailu, malých a středních podniků a privátního bankovníctví. Společnost KBC Group vznikla počátkem roku 2005 z fúze mezi KBC Bank a Insurance Holding Company a její mateřskou společností Almanij. Skupina KBC úspěšně expandovala během deseti let do regionu Střední a Východní Evropy. Za své domácí trhy považuje skupina KBC Českou republiku, Slovensko, Polsko a Maďarsko. Rumunsko, Bulharsko, Srbsko a Rusko jsou z hlediska geografického dalšími oblastmi působení skupiny KBC³³.

ČSOB je evidována v seznamu subjektů podléhajících dohledu regulátora – České národní banky (dále ČNB).

ČSOB provádí platební styk dle zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku a vyhláškou ČNB č. 169/2011 Sb., o stanovení pravidel tvorby čísla účtu v platebním styku.

ČSOB je vedena v „Číselníku účastníků platebního styku v České republice (CPS)“ jako přímý účastník tuzemského systému mezibankovního platebního styku v CZK v ČR CERTIS. V zúčtovacím centru ČNB CERTIS je ČSOB identifikována číselným kódem 0300.

³³ převzato z: ĎURIŠOVÁ, Jitka. *Nástroje měnové a úvěrové politiky ČR a jejich vliv na ekonomiku země*. České Budějovice, 2010. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita, Ekonomická fakulta, katedra ekonomiky.

ČSOB je členem mezinárodní společnosti SWIFT, která slouží pro výměnu finančních i nefinančních dat potřebných pro provádění mezinárodního platebního styku. SWIFT adresa ČSOB je CEKOCZPP.

ČSOB ve svých Podmínkách pro vedení účtu a platebního styku (dále jen Podmínky) stanovuje obecné podmínky mimo jiné i pro bezhotovostní platební styk, tuzemský platební styk, nedokumentární platební styk, konkrétněji specifikuje převody do zahraničí a v cizí měně do tuzemska, převody do členských států EU/EHP, převody ze zahraničí a v cizí měně z tuzemska, převody z členských států EU/EHP.

Dle Podmínek se rozumí platební transakcí i převod peněžních prostředků (i vklad a výběr peněžních prostředků na účet. Platební službou se rozumí pro potřeby bezhotovostního platebního styku převod peněžních prostředků z podnětu plátce dále jen převod) a převod peněžních prostředků z podnětu příjemce na základě souhlasu, který plátce udělil příjemci, poskytovateli příjemce nebo svému poskytovateli (dále jen inkaso). Platebním prostředkem je rozuměn elektronický distribuční kanál ČSOB, kterým uživatel dává platební příkaz. Uživatel a poskytovatel se mohou dohodnout na omezení celkové částky platebních transakcí provedených tímto kanálem za určité období (cit. *Podmínky pro vedení účtu a platebního styku*).

ČSOB si stanovuje podmínky pro provedení platebního příkazu: vyplnění platebního příkazu v souladu s Všeobecnými obchodními podmínkami, a produktovými podmínkami; předání platebního příkazu ve lhůtě stanovené ČSOB; zajištění dostatku použitelných peněžních prostředků k provedení platební transakce a příslušných poplatků na účtu klienta.

Jako den splatnosti považuje ČSOB jako den určený klientem, ve kterém mají být peněžní prostředky odepsány z klientova účtu.

Jako identifikátor plateb se rozumí kombinace písmen, číslic, symbolů, kterými se identifikuje uživatel nebo jeho účet při provádění platebních transakcí. V případě plateb do zahraničí a ze zahraničí používá ČSOB mezinárodní bankovní číslo účtu IBAN, umožňující jednoznačnou identifikaci čísla účtu uživatele u příslušné banky. Jeho použití je povinné při provádění převodů v rámci členských států EU a EHP. Za identifikaci příslušné banky v dané zemi se považuje tzv. BIC (nebo-li SWIFT) kód, což je swiftová adresa poskytovatele – banky. Jeho použití je opět povinné při provádění plateb v rámci států EU/EHP.

U hladkých plateb do zahraničí a v cizí měně do tuzemska se používají tyto kódy úhrady poplatků:

OUR = všechny poplatky hradí plátce (tj. plátce/klient ČSOB hradí poplatky ČSOB i poplatky poskytovatele příjemce; výhodou pro příjemce platby je netto platba, tzn. obdrží původní částku převodu dle instrukcí příkazce).

SHA = plátce/příjemce hradí poplatky svého poskytovatele (tj. plátce/klient ČSOB hradí poplatky ČSOB, příjemce platby hradí poplatky svého poskytovatele (své banky). Tento poplatkový kód je potřeba použít vždy u převodů do členských států EU/EHP a v měnách členských států EU/EHP.

BEN = všechny poplatky hradí příjemce (tj. plátce/klient ČSOB nehradí žádné poplatky; nevýhodou pro příjemce je brutto platba, tj. obdrží částku převodu sníženou o poplatky ČSOB v rozsahu Terms and Conditions ČSOB for Bank Correspondents a příjemce hradí poplatky svého poskytovatele (své banky).

U hladkých plateb ze zahraničí a v cizí měně z tuzemska se používají tyto kódy úhrady poplatků:

OUR = všechny poplatky hradí plátce (tj. příjemce/klient ČSOB nehradí žádné poplatky; příjemce/klient ČSOB obdrží celou částku převodu – tzv. netto platbu)

SHA = plátce/příjemce hradí poplatky svého poskytovatele (tj. příjemce/klient ČSOB hradí poplatky v ČSOB; příjemce/klient ČSOB obdrží původní částku převodu dle instrukcí plátce; plátce/klient poskytovatele hradí poplatky svého poskytovatele. Opět je zde povinnost použít kód SHA při převodech z členských států EU/EHP a v měnách členských států EU/EHP).

BEN = všechny poplatky hradí příjemce (tj. příjemce/klient ČSOB hradí poplatky ČSOB i poskytovatele plátce; příjemce/klient ČSOB obdrží částku převodu sníženou o poplatky poskytovatele plátce.

Nyní bude podrobněji popsán nedokumentární platební styk v ČSOB.

Tím se rozumí převody peněžních prostředků, které se člení na:

- platby vyšlé (převody peněžních prostředků do zahraničí a v cizí měně do tuzemska) a
- platby došlé (převody peněžních prostředků ze zahraničí a v cizí měně z tuzemska).

Zde bych chtěla dodat jen nepatrnou zmínku o povinnosti poplatku SHA v souvislosti se všemi měnami členských států EU. Povinné použití kódu zpoplatnění SHA platí pro

převody do členských států EU/EHP v měnách EU/EHP, tudíž sem spadá např. i měna CHF (CHF je národní měnou Lichtenštejnska), ale neřadí se sem Švýcarsko, které není členem EU/EHP.

V souladu s platností Zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku ode dne 1. 11. 2009, upravila ČSOB některé svoje postupy a předpisy. Jedním z nich je aktuální direktiva:

Pro provádění převodů v rámci EU/EHP v měnách členských států EU/EHP platí, že:

- Příkazce/příjemce hradí poplatky své banky (SHA).
- Banka příkazce musí zajistit, aby příjemce obdržel částku převodu v plné výši.
- Zprostředkující banky si nesmí z původní částky převodu srazit žádné poplatky.
- Banka příkazce musí informovat příkazce před provedením převodu o všech poplatcích, které bude příkazce hradit při provedení převodu.
- Banka příkazce musí zajistit, aby částka převodu byla na účtu banky příjemce do 3 pracovních dnů, resp. u písemného příkazu do 4 pracovních dnů.
- Banka příjemce musí zajistit, aby částka převodu byla připsána na účet příjemce neprodleně poté, co banka příjemce obdrží částku převodu na svůj účet vedený u korespondentské banky a co obdrží platební instrukce od zprostředkující banky.

Považuji za důležité se zmínit ještě o otázce povinnosti informovat klienta o provedené platbě. Informační povinnost týkající se poplatků je požadována před provedením platební transakce i po provedení platební transakce. Před provedením platby musí banka informovat klienta o všech poplatcích, které bude klient hradit s provedením platby. U kódu zpoplatnění stačí odkaz na platný Sazebník poplatků, ale u kódu zpoplatnění OUR nemůže banka klientovi dopředu sdělit, jaké dodatečné náklady (poplatky) bude hradit, neboť nemá dispozici sazebníky všech bank v EU/EHP.

8.1. Platby vyšlé = platby do zahraničí

8.1.1. Převody do zahraničí a v cizí měně do tuzemska

ČSOB provádí platby vyšlé formou:

- a) Jednorázových příkazů k převodu do zahraničí a v cizí měně do tuzemska
- b) Trvalých příkazů k převodu do zahraničí a v cizí měně do tuzemska

ČSOB vyžaduje v souladu s platnou legislativou povinné náležitosti příkazu k převodu:

- a) Bankovní spojení plátce - číslo účtu a přesný název a adresa plátce (tj. identifikátor plátce)
- b) Číslo účtu a přesný název a adresa příjemce (tj. identifikátor příjemce)
 - u převodů do členských států EU/EHP je povinnost uvést číslo účtu příjemce v mezinárodním formátu IBAN, který je jedinečným identifikátorem příjemce
- c) přesný název a adresa poskytovatele příjemce, BIC kód (nebo-li swiftová adresa) poskytovatele příjemce nebo národní směrový kód poskytovatele příjemce
 - u převodů do členských států EU/EHP je povinnost uvést BIC kód poskytovatele příjemce, který je jedinečným identifikátorem banky příjemce
- d) částka převodu uvedená číselně včetně vyznačení desetinných míst
- e) označení měny převodu (ISO kód měny dle kurzovního lístku ČSOB)
- f) účel převodu – informace pro příjemce, nejčastěji číslo faktury, objednávky apod., případně jakákoliv jiná informace, která pomůže příjemci identifikovat platbu
- g) kód úhrady poplatků: OUR, SHA, BEN – viz. vysvětlení výše
 - u převodů do členských států EU/EHP v měnách členských států EU/EHP je povinnost uvést kód úhrady poplatků SHA
- h) podpis podle podpisového vzoru uvedeného ve Zmocnění

U trvalých příkazů k převodu u plateb vyšlých je nutné ještě uvést další povinné náležitosti:

- a) frekvence provedení platebního příkazu
- b) den splatnosti první platební transakce
- c) den splatnosti poslední platební transakce do odvolání

Tento typ trvalého příkazu k převodu do zahraničí a v cizí měně do tuzemska nelze zadat prostřednictvím služeb ČSOB elektronického bankovníctví.

Za nepovinné náležitosti příkazu jsou stanoveny tyto údaje:

- a) den splatnosti platebního příkazu
- b) reference plátce – tj. identifikace převodu pro plátce – tento údaj se zobrazí ve výpisu k účtu klienta
- c) další instrukce plátce
- d) kontaktní osoba plátce – tj. jméno a telefon (příp. e-mail) zodpovědné osoby
- e) datum vystavení u písemného platebního příkazu (pokud plátce datum neuvede, platí datum doručení písemného platebního příkazu do ČSOB)

ČSOB používá k přepočtu částky převodu v měně účtu klienta/plátce zpravidla kurz deviza prodej měny převodu dle kurzovního lístku ČSOB platného v den/okamžik provedení převodu.

Nyní bude zobrazen postup zadání jednorázového příkazu k úhradě v internetovém bankovníctví ČSOB:

Vzorový převodní příkaz k úhradě do zahraničí – jednotlivé kroky:

- 1) vyplnění příslušného formuláře:

Obrázek 8- 1: formulář příkazu k úhradě do zahraničí – 1. krok

[přidat mezi „Oblíbené“](#)
[zasílání informací na SMS a e-mail](#)

Příkaz k úhradě do zahraničí

Jste zde: **1. zadání** 2. autorizace 3. potvrzení Transakce číslo 409244

datum splatnosti	26.3.2009 * ?
vyplnit ze vzoru	<input ?<="" td="" type="text" value="zvolte z uložených"/>
účet	<input ?<="" td="" type="text" value="ČSOB Aktivní konto v CZK, 12345678, CZK, 421, JAN NOVÁK"/>
reference plátce	<input ?<="" td="" type="text" value="Kniha"/>
jméno a adresa příjemce	<input *="" ?<="" td="" type="text" value="Adresa"/>
stát	<input *="" ?<="" td="" type="text" value="GB"/>
číslo účtu příjemce	<input (do="" ?="" eu="" formátu="" iban)<="" td="" type="text" value="12345678901234567890" ve=""/>
SWIFT nebo BIC kód	<input ?<="" td="" type="text" value="ABCDABCD"/>
název a adresa banky příjemce	<input ?<br="" type="text" value="Název banky"/> <input ?<="" td="" type="text" value="Adresa banky"/>
částka	<input *="" ?<="" td="" type="text" value="1000"/>
měna	<input *="" <a="" ?="" href="#" type="text" value="CZK"/> spočítej částku v měně účtu
částka v měně účtu	? přepočet podle aktuálního kurzovního lístku
účel platby	<input *="" ?<="" td="" type="text" value="Platba za knihy"/>
platební titul	<input *="" ?<="" td="" type="text" value="110"/>
výlohy	<input ?<="" td="" type="text" value="každý své bance"/>
informace klienta pro banku	<input ?<="" td="" type="text" value=""/>
odpověď	<input ?<="" td="" type="text" value="poslat e-mailem na novak_jan@emailcoo.cz"/>

* povinné údaje

Zvolte způsob autorizace.

[čipová karta >>](#) [SMS klíč >>](#) [uložit jako vzor](#)

Zdroj: ČSOB. ČSOB InternetBanking 24 - praktické ukázky. [online]. 2011

2) Autorizace:

- 1. varianta - zaslání kódu ve formě SMS, tzv. SMS klíč, na mobilní telefon klienta. Tento kód klient přepíše do příslušných okének v internetovém bankovníctví a odešle ke zpracování do ČSOB.
- 2. varianta – využívána zejména obchodními firmami přes čtečku čipových karet, tzv. BusinessBanking 24

Obrázek 8- 2: formulář příkazu k úhradě do zahraničí – 2. krok

Příkaz k úhradě do zahraničí [zaslání informací na SMS a e-mail](#)

Jste zde: 1. zadání 2. **autorizace** 3. potvrzení Transakce číslo 409244

datum splatnosti	26.03.2009
účet	12345678
reference pláče	Kniha
jméno a adresa příjemce	Adresa
stát	GB
číslo účtu příjemce	12345678901234567890
SWIFT nebo BIC kód	ABCDBABCD
název a adresa banky příjemce	Název banky Adresa banky

Na mobilní telefon jste obdrželi SMS zprávu obsahující kód transakce.
Vyplnit odkávané údaje.

The image shows a Nokia mobile phone with an SMS message on its screen. The message text is: "CSOB: 91-021-d8 led transakce 408244 : 0238224 ke Adres čísla 30,00 CZK. Boby Zpt".

Zdroj: ČSOB. *ČSOB InternetBanking 24 - praktické ukázky*. [online]. 2011

3) Potvrzení ze strany ČSOB o přijetí příkazu bankou

Po odeslání autorizačního kódu banka přijme příkaz ke zpracování dle dispozice klienta. V případě, že klient vyžadoval zaslání přijetí příkazu bankou na svoji e-mailovou adresu, banka toto potvrzení zašle. Druhou alternativou je zaslání přijetí příkazu na mobilní telefon klienta ve formě SMS.

Obrázek 8- 3: formulář příkazu k úhradě do zahraničí – 3. krok

[zasílání informací na SMS a e-mail](#)

Jednorázový příkaz k úhradě

Jste zde: 1. zadání 2. autorizace **3. potvrzení** Transakce číslo 409237

POTVRZENÍ: Niže uvedený příkaz byl dne 26.03.2009 přijat bankou

datum splatnosti	20.04.2009
účet	12345678
číslo účtu příjemce	19 19 19 19
kód banky	0300
částka	4444,00
konstantní symbol	
variabilní symbol	0123456789
specifický symbol	0123456789
zpráva (příjemci i plátc)	zprava prijemci

Obrazovka potvrzující přijetí příkazu bankou. Pro další ukázkou zvolte libovolnou položku z menu.

[uložit jako vzor](#)

Zdroj: ČSOB. *ČSOB InternetBanking 24 - praktické ukázky*. [online]. 2011

8.1.2. Převody do členských států EU/EHP v měnách členských států EU/EHP

U těchto převodů je povinnost uvést identifikátor příjemce ve formátu IBAN, identifikátor poskytovatele příjemce, tj. BIC kód poskytovatele příjemce a kód úhrady poplatku SHA. ČSOB je oprávněna u těchto převodů změnit klientem uvedený kód úhrady poplatků OUR nebo BEN na povinný kód SHA.

Dále ČSOB je oprávněna neprovést tento převod, pokud nebude uvedeno číslo účtu příjemce ve formátu IBAN, stejně tak, pokud nebude uveden BIC kód příjemce.

8.2. Platby došlé = platby ze zahraničí

8.2.1. Převody ze zahraničí a v cizí měně z tuzemska

ČSOB provede tento příkaz na základě platebního příkazu poskytovatele plátce. Plátce musí uvést jedinečný identifikátor příjemce, buď číslo účtu příjemce ve formátu IBAN nebo standardní číslo účtu příjemce a název účtu příjemce.

ČSOB použije k přepočtu částky převodu v měně převodu na měnu účtu klienta/příjemce zpravidla kurz deviza nákup měny převodu dle kurzovního lístku ČSOB platného v den/okamžik provedení příkazu.

ČSOB je oprávněna neprovést platební příkaz poskytovatele plátce ze země, která je uvedena na seznamu zemí podezřelých z podpory terorismu.

ČSOB je oprávněna u těchto převodů odmítnout nebo vrátit platební transakci poskytovateli plátce tehdy, když nebude uvedena dostatečná identifikace plátce (tj. není uvedeno číslo účtu a název a adresa plátce).

ČSOB je oprávněna u těchto převodů připsat částku převodu ve prospěch účtu klienta/příjemce nejpozději následující pracovní den, kdy byla částka převodu připsána na účet ČSOB a kdy ČSOB obdržela od poskytovatele plátce podklady nutné k poskytnutí částky převodu příjemci.

8.2.2. Převody z členských států EU/EHP v měnách členských států EU/EHP

ČSOB připíše částku převodu ve prospěch účtu klienta/příjemce tentýž den, kdy byla částka převodu připsána na účet ČSOB a kdy obdržela od poskytovatele plátce podklady nutné k poskytnutí částky převodu příjemci.

ČSOB je oprávněna u převodů odmítnout nebo vrátit platební transakci poskytovateli plátce a to tehdy, jestliže není uvedena dostatečná identifikace plátce (tj. není uvedeno číslo účtu plátce ve formátu IBAN a název a adresa plátce).

8.3. Lhůty pro provádění nedokumentárního platebního styku

Dopad legislativních změn na provádění zahraničního platebního styku v ČSOB byl zřejmý i v oblasti délky zpracování, odepsání a připsání peněžních prostředků klientů.

V níže uvedených tabulkách jsou zahrnuty lhůty pro převod do zahraničí a v cizí měně do tuzemska a převody ze zahraničí v cizí měně z tuzemska. Došlo k jejich zkrácení, ať je příkaz podaný na přepážce banky ČSOB nebo podán přímo klientem elektronickou cestou, tj. přes Internetové bankovníctví.

Tabulka 8- 1: Lhůty – převody ze zahraničí a v cizí měně z tuzemska

Druh platební transakce	Doručení příkazu do ČSOB od poskytovatele plátce	Připsání peněžních prostředků na účet klienta ČSOB
v cizí měně v rámci ČSOB ČR a v CZK nebo v cizí měně z ČSOB SR	do 15.30 hod.	tentýž pracovní den ³
v měnách členských států EU/EHP	do 15.30 hod.	tentýž pracovní den ³
v měnách mimo členských států EU/EHP	do 15.30 hod.	nejpozději následující pracovní den ³

3) kdy ČSOB obdržela částku platební transakce na účet ČSOB a podklady od poskytovatele plátce nutné k poskytnutí částky platební transakce příjemci (tj. výpis z účtu u korespondenta a platební instrukce od zprostředkujícího poskytovatele).

Zdroj: ČSOB. *Podmínky pro vedení účtu a platební styk*. [online]. 2011

Tabulka 8- 2: Lhůty - převody do zahraničí a v cizí měně do tuzemska

Druh příkazu	Předání příkazu do ČSOB	Okamžik přijetí příkazu (tj. odepsání peněžních prostředků z účtu klienta ČSOB)	Připsání peněžních prostředků na účet jiného poskytovatele ²
Platební příkazy předávané v písemné formě v pobočce			
1) standardní	v provozní době pobočky	následující pracovní den	dva pracovní dny po okamžiku přijetí příkazu, tj. po dni odepsání peněžních prostředků z účtu klienta ČSOB
2) promptní	se splatností na tentýž den (pouze po předchozí dohodě s ČSOB) do 17:00 hod.	tentýž pracovní den	
Platební příkazy předávané prostřednictvím elektronických distribučních kanálů			
1) standardní	do 15.30 hod.	tentýž pracovní den	dva pracovní dny po okamžiku přijetí příkazu, tj. po dni odepsání peněžních prostředků z účtu klienta ČSOB
	po 15.30 hod.	nejpozději následující pracovní den	
2) promptní	po 15.30 hod. se splatností na tentýž den (pouze po předchozí dohodě s ČSOB) do 17:00 hod.	tentýž pracovní den	

2) ČSOB neodpovídá za lhůty, způsob a kvalitu provedení platební transakce jinými zprostředkujícími poskytovateli s výjimkou platebních transakcí prováděných v rámci členských států EU/EHP. ČSOB je oprávněna prodloužit lhůtu provedení písemného platebního příkazu o jeden pracovní den po doručení platebního příkazu do ČSOB.

Poznámka: Výše uvedené lhůty pro provedení platebního příkazu klienta platí, pokud klient nepožaduje pozdější den splatnosti platebního příkazu.

Zdroj: ČSOB. *Podmínky pro vedení účtu a platební styk*. [online]. 2011

8.4. Dílčí závěr – vybraný platební nástroj

Cílem této subkapitoly bylo vymezení jedné části platebního styku ČSOB v praktické ukázce. Jak je vidět, tak ČSOB se zapojila do projektu SEPA, musela transformovat podmínky pro vedení účtů a podmínky pro vedení elektronického bankovníctví, stejně tak harmonizovala svoje právní předpisy. Myslím, že tento krok byl velmi vhodným krokem

k nalezení bližší cesty ke klientovi. Tak jak se dynamicky vyvíjí technologie a s tím související bankovní procesy a aplikace, tak klient se rychle přizpůsobuje tržním podmínkám. To je důvodem, proč banky v konkurenčním prostředí, i z hlediska mezinárodního rozvoje, vyvíjí svoje iniciativy k tomu, aby urychlily platební transakce. Zkrátily se lhůty pro vypořádání jednotlivých transakcí, zavedla se i možnost v elektronickém bankovníctví zadat příkaz do zahraničí splňující kritéria plateb SEPA.

9. Zhodnocení

V rámci této práce bylo analyzováno velmi dynamické a zároveň velmi aktuální téma – platební styk. Ten v České republice zaznamenává velký rozmach a četné změny, což je důsledkem vstupu ČR do Evropské unie. S ohledem na skutečnost, že otázka platebního a zúčtovacího styku je doprovázena právními záležitostmi, bylo nutné se zmínit o jeho právní úpravě a zejména pak zakomponovat evropské standardy do národního bankovního – platebního systému.

První část této práce byla věnována obecnému vymezení bankovních pojmů a za pozornost stála i zmínka o historickém vývoji bankovníctví. Byly vymezeny základní formy platebního styku. Zde bych vyzdvihla zejména prioritní rozdělení a to na hotovostní a bezhotovostní platební styk. Z dalšího členění se nesmí opomenout tuzemský a zahraniční platební styk. V této kapitole byly analyzovány jednotlivé platební instrumenty, jako převodní příkazy, inkasa, šeky, platební karty a dokumentární platby. V závěru jsem se zabývala velmi podstatnou částí a to právním rámcem zúčtovacího styku, který reguluje tuzemský platební styk. V souvislosti se širokým záběrem v oblasti platebního styku, není možné upravit jeho právní rámec jedinou právní normou. Proto bych zde vyzdvihla nejpodstatnější úpravu zákona o platebním styku č. 284/2009, který vešel v platnost k 1. listopadu 2009. Zákon byl vypracován jako reakce na potřebu harmonizovat právo v této oblasti s právem evropským a zejména pak povinnost transponovat do českého právního řádu evropskou směrnici o platebních službách na vnitřním trhu. Do tehdejšího znění Zákona o platebním styku byla implementována řada právních směrnic EU, z nichž nejvýznamnější je Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/110/ES ze dne 16. září 2009, s tím související i Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 924/2009 ze dne 16. září 2009 o přeshraničních platbách ve Společenství.

V novelizaci Zákona o platebním styku se nově uvádí:

- 1) blokáce platební karty zdarma – tj. při nahlášení ztráty a krádeže se již tato blokáce nezaplatňuje
- 2) nová pravidla pro provádění inkas – do 8 týdnů je možné odvolat již provedenou platbu (př. podezřelá částka). Toto nelze uplatnit u inkas, kde je jejich částka plátcům známá.
- 3) Zkrácená lhůta provádění platebních transakcí – je zkrácená doba při převodu peněžních prostředků mezi účty ze tří dnů na dva. V případě, že je

- účet plátce i příjemce v jedné bance, peníze musejí být připsány týž den (vyjma papírového podání příkazu – může být prodlouženo o jeden den).
- 4) Omezená odpovědnost klientů za neautorizované transakce do částky 150,- EUR – klient se podílí na ztrátě do výše 150,- EUR za všechny transakce v případě zneužití platební karty
 - 5) Výpovědní lhůta u Smlouvy o běžném účtu – nesmí být delší než 1 měsíc
 - 6) Zrušení účtu zdarma
 - 7) Den platby – za den platby se považuje den připsání platby ve prospěch účtu banky příjemce (ne přímo účtu příjemce)
 - 8) Povinnost měsíčního informování klientů o transakcích na běžném účtu – banka musí klienta informovat nejvýše v měsíčním intervalu, alespoň jedním způsobem zdarma.

Druhá kapitola se zabývá organizací tuzemského platebního styku a seznamuje s druhy platebních systémů. Blíže je pak specifikován princip zúčtování v ČR a v závěru této kapitoly se popisuje činnost mezinárodní telekomunikační sítě pro přenos informací a dat o platbách SWIFT. Jediným mezibankovním platebním systémem v ČR je systém CERTIS, který je provozován ČNB. Otázkou ovšem je, jaká ho čeká budoucnost po zavedení eura v ČR, neboť CERTIS provádí zúčtování plateb pouze v korunách. Jako ostatní země Eurozóny by bylo vhodné napojení se na platební systém TARGET2 realizující platby v eurech v rámci EHP. Nabízí se ovšem i možnost zachování tohoto vysoce efektivního zúčtovacího systému CERTIS v Evropě pro realizaci tuzemského platebního styku a to i s ohledem, že TARGET2 je určen především pro uskutečňování velkoobjemových plateb.

Třetí téma této práce bylo akcentováno na analýzu platebních systémů v EU. V souvislosti se zavedením eura a vzniku Eurozóny se stále výrazněji projevoval atak na vytvoření integrovaného evropského platebního prostředí. Od samého počátku bylo zjevné, že nastane výrazný rozvoj v technologii, softwaru daných platebních systémů v jednotlivých členských zemích. Mezi významně činné je pro tuto oblast zaveden systém TARGET2. Tento platební systém považuji z hlediska jeho zapojení v ČR za velmi důležitý. K jeho přednostem se řadí možnost přímé účasti i menším institucím a také jednotný systém tvorby cen za služby pro účastníky systému. Z těchto důvodů je v práci podrobněji popsán jeho vývoj a současné jeho činnosti. Součástí této kapitoly bylo představení jednotlivých platebních systémů ve vybraných zemích EU. Ukázalo se, že ve všech uvedených zemích

se používá více platebních systémů na rozdíl od ČR. Dochází zde i k diverzifikaci na platby v retailové oblasti a na platby velkoobjemové.

Organizace platebního styku u nás, kde neexistuje oddělená infrastruktura pro retailové a velkoobjemové platby, je v Evropě spíše výjimkou.

Dynamický boom v používání platebních instrumentů v rámci celé EU je znázorněn na obrázku v příloze č. 8 této práce. Z něho je patrné, že lidé se přizpůsobují tempu doby a využívají čím dál více platební karty jako svůj prostředek k získání peněžní hotovosti či uskutečnění platby. Následují převodní příkazy, které jsou ve větší míře realizovány prostřednictvím moderních elektronických kanálů. Do pozadí výrazně ustupují šeky.

Za stěžejní část své práce považuji kapitolu o integračním projektu evropského platebního styku – SEPA. Nezbytným právním rámcem pro platby SEPA, který se vztahuje i na vnitrostátní platební nástroje je Směrnice o službách platebního styku (PSD). Ta byla schválena Evropským parlamentem a Radou EU v roce 2007 (č. 2007/64/ES).

Koordinace a řízení celého projektu leží v rukou Evropské rady pro platební styk. Česká bankovní asociace má své zástupce v jednotlivých pracovních skupinách. Implementace SEPA v ČR se ujal Národní koordinační výbor pro zavedení SEPA. Od ledna 2008 fungují SEPA úhrady, které mnohé české banky nabízejí v současné době svým klientům. K listopadu 2009 byl uveden do provozu další SEPA nástroj – SEPA přímé inkaso. Ten v ČR zatím provozuje jen UniCredit Bank.

SEPA převody v EUR přinesly změnu ve lhůtě zpracování – připsání platby je do 3 pracovních dnů od odepsání z účtu plátce (od roku 2012 by se měl tato lhůta zkrátit na 1 pracovní den). Dalším přínosem SEPA plateb je účtování poplatků využitím kódu SHA (tj. poplatky hradí každá strana svoji bance). Novinkou v přeshraničním převodu je tzv. end-to-end reference, tj. krátká zpráva předaná mezi plátcem a příjemcem, k identifikaci plátce a příjemce slouží čísla v mezinárodním formátu IBAN a swiftový kód ve tvaru BIC. Občanů ČR se podstatná změna dotkne až zavedením eura, nicméně již dnes se mohou setkat s cenovou úpravou u plateb SEPA. Takto provedené platby nesou daleko nižší poplatkovou strukturu než standardní zahraniční platby.

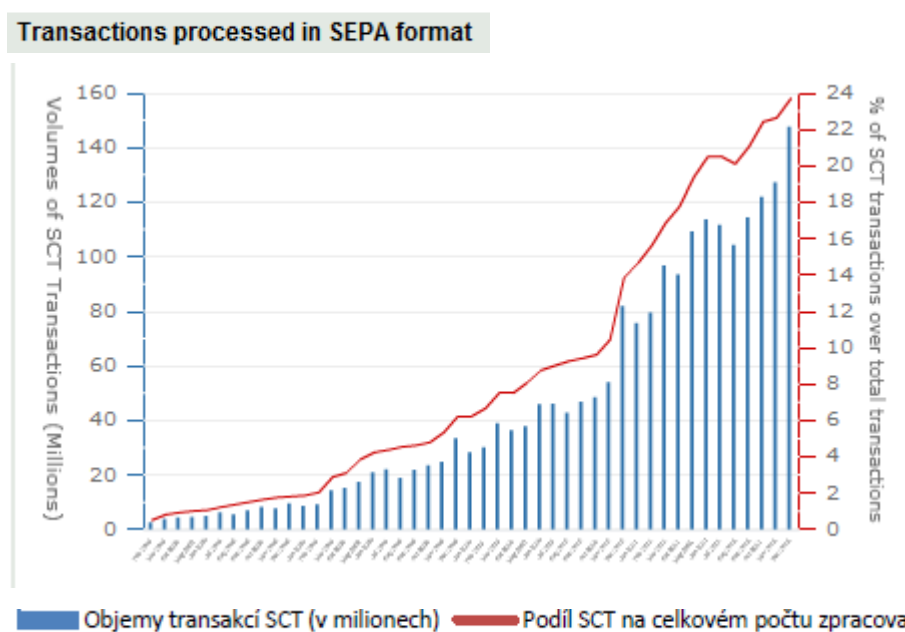
SEPA převody:

Následující graf znázorňuje vývoj používání od počátku roku 2008 do prosince 2011. Jednotlivé modré sloupce vyjadřují objem SEPA bezhotovostních převodů v rámci každého měsíce. Čím vyšší hodnota ukazatele, tím vyšší je podíl nově zavedeného produktu SEPA. Červená linie ukazuje podíl převodů SEPA (SCT) v mezibankovní

doméně. Graf zobrazuje období migrace po dobu fungování obou systémů, tedy původní národní převody a nové SEPA převody, tj. paralelně fungující najednou.

Zvýšená migrace je vidět v březnu 2009, kdy hodnota ukazatele byla 2,91 % - podíl převodů SCT v mezibankovní sféře a od listopadu 2010 se rapidně zvýšil ukazatel na 10,44 %. V prosinci 2011 se ustálil ve výši 23,71 %. Zhruba čtvrtina je tedy využívána pomocí těchto plateb SEPA.

Graf 9- 1: SEPA převody 2008 - 2011

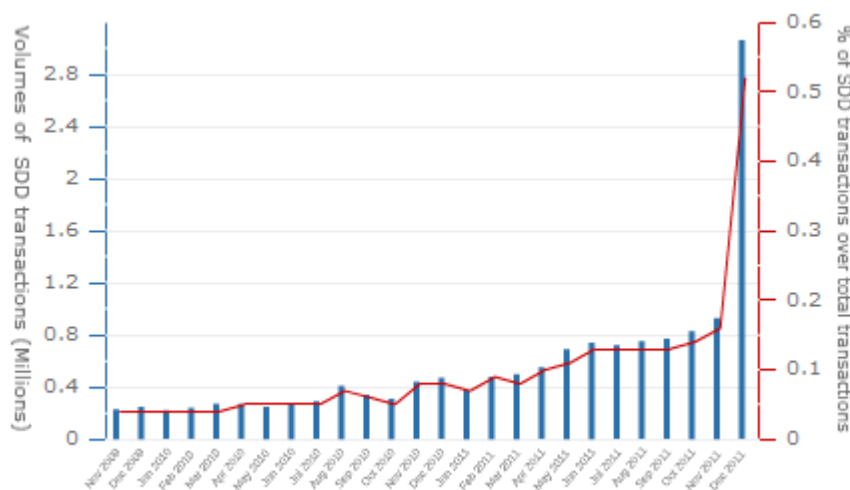

Zdroj: EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA: Indicators. Migration of credit transfers [online]. 2012 [cit. 2012-03-02]. Dostupné z: <http://www.ecb.int/paym/sepa/about/indicators/html/index.en.html#use>

SEPA inkasa (SDD):

Na níže uvedeném grafu je zachycen objem přímých inkas od zavedení v listopadu 2009 až do konce roku 2011. Podíl užívání SEPA přímých inkas je v poměru užívání SEPA převodů velmi malý. Migrace SDD je složitý proces a její implementace je velmi málo progresivní. Některé země (Portugalsko, Nizozemí, Španělsko, Francie, Slovensko) se zapojily později během roku 2010. Patrnější vývoj kupředu je vidět od listopadu 2011, kdy se ukazatel z 0,16 % zvedl na konci roku 2011 na 0,52 %.

Graf 9- 2: SEPA inkasa 2009 - 2011

Zdroj: EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA: Indicators. *Migration of direct debits* [online]. 2012 [cit. 2012-03-02]. Dostupné z: <http://www.ecb.int/paym/sepa/about/indicators/html/index.en.html#use>

K tomu, aby byla cesta k úspěšné jednotné oblasti pro platby v eurech, je potřeba odhodlání všech zúčastněných stran. Jednou z priorit plánu Komise evropských společenství na období 2009 – 2012 je podporovat inovace SEPA.

Závěr této práce ukazuje praktickou ukázkou zadání platebního příkazu do zahraničí ve vybrané bance. Zde si lze povšimnout, že oblast platebního styku a zejména pak legislativní úpravy do lokálních podmínek dané banky jsou v souladu se změnami uskutečňovanými s primárním začleněním novelizací evropských právních předpisů. ČSOB, jako zde ukázkový subjekt, zakomponovala do svého elektronického bankovníctví eventualitu zadání zahraničního příkazu v rámci SEPA, tj. taková platba, která splňuje podmínky SEPA převodu. Jednotlivé lhůty pro zpracování jsou také v souladu s platnou evropskou legislativou.

Shrnutí hypotéz:

V úvodu byly stanoveny hypotézy:

- clearingové platební a zúčtovací systémy jsou vysoce efektivní, stejně tak i český mezibankovní systém platebního styku CERTIS
- ve srovnání s ostatními státy Evropské unie je organizace platebního styku v ČR a jeho harmonizace s evropskou legislativou na vysoké úrovni.

Dle mého názoru je ve srovnání s korespondenčním systémem clearingový systém efektivnější. Spatřuji v něm rychlejší zpracování plateb a váže v platebním styku menší množství prostředků bank. O jeho efektivnosti svědčí i rostoucí počet denních zpracovaných položek a průměrný denní obrat. Z důvodu poskytování co nejlepších služeb došlo v roce 2006 i k modernizaci technologií, snížení nákladů a zvýšení systémového výkonu. S tím byly také od ledna 2007 sníženy poplatky, které platili účastníci systému. Český platební styk se odlišuje svoji infrastrukturou od zemí EU a to v neexistenci rozdělení plateb na retailové a velkoobjemové položky. Přesto, si dovoluji tvrdit, že to neubírá na efektivnosti celého tuzemského platebního styku. Shrnu-li, tak v rámci dílčích závěrů jednotlivých kapitol a v rámci tohoto shrnutí došlo k potvrzení vymezených hypotéz.

Vlastní myšlenky:

Implementace právních směrnic EU a vůbec celkové úpravy v oblasti platebního styku jsou pro klienty bank velmi pozitivní. Zvyšuje se ochrana občanů a drobných podnikatelů. Zákon sjednocuje podmínky a postupy při platebním styku v různých zemích Evropské unie. Jako velké plus sleduji i v zavedení nové kategorie nebankovních poskytovatelů platebních služeb – platební instituce, které jsou podrobeny regulatorním a dohledovým požadavkům.

Domnívám se, že projekt SEPA je smysluplně považován za zlomový, za nejpodstatnější a nejzásadnější trend v platebním styku. Provedené SEPA platby nesou daleko nižší poplatkovou strukturu než standardní zahraniční platby. Jako velký přínos vidím urychlení připsání plateb na bankovních účtech klientů.

Budoucnost v této oblasti bude spočívat v harmonizaci používání internetu a mobilních telefonů od samotného zadání platby až po její vyrovnaní v zabezpečeném prostředí. Domnívám se, že právě tato oblast zaznamenaná v budoucnu velký boom. Zmodernizování a následné uskutečňování tzv. m-plateb a e-plateb povede ke zvyšování účinnosti finančních dodavatelských řetězců, ke zjednodušování a přívětivějšímu obchodnímu prostředí. M-platby jsou založené na platebních převodech a platbách platebními kartami v rámci SEPA. E-platby umožní spotřebitelům provést platbu internetovým obchodníkům nacházejícím se v jakékoliv účastněné zemi v SEPA. Elektronická fakturace jako další z rozvoje při integraci postupů společností při vzájemných obchodních vztazích (vyrovnání plateb) může přinést také velmi významné hospodářské výhody.

10. SUMMARY

This thesis is concerned with a very dynamic and, at the same time very topical, subject -, namely payment services. Payment services are an essential part of the lives of every one of us. There is no difference whether it concerns a firm or an individual. All make cash payments. Nowadays most payments for goods and services are realised by means of cashless payments.

In view of the fact that the Czech Republic joined the European Union on May 1st 2004, it is necessary to implement EU laws in domestic legal systems. This implementation integrates European payments transactions which up to now are marked by fragmented and heterogeneous infrastructure, where individual national payment systems differ in their legal requirements.

The thesis defines several sections, or partial objectives. The main objective is the characteristic features of payment systems used in the Czech Republic, followed by the analysis of the contemporary payment transactions in the Czech Republic – organisation. The partial objectives describing payment transactions in the European Union, evaluating payment instruments in practice emphasising topical trends in this area.

Because the area of payment transactions is so broad, it is impossible to legislate using just one legal standard. That is why I have emphasised the most essential revision of the Law of Payment Transactions No 284/2009 which came into force on November 1st 2009. This law implemented a raft of legal statutes of the European Union among which the most important is the Statute of the European Parliament and Council 2009/110/ES, dated September 16th 2009, and connected the order of the European Parliament and Council (ES) No 924/2009, dated September 16th 2009 relating to cross-border payments in the European Union. One section of the thesis deals with the organisation of domestic payment transactions and provides information on payment systems both in the Czech Republic and the European Union. The only inter-bank payment system in the Czech Republic is CERTIS, run by the Czech National Bank. In connection with the introduction of the Euro and the creation of the Eurozone, there was increasing pressure to create an integral European payment environment. For this area, the system called Target 2 became very important. Its advantages are - among other things - the possibility for even small institutions to take a direct part as well as a unified system of price-fixing for the

participants in the system. This chapter deals with the introduction of various payment systems in selected member states.

It transpired that in all these countries more payment systems were used than in the Czech Republic. Diversification of payments in retail and large scale payments are being realised. The cardinal part of my thesis, I consider, is the chapter on the integration project of the European payment systems, SEPA. The coordination and the management of the whole project is supervised by the European Council for Payments. The Czech Bank Association has its representatives in individual working groups. The implementation of SEPA in the Czech Republic has been taken over by the National Coordinating Committee for the Introduction of SEPA. Since January 2008, many Czech banks now offer their clients payments through SEPA. In November 2009 a new SEPA instrument was introduced - SEPA-Direct Debit. So far only UniCredit Bank uses this instrument. SEPA Euro transfers introduced a change to processing time limits. A Payment is credited within three working days from debiting the account of the payer.(from 2012 this time should be cut to one working day). Another advantage of SEPA payments is charging fees by means of SHA Code (Each party pays fees to its own bank) A new thing in cross-border transfers is an end to so-called end –to-end reference. An assured notification between the payer and the payee is used to identify the payer and the payee. Numbers in the international format IBAN and the SWIFT BIC code are used.

My conclusions:

I consider the implementation of EU legal guidelines and the whole adaptation of payment transactions is, in my opinion, a very successful step. It is very positive for clients of banks. Protection of citizens and small businessmen has increased. The law unifies terms and procedures when making payment transactions in different EU member countries. In my view the big advantage is introduction of a new category of non bank payment service providers – payment institutions that have to submit to regulatory and supervision demands. I believe that the SEPA project is a breakthrough. It is the most substantial and most principled trend in payment transactions. SEPA payments are subject to by far much lower fee structures than standard cross-border payments. In my view the big advantage is the speeding up of transferring payments to clients' bank accounts.

Seznam grafů, obrázků, tabulek

Graf 5- 1: Průměrný denní počet položek v r. 2011	36
Graf 5- 2: Průměrný denní počet položek v r. 2010	36
Graf 5- 3: Průměrný denní počet položek v letech 1992 - 2011.....	36
Graf 9- 1: SEPA převody 2008 – 2011.....	86
Graf 9- 2: SEPA inkasa 2009 - 2011	87
Obrázek 4- 1: Obecné schéma platby bankovním převodem	14
Obrázek 4- 2: Podíl příkazů k platbě na celkovém počtu bezhotovostních plateb v zemích EU (v %, 1996 – 2003)	16
Obrázek 4- 3: Princip příkazu k inkasu	17
Obrázek 4- 4: Podíl inkas na celkovém počtu bezhotovostních plateb v zemích EU	17
(v %, 1996 – 2003)	
Obrázek 4- 5: Členění šeků.....	19
Obrázek 4- 6: Podíl operací s platebními kartami na celkovém počtu bezhotovostních plateb v zemích EU.....	23
Obrázek 4- 7: Průběh použití dokumentárního akreditivu	24
Obrázek 4- 8: Průběh dokumentárního inkasa.....	26
Obrázek 5- 1: Schéma platby přes zúčtovací centrum.....	33
Obrázek 5- 2: Schéma platby v systému korespondenčních bank.....	37
Obrázek 6-1: Obrat v systému TARGET2	48
Obrázek 6-2: Užití prioritních plateb v systému TARGET2.....	56
Obrázek 6- 3: Platební nástroje realizované retailem – hodnoty, objemy	50
Obrázek 6- 4: Trendy v činnosti maloobchodního platebního systému v letech 1991 - 2008	51
Obrázek 6- 5: Vývoj polského platebního systému v evropském kontextu:	53
Obrázek 7- 1: Harmonogram EPC.....	58
Obrázek 7- 2: Vize SEPA	60
Obrázek 7- 3: Model bezhotovostního převodu SEPA.....	62
Obrázek 7- 4: Model přímého inkasa SEPA.....	63
Obrázek 7- 5: Očekávaná změna struktury plateb po vzniku SEPA	65
Obrázek 7- 6: Čtyři scénáře možných zisků a ztrát při zavádění SEPA.....	68

Obrázek 8- 1: formulář příkazu k úhradě do zahraničí – 1. krok	77
Obrázek 8- 2: formulář příkazu k úhradě do zahraničí – 2. krok	78
Obrázek 8- 3: formulář příkazu k úhradě do zahraničí – 3. krok	79
Tabulka 4- 1: Formy platebního styku.....	10
Tabulka 4- 2: Formy klientských účtů.....	12
Tabulka 4- 3: Členění hladkých plateb	20
Tabulka 4- 4: Kritéria členění platebních karet	21
Tabulka 5- 1: Příklad čísla účtu pro ČR	40
Tabulka 6- 1: Platební systémy ve vybraných zemích EU	55
Tabulka 8- 1: Lhůty – převody ze zahraničí a v cizí měně z tuzemska.....	81
Tabulka 8- 2: Lhůty - převody do zahraničí a v cizí měně do tuzemska.....	81

Přehled použité literatury

ANDRLE, P. *Dokumentární akreditiv v praxi*. 3. vyd. Praha: Grada Publishing, 2003. 142 s. ISBN 80-247-0771-3.

BARTOŠEK, K. A KOL. *Bankovníctví v České republice*. 3. přepracované vydání. Praha: Bankovní institut, 1998. 353 s. ISBN nepřiděleno.

DVOŘÁK, Petr. *Bankovníctví*. 3.vyd. Praha: VŠE, 1998, 341 s. ISBN 80-707-9585-9

ĎURIŠOVÁ, Jitka. *Nástroje měnové a úvěrové politiky ČR a jejich vliv na ekonomiku země*. České Budějovice, 2010. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita, Ekonomická fakulta, katedra ekonomiky. Vedoucí práce Ing. Jiří Alina, PhDr.

KALABIS, Zbyněk. *Bankovní služby v praxi*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2005, 148 s. ISBN 80-251-0882-1.

MÁČE, Miroslav. *Platební styk: klasický a elektronický*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006, 220 s. ISBN 80-247-1725-5.

POLOUČEK, Stanislav. *Bankovníctví*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2006, 716 s. ISBN 80-7179-462-7.

SCHLOSSBERGER, Otakar a Marcela SOLDÁNOVÁ. *Platební styk*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: Bankovní institut, 2007, 435 s. ISBN 978-807-2651-078.

REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. Vyd. 4. Praha: Management Press, 2008, 627 s. ISBN 978-80-7261-132-4

ŠENKÝŘOVÁ, Bohuslava. *Bankovníctví I: učebnice*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Grada, 1999, 263 s. ISBN 80-716-9859-8.

VENCOVSKÝ, František. *Dějiny bankovníctví v českých zemích*. 1.vyd. Praha: Bankovní institut, 1999, 594 s. ISBN 80-726-5030-0.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 924/2009 ze dne 16. září 2009 o přeshraničních platbách ve Společenství a zrušení Nařízení (ES) č. 2560/2001

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1781/2006 o informacích o plátcích doprovázejících převody peněžních prostředků.

Podmínky vedení účtu a platebního styku ČSOB ze dne 1. 4. 2011.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/64/ES ze dne 13. listopadu 2007 o platebních službách na vnitřním trhu.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/110/ES ze dne 16. září 2009 o přístupu k činnosti institucí elektronických peněz, o jejím výkonu a o obezřetnostním dohledu nad touto činností.

Vyhláška č. 140/2011 Sb. o platebních systémech s neodvolatelností zúčtování – upravuje obsah, formu, lhůty a způsob poskytování informací provozovatelem platebního systému ČNB

Vyhláška č. 141/2011 Sb. o výkonu činnosti platebních institucí, institucí elektron. Peněz, poskytovatelů platebních služeb malého rozsahu a vydavatelů elektronických peněz malého rozsahu.

Vyhláška č. 142/2011 Sb. o předkládání informací platebními institucemi, institucemi elektronických peněz,.. ČNB.

Vyhláška č. 169/2011 Sb. – upravuje pravidla tvorby čísla účtu v souladu s pravidly mezinárodní standardizace (IBAN)

Zákon č. 191/1950 Sb., směnečný a šekový

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách

Zákon č. 6/1993 Sb. o ČNB

Zákon č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti

Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu

Zákon č. 219/1996 Sb., devizový zákon

Zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku

Články v odborných časopisech:

CHUCHVALCOVÁ, J. Příprava na SEPA je z velké části hotová, na euro teprve začíná. *Bankovníctví*. Praha: Economia, a.s, 2007, roč. 15, č. 2, s. 14-17. ISSN 1212-4273. DOI: 1212-4273.

JEDLIČKA, J. Právní rámec pro SEPA před schválením. *Bankovníctví*. Praha: Economia, a.s, 2007, roč. 15, 6-7, s. 19-21. ISSN 1212-4273

JEDLIČKA. Prostor jednotných plateb v EU. [online]. únor 2006[cit. 2011-10-13]. Dostupné z: <http://www.csas.cz/banka/content/inet/internet/cs/SEPA.pdf>

JK. Studie o SEPA: čtyři scénáře zisků a ztrát. *Bankovníctví*. 2008, roč. 16, č. 2, s. 40. ISSN 1212-4273.

KADORÍK, MARTIN. SEPA povede k zefektivnění a zlevnění platebního styku. *Bankovní poplatky* [online]. 27. 9. 2010[cit. 2011-10-17]. Dostupné z: <http://www.bankovnipoplatky.com/sepa-povede-k-zefektivneni-a-zlevneni-platebniho-styku-rika-martin-kadorik-z-kb-12387.html>

OPRAVILOVÁ, R. Aktuální výzvy v oblasti finanční infrastruktury. *Bankovníctví*. Praha: Economia, a.s, 2006, roč. 15, č. 10, s. 22-23. ISSN 1212-4273.

PANTŮČKOVÁ. Platební styk v Evropské unii. *Bankovníctví* [online]. 15. 10. 2003[cit. 2011-10-15]. Dostupné na www: <http://bankovnictvi.ihned.cz/c1-13502430-platebni-styk-v-evropske-unii>

Kapitola 4 – platební styk:

ČNB. Vyhláška č. 62/2004 Sb., kterou se stanoví způsob provádění platebního styku mezi bankami, zúčtování na účtech u bank a technické postupy bank při opravném zúčtování.[online]. ČR: ČNB, 2004 [cit. 2011-09-29]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/platebni_styk/ucty_kody_bank/download/vyhl_62_2004_ps.pdf

EUROPEAN CENTRAL BANK. Jednotná oblast pro platby v Eurech (SEPA). *The payment system payments, securities and derivatives, and the role of the eurosystem* [online]. Frankfurt am Main: European Central Bank, 2010, s. 24 [cit. 2011-09-17]. ISSN 978-92-899-0574-9. Dostupné z:

http://www.ecb.int/pub/pdf/other/sepa_brochure_2009cs.pdf

EUROPEAN CENTRAL BANK. THE PAYMENT SYSTEM. *The payment system payments, securities and derivatives, and the role of the eurosystem* [online]. Frankfurt am Main: European Central Bank, 2010, s. 362 [cit. 2011-09-17]. ISSN 978-92-899-0633-3. Dostupné z: <http://www.ecb.int/pub/pdf/other/paymentsystem201009en.pdf>

MÁČE, M. *Platební styk – klasický a elektronický* [online]. Google Books. 2011 [cit. 2011-10-10].

Dostupné z: http://books.google.cz/books?id=HffkVPVgrFsC&pg=PA82&lpg=PA82&dq=obr%C3%A1zek+dokument%C3%A1rn%C3%ADho+akreditivu&source=bl&ots=aXWe_7hOEB&sig=ejRirfXrhzcwL50-F93DfyzyPi0&hl=cs&ei=_WGHTqWvHKbC0QXf8qn5Dw&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CBsQ6AEwAA#v=onepage&q=obr%C3%A1zek%20dokument%C3%A1rn%C3%ADho%20akreditivu&f=false

POLOUČEK, Stanislav. *Bankovníctví* [online]. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2006, [cit. 2011-10-10]. ISBN 80-7179-462-7. Dostupné z:

http://books.google.cz/books?id=oF64luRCp2cC&pg=PA148&dq=Pod%C3%AD+p%C5%99%C3%ADkaz%C5%AF+k+%C3%BAhrad%C4%9B&hl=cs&ei=aGmHTqmkNcjvsgasuNXhAQ&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CDEQ6AEwAA#v=onepage&q=Pod%C3%AD%20p%C5%99%C3%ADkaz%C5%AF%20k%20%C3%BAhrad%C4%9B&f=false

Kapitola 5 – organizace platebního styku

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *IBAN – mezinárodní číslo účtu* [online]. 2011 [cit. 2011-10-10]. Dostupné z:

http://www.cnb.cz/cs/platebni_styk/iban/iban_mezinar_cislo_uctu.html

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Popis systému CERTIS* [online]. 2011. vyd. [cit. 2011-10-10]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/platebni_styk/certis/certis_popis.html#bod02

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Statistické údaje*. [online]. 2012. vyd. [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/platebni_styk/certis/certis_stat.html

EUROPEAN COMMISSION,. *The EU Single Market: Legislation*. [online]. 2011 [cit. 2011-10-13]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/payments/legislation_en.htm

Kapitola 6 – Platební styk v EU

BANK OF ENGLAND. *Payment and Settlement Systems*. [online]. 2012 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://www.bankofengland.co.uk/markets/Pages/paymentsystems/default.aspx>

BANQUE DE FRANCE. *Retail payment system* [online]. 2011 [cit. 2011-12-27]. Dostupné z: <http://www.banque-france.fr/en/financial-stability/payment-systems-and-market-infrastructure/infrastructure/retail-payment-system.html>

BELGICKÁ NÁRODNÍ BANKA. *The National Bank of Belgium*. [online]. [cit. 2012-03-12]. Dostupné z: http://www.nbb.be/pub/09_00_00_00_00/09_01_01_00_00.htm?l=en

BULGARIAN NATIONAL BANK. *Payment System* [online]. 2012 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: http://www.bnb.bg/PaymentSystem/index.htm?toLang=_EN

CENTRAL BANK OF IRELAND. *Oversight of Payments and Securities Settlements* [online]. 2012 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://www.centralbank.ie/paycurr/paysys/Pages/oversight.aspx>

CENTRAL BANK OF IRELAND. *The Irish clearing system*. [online]. 2012 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://www.centralbank.ie/paycurr/paysys/Documents/THE%20IRISH%20CLEARING%20SYSTEM.pdf>

CENTRAL BANK OF CYPRUS. *Payment Systems & Services* [online]. 2012 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: http://www.centralbank.gov.cy/nqcontent.cfm?a_id=8092

DANMARKS NATIONAL BANK. *Payment systems* [online]. [cit. 2012-03-02]. Dostupné z: http://www.nationalbanken.dk/DNUK/Tasks.nsf/side/Payment_systems_general!OpenDocument

DE NEDERLANDSCHE BANK. *Oversight of payment and settlement systems 2010*. [online]. březen 2011 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: http://www.dnb.nl/en/binaries/Oversight%20of%20payment%20and%20settlement%20systems%202010_tcm47-249274.pdf

EESTI PANK, Bank of Estonia. *Payment and settlement systems* [online]. 2012 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://www.eestipank.ee/pub/en/yldine/pank/stabiilsus/arveldussysteem.html?ok=1>

EUROPEAN CENTRAL BANK. *Blue book / European Central Bank Payment and securities settlement systems in the European Union* [online]. AUGUST 2007 [cit. 2011-10-15]. ISSN 1830-7760. Dostupné z: <http://www.ecb.int/pub/pdf/other/ecbbbluebookea200708en.pdf>

EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *ROZHODNUTÍ, EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA: OBECNÉ ZÁSADY EVROPSKÉ CENTRÁLNÍ BANKY ze dne 26. dubna 2007 o transevropském expresním automatizovaném systému zúčtování plateb v reálném čase (TARGET2) (ECB/2007/2)* [online]. Úřední věstník Evropské unie, 8.9.2007 [cit. 2011-10-15]. FINSKO, SUOMEN PANKKI - FINLANDS BANK. *Payment system services* [online]. 2012 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://www.suomenpankki.fi/en/pankkitoiminta/maksujarjestelmapalvelut/Pages/default.aspx?hl=payment%20system>

CHAPS CLEARING COMPANY LIMITED. CHAPS Co. CHAPS THE COMPANY. *Introduction* [online]. © CHAPS Clearing Company 2010. © CHAPS Clearing Company 2010 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: http://www.chapsco.co.uk/chaps_company/about_chapsco/-/page/1968/

LINK Co. *Welcome to LINK*. [online]. 2012 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://www.link.co.uk/Pages/Home.aspx>

LITVA. THE CENTRAL BANK OF THE REPUBLIC OF LITHUANIA, *Payments*. [online]. 2012 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://www.lb.lt/news>

MINISTERSTVO FINANCÍ. Zavedení eura v České republice. *TARGET* [online]. 2011 [cit. 2011-10-15]. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/vyklad_slovník.html?PG=T

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA. *Platobné systémy* [online]. 2012 [cit. 2012-01-01]. Dostupné z: <http://www.nbs.sk/sk/platobne-systemy>

NATIONAL BANK OF POLAND. *PAYMENT SYSTEM IN POLAND* [online]. březen 2012 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: http://www.nbp.pl/homen.aspx?f=/en/system_platniczy/system_platniczy.html

NATIONAL BANK OF POLAND. *POLISH PAYMENT SYSTEM INTEGRATED WITH EUROPA* [online]. Poznań, POLAND, 17-18 November 2011 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: http://www.nbp.pl/badania/konferencje/2011/eGov2011/download/egov2011.pl_NBP_presentation.pdf

ŠVÉDSKO, The Riksbank. *Systems in the Swedish infrastructure* [online]. 2012 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://www.riksbank.se/en/Financial-stability/Financial-infrastructure/Systems-in-the-Swedish-infrastructure>

TARGET ANNUAL REPORT. *Financial stability review European Central Bank* [online]. 2010 [cit. 2011-10-15]. ISSN 1830-2025. Dostupné z: <http://www.ecb.int/pub/pdf/other/targetar2010en.pdf>

THE BANCO DE ESPAÑA. *Payment systems* [online]. 2012 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://www.bde.es/webbde/en/sispago/sispago.html>

THE BANK OF GREECE. *Payment & Settlement Systems* [online]. 2012 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://www.bankofgreece.gr/Pages/en/PaymentsSystems/default.aspx>

THE DEUTSCHE BUNDESBANK. *Payment systems* [online]. 2011 [cit. 2011-12-27]. Dostupné z: http://www.bundesbank.de/zahlungsverkehr/zahlungsverkehr_statistik.php

THE NATIONAL BANK OF ROMANIA. *Payment Systems* [online]. 2012 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://www.bnro.ro/Home.aspx>

THE OESTERREICHISCHE NATIONALBANK (OENB). *Payment Processing* [online]. 2012 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: http://www.oenb.at/en/zahlungsverkehr/payment_processing.jsp

VELKÁ BRITÁNIE. UK PAYMENTS ADMINISTRATION LTD. *About UK Payments* [online]. © Copyright 2010 UK Payments Administration, 2012 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: http://www.ukpayments.org.uk/about_ukpayments/

Kapitola 7 – SEPA

ČESKÁ BANKOVNÍ ASOCIACE. *SEPA. JEDNOTNÁ OBLAST PRO PLATBY V EURECH* [online]. 2009 [cit. 2011-10-16]. Dostupné z: <http://www.czech-ba.cz/projekty/sepa>

ČESKÁ BANKOVNÍ ASOCIACE. *ZAVEDENÍ SEPA V ČESKÉ REPUBLICE: Rámcový implementační plán* [online]. Verze 1.0. duben 2010 [cit. 2012-03-02]. Dostupné z: http://www.czech-ba.cz/data/articles/down_13539.pdf

Činnost Národního koordinačního výboru pro implementaci SEPA v ČR. MARTIN KADORÍK. *Seminář „SEPA – platební služby pro Evropany* [online]. Praha, 21. 9. 2010 [cit. 2012-03-02]. Dostupné z: http://www.czech-ba.cz/data/articles/down_17233.ppt

EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA. *Jednotná oblast pro platby v Eurech (SEPA): INTEGROVANÝ TRH SLUŽEB PLATEBNÍHO STYKU PRO MALÉ PLATBY* [online]. [cit. 2011-09-17]. Dostupné z: http://www.ecb.int/pub/pdf/other/sepa_brochure_2009cs.pdf

EVROPSKÁ RADA PRO PLATEBNÍ STYK (EPC). *Proč nečekat se zaváděním systému SEPA: Informace pro VEŘEJNÝ SEKTOR* [online]. 2.0. září 2009 [cit. 2012-03-06]. Dostupné z: http://www.czech-ba.cz/data/articles/down_12732.pdf

Finance.cz: Gregová Jaroslava. *SEPA – další meta v jednotném evropském platebním styku*. [online]. 29. 1. 2010 [cit. 2012-03-06]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/250315-sepa-dalsi-meta-v-jednotnem-evropskem-platebnim-styku/>

Finance.cz: Ruml, Michal. *SEPA zjednoduší a zlevní platební styk v EU* [online]. 15. 12. 2006 [cit. 2012-03-12]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/83390-sepa-zjednodusi-a-zlevni-platebni-styk-v-eu/>

Kapitola 8 – Implementace platebního nástroje

ČSOB. *ČSOB InternetBanking 24 - praktické ukázky* [online]. 2011 [cit. 2011-10-22]. Dostupné z: <http://www.csob.cz/cz/Produktovy-katalog/Elektronicke-bankovnictvi/CSOB-InternetBanking-24/Stranky/Demo-CSOB-InternetBanking-24.aspx>

ČSOB. *PODMÍNKY PRO VEDENÍ ÚČTU A PLATEBNÍ STYK* [online]. 2011 [cit. 2011-10-22]. Dostupné z: http://www.csob.cz/WebCsob/Csob/Obchodni-podminky/CSOB_Podminky_vedeni_bezneho_uctu.pdf

ČSOB. *Výroční zpráva 2008* [online]. 2009 [cit. 2011-10-15]. Dostupné z: http://www.csob.cz/WebCsob/Csob/O-CSOB/Vztahy-k-investorum/Vyrocní-pololetni-zpravy/Vyrocní-zpravy/VZ_CSOB_2008.pdf

Kapitola 9 – zhodnocení

EUROPEAN CENTRAL BANK: PRESS RELEASE. *Payment instruments* [online]. 12. 9. 2011 [cit. 2012-03-02]. Dostupné z: <http://www.ecb.int/press/pr/date/2011/html/pr110912.en.html>

EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA: Indicators. Migration of credit transfers [online]. 2012 [cit. 2012-03-02]. Dostupné z: <http://www.ecb.int/paym/sepa/about/indicators/html/index.en.html#use>

EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA: Indicators. *Migration of direct debits* [online]. 2012 [cit. 2012-03-02]. Dostupné z: <http://www.ecb.int/paym/sepa/about/indicators/html/index.en.html#use>

KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ. SDĚLENÍ KOMISE. *Dotvoření jednotné oblasti pro platby v eurech (SEPA): plán na období 2009–2012*. [online]. 10. 9. 2009 [cit. 2012-03-02]. Dostupné z: http://www.czech-ba.cz/data/articles/down_7285.pdf

Přílohy:

1. Ceník peněžních a obchodních služeb ČNB

Platnost od 16. 1. 2012

Část I.

VEDENÍ ÚČTŮ A PROVÁDĚNÍ PĚBĚBNÍHO STYKU V ČESKÉ A CIZÍ MĚNĚ

Položka	Operace	Cena v Kč
A. Vedení účtů		
0111013	Vedení běžného účtu v české měně - měsíčně	10,--
0111014	Vedení běžného účtu v cizí měně - měsíčně	30,--
0111020	Výpis poskytnutý prostřednictvím ABO-K nebo zaslaný e-mailem	zdarma
0111021	Vyhotovení a tisk papírového výpisu z běžného účtu ¹⁾	9,--
0111022	Tisk jedenácté a každé další stránky výpisu z běžného účtu ^{1), 2)}	2,--
0111040	Informace pro účely auditu klienta ³⁾	za 1 účet 600,-- max. 6 000,--
0111050	Vyhotovení úrokové stupnice k účtu	100,--
0111060	Fotokopie dokladů ³⁾	za 1 stránku 10,--
B. Společné služby platebního styku		
	Účetní položka na vrub nebo ve prospěch běžného účtu klienta ^{4), 5)}	
0121120	a) na základě papírového příkazu - pro příkazce	12,--
0121122	b) na základě příkazu z aplikace ABO-K, trvalého příkazu - pro příkazce	1,80
0121123	c) pasivní položky ⁶⁾	1,60
0121140	Zaslání aviza o složení hotovosti příjemci platby ³⁾	60,--
0121150	Odvolení všech příkazů z tétož datového souboru před odepsáním částky z účtu klienta na základě papírového příkazu ^{7), 8)}	100,--
0121160	Odvolení příkazu k úhradě ^{7), 8)} před odepsáním částky z účtu klienta na základě papírového příkazu	50,--

¹⁾ ČNB poskytuje zdarma standardní výpis v rámci aplikace ABO-K a výpis e-mailem. Papírový výpis ze dne zrušení účtu není zpoplatněn.

²⁾ U výpisů o jedenácti a více stránkách.

³⁾ Cena je stanovena včetně DPH v základní sazbě.

⁴⁾ Cena se neúčtuje za účetní položky, kterými jsou účtovány úroky a ceny za služby.

⁵⁾ Cena za účetní položku se neúčtuje u položek 0151410 – 0151413 a 0171620 – 21.

⁶⁾ Došlé úhrady, inkaso. Položky karetních operací nejsou zpoplatněny.

⁷⁾ Týká se příkazů podle části B a E.

⁸⁾ Nevztahuje se na klienta, který je spotřebitelem nebo drobným podnikatelem ve smyslu ustanovení § 2, odst. 3, písm. c), resp. § 75, odst. 4, zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů.

C. Platební styk v tuzemsku, kde měnou platby je česká měna a platební styk v rámci ČNB		
0131210	Zpracování příkazu na vrub účtu banky zřízeného pro čerpání a odvozy hotovosti, který byl předán ČNB od 13.00 hod. do 14.00 hod. ⁹⁾	50,--
	Spěšná úhrada ⁹⁾	
0131220	a) z účtu banky zřízeného pro výběry a skládání hotovosti	1 000,--
0131221	b) z ostatních účtů klienta	5,--
0131241	Zřízení nebo změna trvalého příkazu na základě papírového příkazu klienta	15,--
0131242	Zadání povolení inkasa z účtu na základě papírového příkazu klienta	15,--
0131243	Zadání SIPO	15,--
0131244	Rezervování peněžních prostředků ¹⁰⁾	150,--
0131246	Zadání nebo změna e-mailových pravidel pro platební transakce na základě papírového příkazu klienta	15,--
0131250	Za tiskopis soukromého šeku - 1 ks	6,--
0131260	Vystavení bankovního šeku v české měně	20,--
0131270	Proplacení šeku v české měně vystaveného k tíži účtu vedeného u jiné banky v tuzemsku, který byl přijat k inkasu	1 % z šekové částky min. 50,-- max. 1 000,--
0131280	Vyhotovení sestavy o evidovaných neprovedených platbách ¹¹⁾	480,--
D. Úhrady ze zahraničí v české a cizí měně a úhrady z tuzemska v cizí měně		
0141310	Připsání peněžních prostředků na účet klienta	zdarma ¹¹⁾
E. Úhrady do zahraničí v české a cizí měně a úhrady do tuzemska v cizí měně		
	Euroúhrada	
0151410	a) na základě papírového příkazu	75,--
0151411	b) na základě příkazu z aplikace ABO-K	60,--
	Úhrada do zahraničí v cizí nebo české měně a úhrada do tuzemska v cizí měně ¹²⁾	
0151412	a) na základě papírového příkazu	1% z Kč protihodnoty min. 200,-- max. 1 000,--
0151413	b) na základě příkazu z aplikace ABO-K	0,8 % z Kč protihodnoty min. 150,-- max. 800,--
0151420	Příplatek za urgentní provedení úhrady do zahraničí ¹³⁾	500,--

⁹⁾ Cena se účtuje za účetní položku, a to nad rámec položek 0121120 a 0121122.

¹⁰⁾ Cena se účtuje jak v případě rezervování z podnětu klienta, tak v případě rezervování z podnětu banky, zejména z titulu výkonu rozhodnutí/exekuce a z titulu zajištění peněžních prostředků na účtu klienta na základě rozhodnutí orgánu činného v trestním řízení.

¹¹⁾ Resp. zpoplatněno pouze podle položky 0121123.

¹²⁾ Aplikace ceny závisí na zvoleném způsobu *zpoplatnění* (OUR, BEN, SHA) – bližší viz bod 7 Všeobecných ustanovení.

¹³⁾ Netýká se příkazů k úhradě do zahraničí v měně EUR ve prospěch účtů vedených v bankách v zemích EHP, Švýcarska a Monaka.

0151430	Odvolení příkazu k úhradě do zahraničí po odepsání částky z účtu a před odesláním příkazu z banky ¹⁴⁾	100,--
0151431	Odvolení příkazu k euroúhradě po odepsání částky z účtu a před odesláním příkazu z banky ¹⁵⁾	zdarma
0151440	Zpracování žádosti o odvolání příkazu ¹⁶⁾ po jeho odeslání z banky	300,-- + skutečné výlohy zprostředkujících bank
0151460	Reklamační provedení úhrady na žádost klienta ^{16), 17)}	300,-- + skutečné výlohy zprostředkujících bank
0151470	Vyřízení reklamací banky příjemce nebo zprostředkující banky v důsledku nekompletních či nejasných instrukcí	350,-- + skutečné výlohy zprostředkujících bank
0151480	Příplatek za příkazy k úhradě na účet v měnách EHP do zemí EHP, Švýcarska a Monaka bez uvedení BIC a IBAN	300,--
0151481	Příplatek za příkaz k úhradě do zahraničí s dispozicí OUR	300,--
F. Hotovostní operace v české měně		
0161510	Skládání hotovosti klientem ČNB na účet vedený v ČNB	zdarma
0161511	Skládání hotovosti klientem ČNB na účet vedený v jiné bance	1 % ze složené částky, min. 100,--
0161520	Výběr hotovosti z účtu klientem ČNB	zdarma
G. Hotovostní operace v cizí měně		
0171610	Vklad valut na účet klienta vedený v české měně (nákup valut a připsání na účet) nebo v cizí měně	zdarma
0171612	Vklad valut, které se běžně nenakupují - po dohodě s ČNB	20 % z Kč protihodnoty min. 100,--
0171613	Vklad mincí vybraných cizích měn (pouze stanovené hodnoty) nad 50 ks jedné nominální hodnoty	10 % z Kč protihodnoty
0171614	Vklad poškozených valut a valut v prekluzi	20 % z Kč protihodnoty min. 100,--
0171620	Výběr valut z účtu klienta vedeného v české měně (výběr z účtu a prodej valut)	1 % z Kč protihodnoty min. 20,-- max. 1 000,--
0171621	Výběr valut z účtu klienta vedeného v cizí měně (v měně účtu)	zdarma
H. Devizové operace		
0181710	Přijetí šeku vystaveného k tíži účtu vedeného u zahraniční banky k inkasu ¹⁸⁾	30,--

¹⁴⁾ Cena účtovaná podle pol. 0151412 nebo 0151413 a 0151481 se vrací. Cena účtovaná podle pol. 0151480 se nevrací.

¹⁵⁾ Cena účtovaná podle pol. 0151410 nebo 0151411 se nevrací.

¹⁶⁾ Týká se příkazu k euroúhradě nebo příkazu k úhradě do zahraničí.

¹⁷⁾ Cena se nevybírá, pokud šetřenou závadu způsobila ČNB.

¹⁸⁾ Cena za manipulaci se šekem. ČNB zprostředkovává tuto službu prostřednictvím Československé obchodní banky, a.s., která zatíží klienta částkou dle svého ceníku.

Část I. – strana 3

I. Ostatní operace ¹⁹⁾		
0191810	Cena za činnosti v ceníku neuvedené, které jsou součástí finančních služeb osvobozených od DPH - za každých započatých 15 minut práce.	100,--
0191820	Cena za činnosti v ceníku neuvedené, které nejsou součástí finančních služeb osvobozených od DPH - za každých započatých 15 minut práce ²⁰⁾ .	120,--

VŠEOBECNÁ USTANOVENÍ
k Části I. Ceníku peněžních a obchodních služeb ČNB

1. ČNB účtuje klientovi, kterému vede běžný účet, ceny ve stanovené výši na vrub jeho účtu. ČNB je oprávněna dohodnout s klientem paušál. Vedení vkladových účtů a služby s tím související se nezpoplatňují.
2. V případech hodných zvláštního zřetele (např. u účtů určených pro financování humanitární pomoci) může ředitel sekce peněžní a platebního styku udělit výjimku a rozhodnout, že vedení těchto účtů a zúčtování položek na nich nebude zpoplatněno.
3. Podle charakteru úkonu účtuje ČNB ceny za měsíční období pozadu, nebo ihned po poskytnutí služby.
4. Služby aplikace ABO-K (např. vyhotovení souboru s výpisy, zřízení, změna nebo zrušení trvalého příkazu, odvolání příkazu před odepsáním z účtu klienta, zřízení povolení inkasa, změna nebo zrušení povoleného inkasa a e-mailových pravidel) nejsou zpoplatněny. Výjimkou je pol. 0121122 a služby uvedené v části E.
Rovněž vyhotovení a odeslání výpisu nebo informace o platební transakci e-mailem ani vyhotovení Potvrzení o provedení transakce v papírové podobě nejsou zpoplatněny.
5. Kromě cen uvedených v Části I. Ceníku peněžních a obchodních služeb České národní banky (dále jen „Část I. ceníku“) účtuje ČNB k tíži klienta dodatečné poplatky účtované zahraničními a tuzemskými bankami za manuální zpracování z důvodu chybně zadaných instrukcí ze strany plátce (např. vracení nerealizovaných šeků, úhrada ve prospěch neexistujícího účtu apod.).
6. Při směně valut a deviz používá ČNB pro přepočítání příslušný kurz dne provedení operace tak, jak je to popsáno v Podmínkách České národní banky pro vedení účtů a provádění platebního styku.
7. Na příkazu k úhradě do zahraničí podle části E se uvádí následující způsob zpoplatnění:
 - Dispozice OUR - všechny bankovní výlohy k tíži plátce (plátce nese veškeré výlohy, tj. ČNB viz položky 151412 nebo 151413 i ceny zprostředkujících bank a banky příjemce – viz cena podle položky 0151481).
 - Dispozice SHA - zahraniční výlohy k tíži příjemce (plátce nese výlohy ČNB, příjemce nese výlohy svojí banky, event. u úhrad mimo státy a měny EHP, rovněž ceny zprostředkujících bank).

- Dispozice BEN - všechny bankovní výlohy k tíži příjemce (veškeré výlohy, tj. ČNB i banky příjemce a příp. zprostředkujících bank, nese příjemce. Částka příkazu odeslaná do zahraničí je snížena o ceny ČNB). ČNB je oprávněna odmítnout příkaz na částku nižší než je cena za provedení tohoto příkazu.

Pro úhrady na účet do zemí EHP a v měnách EHP platí, že :

- u plateb bez konverze (měna účtu plátce je shodná s měnou platební transakce – např. úhrada v EUR z účtu vedeného v EUR) je přípustný způsob zpoplatnění pouze SHA,
- u plateb s konverzí (měna účtu je rozdílná od měny platební transakce - např. úhrada v EUR z účtu vedeného v Kč) smí být způsob zpoplatnění pouze OUR nebo SHA.

Nepřípustná volba zpoplatnění je při zpracování příkazu automaticky změněna na SHA.

8. U příkazů k úhradě na účet, kde banka příjemce sídlí v zemích EHP, Švýcarsku nebo Monaku a měna platební transakce je měnou EHP a na příkazu nejsou uvedeny IBAN a BIC příjemce platby, účtuje ČNB příplatek za manuální zpracování (tzv. *non-STP*) – viz cena podle položky 0151480.
9. Urgentní příkaz k úhradě do zahraničí nelze po odepsání částky z účtu odvolat.
10. Po odepsání částky příkazu k euroúhradě i k úhradě do zahraničí z účtu a po jeho odeslání z banky lze banku požádat o zpracování žádosti o odvolání příkazu. Za tento úkon se vybírá cena podle položky 0151440. Je-li žádosti banky bankou příjemce, resp. příjemcem, vyhověno a úhrada je vrácena, banka ji připíše ve prospěch účtu klienta jako došlou úhradu.
11. Touto Částí I. se ruší Část I. Ceníku peněžních a obchodních služeb ČNB ze dne 1. 4. 2010.

Zdroj: ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. VEDENÍ ÚČTŮ A PROVÁDĚNÍ PLATEBNÍHO STYKU. [online]. 2012[cit. 2012-02-28]. Dostupné z:

http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/cenik/cenik_cast_I.pdf

2. Číselník účastníků platebního styku

ČÍSELNÍK KÓDŮ PLATEBNÍHO STYKU V ČESKÉ REPUBLICE (ČKPS)

Verze: 148
Platnost od: 1. 2. 2012

Z	Kód platebního styku	Poskytovatel platebních služeb	BIC kód (SWIFT)	Systém CERTIS
	0100	Komerční banka, a.s.	KOMB CZ PP	A
	0300	Československá obchodní banka, a.s.	CEKO CZ PP	A
	0600	GE Money Bank, a.s.	AGBA CZ PP	A
	0710	Česká národní banka	CNBA CZ PP	A
	0800	Česká spořitelna, a.s.	GIBA CZ PX	A
	2010	Fio banka, a.s.	FIOB CZ PP	A
	2020	Bank of Tokyo-Mitsubishi UFJ (Holland) N.V. Prague Branch, organizační složka	BOTK CZ PP	A
	2030	AKCENTA, spořitelni a úvěrní družstvo		A
	2040	UNIBON – spořitelni a úvěrní družstvo		A
	2050	WPB Capital, spořitelni družstvo		A
	2060	Citfin, spořitelni družstvo	CITF CZ PP	A
	2070	Moravský Peněžní Ústav – spořitelni družstvo	MPUB CZ PP	A
	2100	Hypoteční banka, a.s.		A
	2200	Peněžní dům, spořitelni družstvo		A
	2210	Evropsko-ruská banka, a.s.	FICH CZ PP	A
	2220	Artesa, spořitelni družstvo		A
	2230	AXA Bank Europe, organizační složka		A
	2240	Poštová banka, a.s., pobočka Česká republika	POBN CZ PP	A
	2250	Záložna CREDITAS, spořitelni družstvo		A
	2310	ZUNO BANK AG, organizační složka	ZUNO CZ PP	A
	2600	Citibank Europe plc, organizační složka	CITI CZ PX	A
	2700	UniCredit Bank Czech Republic, a.s.	BACX CZ PP	A
	3030	Air Bank a.s.	AIRA CZ P1	A
	3500	ING Bank N.V.	INGB CZ PP	A
	4000	LBBW Bank CZ a.s.	SOLA CZ PP	A
	4300	Českomoravská záruční a rozvojová banka, a.s.	CMZR CZ P1	A
	5000	Crédit Agricole Corporate and Investment Bank S.A. Prague, organizační složka	CRLY CZ PP	A
	5400	The Royal Bank of Scotland N.V.	ABNA CZ PP	A
	5500	Raiffeisenbank a.s.	RZBC CZ PP	A
	5800	J & T Banka, a.s.	JTBP CZ PP	A
	6000	PPF banka a.s.	PMBP CZ PP	A
	6100	Equa banka a.s.	EQBK CZ PP	A
	6200	COMMERZBANK Aktiengesellschaft, pobočka Praha	COBA CZ PX	A
	6210	BRE Bank S.A., organizační složka podniku	BREX CZ PP	A

Z	Kód platebního styku	Poskytovatel platebních služeb	BIC kód (SWIFT)	Systém CERTIS
	6300	Fortis Bank SA/NV, pobočka ČR	GEBA CZ PP	A
	6700	Všeobecná úverová banka a.s., pobočka Praha	SUBA CZ PP	A
	6800	Volksbank CZ, a.s.	VBOE CZ 2X	A
	7910	Deutsche Bank A.G. Filiale Prag	DEUT CZ PX	A
	7940	Waldviertler Sparkasse von 1842 AG	SPWT CZ 21	A
	7950	Raiffeisen stavební spořitelna a.s.		A
	7960	Českomoravská stavební spořitelna, a.s.		A
	7970	Wüstenrot-stavební spořitelna a.s.		A
	7980	Wüstenrot hypoteční banka a.s.		A
	7990	Modrá pyramida stavební spořitelna, a.s.		A
	8030	Raiffeisenbank im Stiftland eG pobočka Cheb, odštěpný závod		A
	8040	Oberbank AG pobočka Česká republika	OBKL CZ 2X	A
	8060	Stavební spořitelna České spořitelny, a.s.		A
	8090	Česká exportní banka, a.s.	CZEE CZ PP	A
	8150	HSBC Bank plc - pobočka Praha	MIDL CZ PP	A
	8200	PRIVAT BANK AG der Raiffeisenlandesbank Oberösterreich v České republice		-

Kontaktní osoba v ČNB: Milada Macková, tel. +420 2 2441 3675, Milada.Mackova@cnb.cz

Přehled změn

Změny ve vztahu k předchozí verzi Číselníku CPS

Typ změny	Kód platebního styku	Název účastníka	BIC kód (SWIFT)	Systém CERTIS
zrušený kód	0730	Česká národní banka - zúčtovací centrum		
zrušený kód	9870	MasterCard Europe sprl. – platební karty		
zrušený kód	9890	Vybrané operace KB		
zrušený kód	9910	Centrální depozitář cenných papírů, a.s.		
zrušený kód	9960	ČNB-Krátkodobé dluhopisy		
zrušený kód	9980	Československá obchodní banka, a.s. - platební karty		

Nová verze byla vydána v souvislosti se změnou pravidel pro vydávání číselníku, která navazují na nově vydanou vyhlášku č. 169/2011 Sb. V souvislosti s těmito pravidly byly z číselníku vyřazeny kódy účastníků CERTIS typu třetí strana. Tyto kódy jsou specifické pouze pro systém CERTIS. Seznam všech účastníků CERTIS (jak přímých účastníků, tak třetích stran) je k dispozici na stránce http://www.cnb.cz/cs/platebni_styk/certis/.

Vysvětlivky k Číselníku CPS

Z	Změna – indikace změny v údajích ve vztahu k předchozí verzi Číselníku CPS. + nově doplněný poskytovatel platebních služeb nebo změna údajů stávajícího poskytovatele platebních služeb.
Kód platebního styku	Číselný kód poskytovatele platebních služeb přidělený Českou národní bankou v souladu s § 6 vyhlášky č. 169/2011 Sb., o pravidlech tvorby čísla účtu v platebním styku. Kód se používá při tvorbě čísla účtu v národním formátu a ve formátu IBAN a slouží k jednoznačné identifikaci účtu. Kód se dále používá při provádění tuzemských mezibankovních plateb.
Poskytovatel platebních služeb	Obchodní firma nebo název poskytovatele platebních služeb.
BIC kód (SWIFT)	BIC (Bank Identifier Code) – swifťová adresa poskytovatele platebních služeb – kód přidělený poskytovateli společností SWIFT (v systému CERTIS není využíván). Spolu s číslem účtu ve formátu IBAN slouží BIC kód ke směřování plateb ze zahraničí ve prospěch účtů vedených u daného poskytovatele.
System CERTIS	Informace o účasti v systému CERTIS (http://www.cnb.cz/cs/platebni_styk/certis/): A subjekt je přímým účastníkem systému CERTIS – subjekt není účastníkem systému CERTIS.

Zdroj: ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. ČÍSELNÍK KÓDŮ PLATEBNÍHO STYKU. [online]. 2012[cit. 2012-02-28]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/platebni_styk/ucty_kody_bank/download/kody_bank_CR.pdf

3. Průběh mezibankovního převodu peněžních prostředků (úhrady) v českých korunách (CZK)

Plátce	
Zadá příkaz ke standardní nebo spěšné (expresní) úhradě své bance – přímé bankovníctví, písemný příkaz (sběrný box, přepážka)	
Banka plátce	
Vloží písemný příkaz k úhradě do interního systému banky	Příkaz k úhradě z přímého bankovníctví (elektronické bankovníctví, homebanking, internet, mobil) je vložen přímo do interního systému banky.
Zpracuje příkaz k úhradě ve svém interním systému – zajistí odepsání prostředků z účtu plátce	
Vytvoří a odešle data s úhradou do systému CERTIS za účelem připsání platby na účet banky příjemce	Banka plátce je povinna připsat částku převodu ve prospěch účtu banky příjemce v systému CERTIS nejpozději do konce následujícího pracovního dne po okamžiku přijetí platebního příkazu (okamžik přijetí definuje banka plátce ve smluvních podmínkách s klientem).
System CERTIS (ČNB)	
Účty bank pro mezibankovní platební styk jsou v ČNB vedeny v systému CERTIS. Zpracování v systému CERTIS je mírně odlišné pro spěšné platby a pro standardní platby.	
Zajistí příjem a zpracování dat s úhradou od banky plátce	V systému CERTIS dojde v účetním dni vždy ke zpracování všech přijatých plateb (nekryté jsou vráceny bance plátce).
Provede kontrolu krytí na straně banky plátce a zajistí převod prostředků z účtu banky plátce na účet banky příjemce	Platba je připsána na účet banky příjemce jen tehdy, má-li banka plátce na svém účtu v systému CERTIS dostatek prostředků: spěšná úhrada obvykle do 10 vteřin po přijetí dat, standardní úhrada v průběhu několika minut (při velkém množství plateb může platba čekat ve vstupní frontě). System CERTIS je schopen zaúčtovat cca 1,5 milionu plateb za hodinu. Účtování probíhá v pracovních dnech od 0:00 hod. do 16:00 hod.
Vytvoří a odešle data s úhradou bance příjemce	Informace o připsaných platbách jsou odesílány bance příjemce v průběhu účetního dne každou hodinu, spěšné platby jsou odesílány každých 10 minut.
Banka příjemce	
Provede příjem a zpracování dat s úhradou ze systému CERTIS	
Připíše prostředky na účet příjemce	Banka příjemce je povinna připsat částku převodu ve prospěch účtu příjemce neprodleně poté, kdy byla částka převodu připsána na její účet v systému CERTIS.
Příjemce	
Prostředky jsou k dispozici po připsání částky na účet příjemce	

Zdroj: ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. Průběh mezibankovního převodu peněžních prostředků (úhrady) v českých korunách (CZK). [online]. 2012[cit. 2012-02-28]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/platebni_styk/certis/mezibank_prevody_schema.html

4. Platební systémy pro retailové platby v Eurozóně

Retail payment system	Country of location	Volume of transactions processed (2008; millions)
CORE	France	12,491.28
Equens	Netherlands	4,039.81
RPS (SEPA Clearer and EMZ) ¹⁾	Germany	2,465.40
BI-COMP (SIA-SSB and ICBPI) ²⁾	Italy	2,024.86
SICOI	Portugal	1,750.44
SNCE	Spain	1,510.60
CEC ³⁾	Belgium	1,063.40
PMJ	Finland	586.38
STEP2	France	383.35
Retail clearing (IPCC and IRECC) ⁴⁾	Ireland	227.53
DIAS	Greece	75.53
Giro Clearing *	Slovenia	55.91
Cyprus Clearing House	Cyprus	17.36
Malta Clearing House	Malta	5.82
ACO	Greece	2.75
JCC Transfer	Cyprus	0.81
POPS ⁵⁾	Finland	0.64
STEP.AT ⁶⁾	Austria	0.57
SLOD	Portugal	0.09
ACH Finland **	Finland	-
SEPA IKP **	Slovenia	-

Source: ECB.

1) Comprises the retail payment systems run by the Deutsche Bundesbank: SEPA Clearer and EMZ.

2) BI-COMP is run by the Banca d'Italia.

3) The Centre for Exchange and Clearing (CEC) is a retail payment system run by the Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique.

4) Systems run by the Irish Paper Clearing Company (IPCC) and the Irish Retail Electronic Payments Clearing Company Limited (IRECC).

5) POPS began its operations as an LVPS, but has been reclassified as a retail payment system.

6) Retail payment system run by the Oesterreichische Nationalbank.

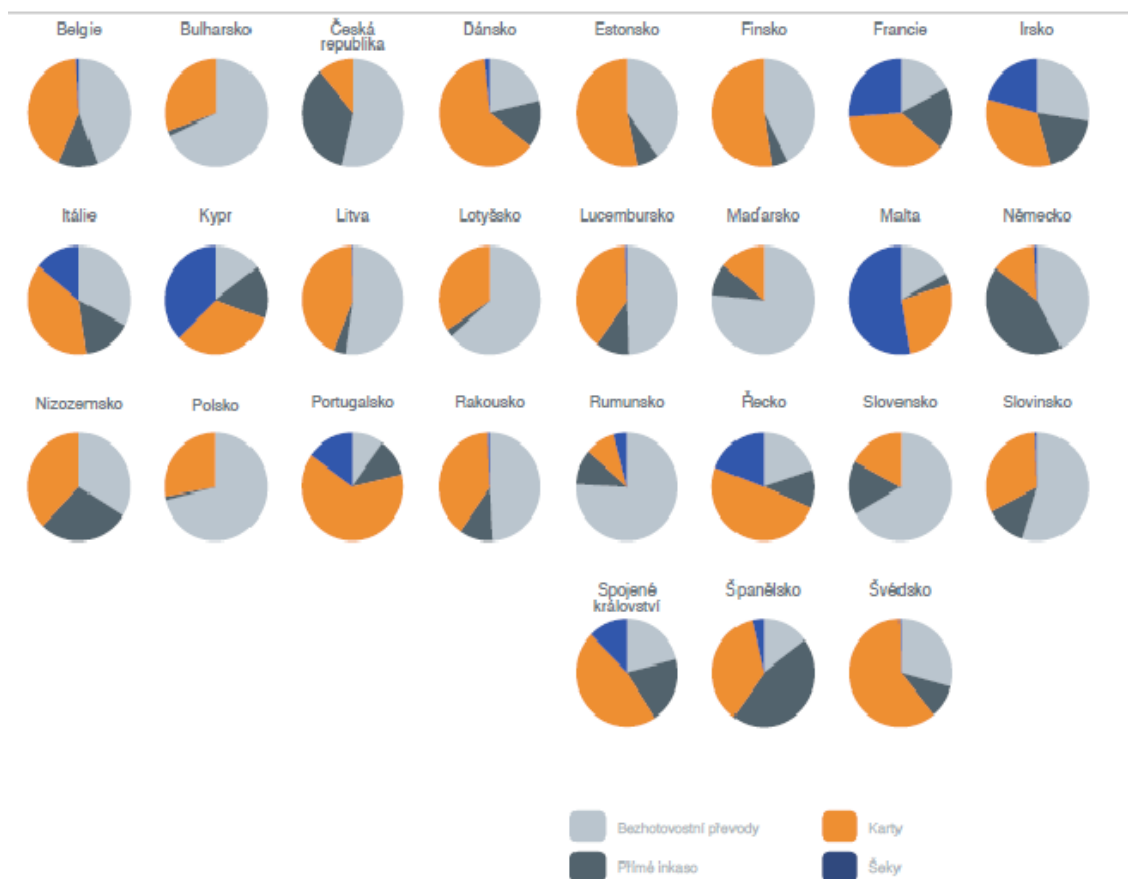
*) Ceased operations at the end of 2009.

***) Established after 2008.

Zdroj: EUROPEAN CENTRAL BANK. THE PAYMENT SYSTEM. The payment system payments, securities and derivatives, and the role of the eurosystem [online]. Frankfurt am Main: European Central Bank, 2010, s. 362 [cit. 2011-09-17]. ISSN 978-92-899-0633-3. Dostupné z: <http://www.ecb.int/pub/pdf/other/paymentsystem201009en.pdf>

5. Význam platebních nástrojů v zemích Eurozóny

RELATIVNÍ VÝZNAM PLATEBNÍCH NÁSTROJŮ

Zdroj: EVROPSKÁ RADA PRO PLATEBNÍ STYK (EPC). Proč nečekat se zaváděním systému SEPA: Informace pro veřejný sektor. [online]. září 2009[cit. 2012-03-06]. Dostupné z: http://www.czech-ba.cz/data/articles/down_12732.pdf

6. Statistika – podíl SEPA plateb na EUR platbách za ČR

Statistika - podíl SEPA plateb na EUR platbách za ČR

Statistika zahraničních plateb v EUR - počet plateb									
2009 - 2010	Počet bank	Odchozí	z toho SEPA OUTGOING	Procenta	Počet bank	Došlé	z toho SEPA INCOMING	Procenta	
I.-IV. 09 průměr	14	277 850	40 529	14,6%	14	266 115	74 159	27,9%	
V.09	17	298 274	41 924	14,1%	17	294 253	87 720	29,8%	
VI.09	13	292 961	44 297	15,1%	13	285 026	92 753	32,5%	
VII.09	10	223 210	46 147	20,7%	10	243 141	97 534	40,1%	
VIII.09	8	177 177	40 898	23,1%	8	195 694	82 183	42,0%	
IX.09	10	217 025	45 642	21,0%	10	237 085	94 269	39,8%	
X.09	10	130 323	9 480	7,3%	10	135 008	36 824	27,3%	
XI.09	10	240 086	52 963	22,1%	10	239 912	102 525	42,7%	
XII.09	10	249 369	54 638	21,9%	10	264 052	111 458	42,2%	
I.10	11	222 709	46 585	20,9%	11	215 146	90 336	42,0%	
II.10	11	216 286	47 414	21,9%	11	215 390	95 104	44,2%	
III.10	10	260 164	58 651	22,5%	10	264 299	126 139	47,7%	
IV.10	10	255 755	56 054	21,9%	10	258 260	126 646	49,0%	
V.10	10	253 988	57 313	22,6%	10	257 523	128 075	49,7%	
VI.10	10	269 305	60 974	22,6%	10	275 190	135 633	49,3%	
VII.10	10	261 461	58 440	22,4%	10	266 834	133 334	50,0%	

Zdroj: ČINNOST NÁRODNÍHO KOORDINAČNÍHO VÝBORU PRO IMPLEMENTACI SEPA V ČR, Kadorík Martin. Seminář „SEPA – platební služby pro Evropany. [online]. 21. 9. 2010[cit. 2012-03-02]. Dostupné z: http://www.czech-ba.cz/data/articles/down_17233.ppt

7. Vzor tiskopisu Příkazu k převodu do zahraničí a v cizí měně do tuzemska

PŘÍKAZ K PŘEVODU DO ZAHRA NIČÍ A V CIZÍ MĚNĚ DO TUZEMSKA ORDER FOR TRANSFER ABROAD AND DOMESTIC TRANSFER IN FOREIGN CURRENCY

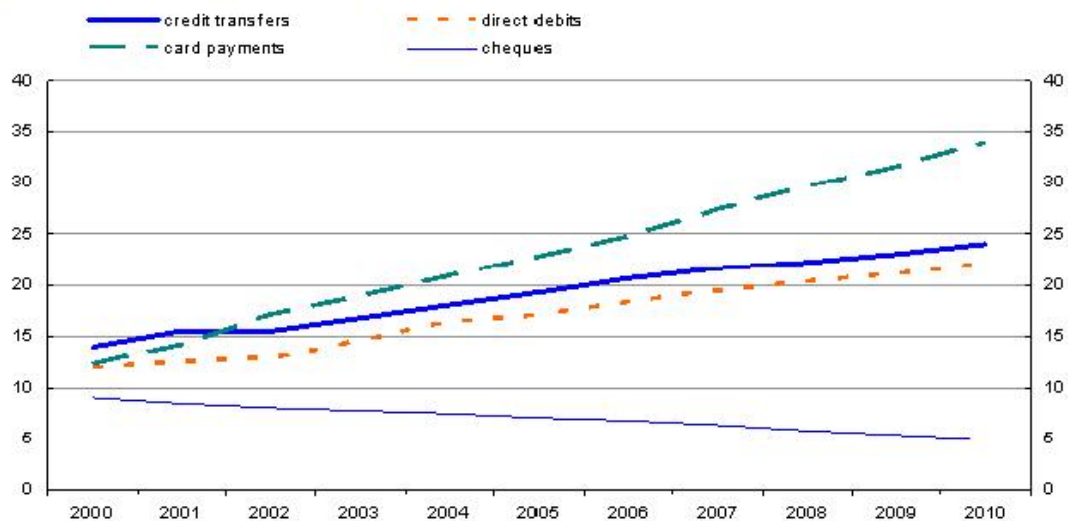
32 / měna / currency	32 / částka / amount	datum splatnosti / due date
50 / pláče / payer		Povinné náležitosti převodů v EUR nebo měnách EU/EHP do zemí EU/EHP:
předčíslí účtu / prefix	číslu účtu / account number	kód banky / bank code
		0300
název a adresa (včetně země) / name and address (including country)		
Mandatory requirements for transfers in EUR or other currency of EU/EEA within EU/EEA:		
<ul style="list-style-type: none"> • BIC banky příjemce • IBAN účtu příjemce • kód zpoplatnění SHA 		
59 / příjemce / beneficiary		
číslu účtu / account number / IBAN		
název a adresa (včetně země) / name and address (including country)		
71/kód zpoplatnění / code of charges		
☐ OUR - všechny poplatky hradí pláče / all charges paid by payer ☐ SHA - pláče / příjemce hradí poplatky své banky / only charges of his bank paid by payer / beneficiary ☐ BEN - všechny poplatky hradí příjemce / all charges paid by beneficiary		
57 / banka příjemce / beneficiary's bank		reference pláče / customer reference
BIC / SWIFT adresa / address	nebo národní směrový kód / or national routing code	
název a adresa (včetně země) / name and address (including country)		další instrukce / other instructions
70/ účel převodu / purpose of transfer (informace pro příjemce / information for beneficiary)		
kontaktní osoba / responsible person	Současné stvrzuji, že jsem se seznámil s vysvětlivkami uvedenými na zadní straně příkazu. Herewith I declare to have become acquainted with instructions on the reverse page of this order.	
	Tisk / Print	
telefon (fax) / phone (fax)		
datum vystavení / date of issue	podpis(y) podle podpisových vzorů / signature(s) according to specimen signature	
2 2 1 0 2 0 1 1		

Zdroj: ČSOB. *PODMÍNKY PRO VEDENÍ ÚČTU A PLATEBNÍ STYK* [online]. 2011 [cit. 2011-10-22]. Dostupné z: http://www.csob.cz/WebCsob/Csob/Obchodni-podminky/CSOB_Podminky_vedeni_bezneho_uctu.pdf

8. Používání platebních instrumentů v rámci celé EU

Chart 1: Use of the main payment instruments in the EU (2000-2010)

(number of transactions per year in billions, estimated)

Zdroj: EUROPEAN CENTRAL BANK: PRESS RELEASE. *Payment instruments* [online]. 12. 9. 2011 [cit. 2012-03-02]. Dostupné z: <http://www.ecb.int/press/pr/date/2011/html/pr110912.en.html>